

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA ANGLISTIKY**

Diplomová práce

**Romantismus v české hudbě ve výuce anglického
jazyka prostřednictvím metody CLIL**

**Romanticism in Czech Music taught in English
through CLIL (Content and Language Integrated
Learning)**

Autorka diplomové práce: Pavla Urbanová, učitelství pro 2. stupeň ZŠ, obor AJ-HV

Vedoucí diplomové práce: doc. PhDr. Lucie Betáková, MA, Ph.D.

Datum odevzdání diplomové práce: 25. 4. 2013

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 25. 4. 2013

.....
.

Podpis

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucí mé diplomové práce doc. PhDr. Lucii Betákové, MA, Ph.D. za odborné vedení, konzultace, cenné rady a připomínky, odpovědi na mé dotazy, ochotu pomoci, trpělivost a vstřícnost.

Dále bych ráda poděkovala panu Mgr. Zdeňku Dvořákovi, řediteli Biskupského gymnázia v Českých Budějovicích, za souhlas s realizací projektu právě na této škole. Rovněž chci poděkovat panu učiteli Mgr. Marku Jandričovi za jeho pomoc, účast na hodinách a jejich zhodnocení, paní učitelce Mgr. Jitce Kadlecové za pomoc při přípravě a domluvě realizace projektu, a především pak studentům třídy 2N, kteří se mnou spolupracovali, odvedli výbornou práci a byli spolutvůrci mého projektu.

Též bych chtěla poděkovat PhDr. Christopheru Koyovi, MA, Ph.D., který namluvil povídání o Antonínu Dvořákovi a doc. Františku Hudečkovi, CSc., který jej nahrál a připravil k poslechu.

Velký dík patří také mé rodině, přátelům a všem, kteří mě v průběhu studia i při tvorbě práce podporovali a jakkoliv mi pomáhali.

Anotace

Diplomová práce se zabývá možnostmi využití metody CLIL (Content and Language Integrated Learning) pro výuku předmětů Anglický jazyk a hudební výchova na gymnáziu. Teoretická část nejprve definuje a podrobněji popisuje samotnou metodu CLIL, její základní složky, zásady, přednosti, cíle z hlediska učitele a žáka, a zabývá se otázkou proč tuto metodu používat. Další část je zaměřena na postavení cizího jazyka a dějin hudby v Rámcovém vzdělávacím programu pro gymnázia (RVP G) a ve Školním vzdělávacím programu (ŠVP). Tato část se také zabývá propojováním předmětů a mezipředmětovými vztahy. Praktická část vymezuje celý projekt, který je zaměřen na výuku dějin hudby v anglickém jazyce prostřednictvím metody CLIL. Projekt je nazván Romanticism in Czech Music a je vypracován pro využití ve třech vyučovacích hodinách. V této části jsou detailně popsány struktura a cíle jednotlivých hodin a použité techniky. Každá hodina se skládá ze tří položek, přípravy na hodiny, samotného průběhu a reflexe jednotlivých hodin. Závěrečná část obsahuje hodnocení učitele a studentů, kteří se projektu zúčastnili.

Abstract

This diploma thesis focuses on the use of the method called CLIL (Content and Language Integrated Learning) for teaching English language and History of music. The first section introduces CLIL itself and lists what the method is based on. Next part studies the position of English Language and History of music within the Framework Education Programme for Secondary Education and School Education Programme. The last part of the first section deals with the linking of subjects and inter-subject relations. The second section introduces the project which is based on teaching History of music in English by means of CLIL and is called Romanticism in Czech music. The project was prepared to be taught in three English lessons. The structure and aims of lessons and techniques used as well as lesson plans, the process of each lesson and reflections are described in detail in the second section. The final part of this diploma thesis introduces students' and teacher's evaluations of the whole project.

Obsah

ÚVOD.....	7
I. TEORETICKÁ ČÁST	9
1. VÝUKOVÁ METODA CLIL	10
1.1 Definice pojmu CLIL.....	12
1.2 Čtyři základní složky metody CLIL.....	14
1.3 Zásady metody CLIL	15
1.4 Přednosti metody CLIL.....	17
1.5 Cíle z hlediska učitele a žáka	18
1.6 Proč CLIL?.....	20
2. RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO GYMNÁZIA	22
2.1 Postavení Anglického jazyka v RVP G	22
2.2 Dějiny hudby v rámci RVP G	23
2.2.1 Hudební výchova	24
2.2.2. Poslechová činnost.....	25
2.3 Školní vzdělávací program (ŠVP).....	26
2.3.1 Anglický jazyk v rámci ŠVP.....	26
2.3.2 Postavení Dějin hudby v ŠVP.....	27
3. VÝUKOVÝ SYSTÉM, JEHO VÝVOJ A NOVÉ TENDENCE.....	29
3.1 Propojování předmětů	29
3.1.1 Propojování předmětů v rámci ŠVP.....	29
3.2 Průřezová témata	30
3.3 Mezipředmětové vztahy	30
3.3.1 Jazyk a jazyková komunikace	31
II. PRAKTICKÁ ČÁST	32
4. VYMEZENÍ PROJEKTU.....	33

5. PRVNÍ HODINA	42
5.1 Koncept hodiny	42
5.2 Příprava na hodinu	45
5.3 Průběh hodiny	50
5.4 Reflexe	58
6. DRUHÁ HODINA	62
6.1 Koncept hodiny	62
6.2 Příprava na hodinu	64
6.3 Průběh hodiny	68
6.4 Reflexe	74
7. TŘETÍ HODINA.....	77
7.1 Koncept hodiny	78
7.2 Příprava na hodinu	79
7.3 Průběh hodiny	82
7.4 Reflexe	87
8. HODNOCENÍ PROJEKTU.....	91
8.1 Hodnocení učitele.....	91
8.2 Hodnocení studentů.....	93
ZÁVĚR	96
SUMMARY	99
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	101
SEZNAM OBRÁZKŮ	103
SEZNAM PŘÍLOH.....	104
SEZNAM PŘÍLOH NA CD.....	133

ÚVOD

Tématem mé diplomové práce je Romantismus v české hudbě ve výuce anglického jazyka prostřednictvím metody CLIL. Metodu CLIL, tedy Content and Language Integrated Learning, můžeme brát jako jeden z nejvýznamnějších vzdělávacích přístupů v rámci výuky cizího jazyka v současné době. Při užití této metody si žáci osvojují znalosti ve školních předmětech daných učebním plánem a zároveň si procvičují a rozvíjejí své dovednosti v cizím jazyce. Jako občané Evropské unie bychom si měli být vědomi skutečnosti, že znalost cizího jazyka je jedním z elementárních aspektů naší osobnosti, kulturní i historické identity, a měli bychom se tedy snažit o celoživotní vzdělávání v cizích jazycích. Užití metody CLIL je doporučováno k dosažení vyšší úrovně ovládnutí cizího jazyka. Uplatnění cizího jazyka má široké spektrum, ať už se jedná o příležitosti studijní, pracovní nebo volnočasové. Pokud jde o oblast Střední Evropy, je znalost cizích jazyků nesmírně důležitá, protože je zde mnoho zemí a národností, které tyto jazyky užívají. Tato metoda není na našich školách příliš rozšířena. Domnívám se, že by bylo velmi dobré a obohacující, kdyby se tato metoda začala ve školách využívat více. Vše potřebuje svůj čas, ale co pro to můžeme udělat je, že pedagogy a studenty s touto metodou seznámíme. A proto bych chtěla připravit projekt, jehož cílem bude odučit blok hodin pomocí této metody.

CÍL PRÁCE

Hlavním cílem mé diplomové práce je poskytnout vhled do možností užití metody CLIL v propojení předmětů anglický jazyk a hudební výchova, konkrétně dějiny hudby, a tuto metodu prakticky použít. Snahou bude připravit blok hodin pro výuku dějin hudby pomocí metody CLIL, který studentům umožní osvojovat si jak vzdělávací obsah nejazykového předmětu, tak i cizí jazyk. Realizací projektu se tedy chci pokusit o integrovanou výuku, která propojuje tyto dvě oblasti – cizí jazyk a nejazykový předmět.

Další myšlenka, se kterou bude projekt připravován a realizován, je nabídnout studentům odlišné pohledy na předměty a možná dokonce změnit jejich postoje k výuce, možnostem a využití cizího jazyka a též pohled na hudební výchovu, dějiny hudby. Projekt by měl žákům také představit možnost pojetí výuky zcela jinak než pouze klasickým způsobem, který je v našem vzdělávacím systému zaveden. Metoda CLIL se zásadně liší

od výuky ve své klasické podobě. Zatímco základním cílem výuky cizího jazyka je výuka jazyka jako takového, je v CLIL-výuce rozhodující a zásadní východisko v cílech nejazykového všeobecně vzdělávacího předmětu. Výuka je pak realizována tak, že užitím jedné metody si zároveň osvojujeme znalosti a dovednosti ve dvou předmětech. Myslím si, že CLIL může být pro studenty dynamickou a motivující formou výuky s velmi efektivními a dlouhodobými výsledky a může pro ně být příležitostí používat cizí jazyk jako prostředek komunikace přirozeným způsobem. V tomto duchu by měl být blok hodin připraven.

Seznámení s dějinami hudby je nedílnou součástí výuky hudební výchovy na obou stupních gymnázia. Realizační formou však bývá velmi často pouze frontální výklad doplněný o poslechovou ukázkou. Právě pomocí metody CLIL budou žákům představeny jiné možnosti, kterými může být výuka dějin hudby realizována.

Diplomová práce je rozdělena do tří částí. První z nich je teoretická, druhá je praktická a třetí je reflexe. V teoretické části bude popsáno, co to metoda CLIL je, jaké jsou její zásady a jak by měla vypadat metodika, když tuto metodu užíváme ve výuce. Dále pak, jaké jsou výhody a nevýhody této metody, jaké je její postavení ve výukovém systému, proč tuto metodu volit a jaké učební materiály jsou pro danou metodu vhodné, použitelné a dostupné. Teoretická část bude zakončena zmínkou o Rámcovém vzdělávacím programu a Školním vzdělávacím programu ve vztahu jednak k obsahu předmětu a jednak k této metodě.

V praktické části bude tato metoda aplikována do výuky hudební výchovy, dějin hudby pro 2. ročník šestiletého gymnázia. Tato část se bude zabývat přípravou tří hodin, které budou následně odučeny. Podrobně budou popsány obsahové, jazykové a učební cíle, metody, které při jejich realizaci budou použity, a dále pak pomůcky a materiály, které budou součástí výuky.

Práce bude zakončena reflexí, která bude psána na základě zpětné vazby získané od dětí. Při realizaci jakéhokoli projektu je velmi důležité získat zpětnou vazbu, dále s ní pracovat a zpětně se nad přípravou i realizací projektu zamyslet. Zpětná vazba by měla poskytnout informace o postoji žáků k metodě CLIL, jak ji hodnotí, co na ní shledávají pozitivní a přínosné, co naopak negativní, a dále pak hodnocení samotné výuky metodou CLIL, které se žáci účastní.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. VÝUKOVÁ METODA CLIL

Bentley (2010 : 5) popisuje CLIL takto: „ CLIL is an approach or method which integrates the teaching of content from the curriculum with the teaching of a non-native language.“

Autoři Coyle, Hood, a Marsh (2010 : 1) charakterizují metodu CLIL následovně: „ Content and Language Integrated Learning (CLIL) is a dual-focused educational approach in which an additional language is used for the learning and teaching of both content and language. That is, in the teaching and learning process, there is a focus not only on content, and not only on language. Each is interwoven, even if the emphasis is greater on one or the other at a given time.,,

Mehisto, Marsh a Frigols (2008 : 11) uvádí: „CLIL is a tool for the teaching and learning of content and language. The essence of CLIL is integration. This integration has a dual focus: 1) Language learning is included in content classes.

2) Content from subjects is used in language-learning classes. “

Ve výše zmíněných charakteristikách můžeme vidět hlavní myšlenku metody CLIL, která tkví v tom, že se jedná o metodu, jejíž podstatou je integrace a dualita cílů, kdy je vyučován nejazykový předmět a současně systematicky rozvíjen cizí jazyk. Je zajímavé, že ačkoli se jedná o jednu ideu, autoři se v její interpretaci částečně liší. Každý autor metodu CLIL interpretuje trochu jinak. Zatímco Bentley podtrhuje proces integrace, tedy vyučování nejazykového a jazykového předmětu současně, autoři Coyle, Hood a Marsh poukazují především na myšlenku „duality cílů“ kde si užití cizího jazyka klade dva cíle, vyučovat nejazykový předmět a současně systematicky rozvíjet cizí jazyk. Mehisto, Marsh a Frigols pak svém popisu zmiňují jak slovo integrace, tak i výraz dualita cílů.

Domnívám se, že myšlenku duality cílů můžeme v této metodě považovat za klíčovou. I Metodický portál tuto myšlenku podtrhuje a uvádí, že: „Specifikem CLIL je dualita cílů, kdy je vyučován nejazykový předmět a současně systematicky rozvíjen cizí jazyk. CLIL nabízí žákům příležitost dovednosti a znalosti z cizího jazyka používat, přestože nejsou přímo vyučovány. Mateřský jazyk není z výuky vyloučen, přechod mezi cizím a mateřským jazykem je přirozená součást výuky.“ [1]

I podle mého názoru je velmi důležité, aby žáci dostávali příležitosti k tomu, aby používali a uplatňovali dovednosti a znalosti cizího jazyka, aby výuka cizího jazyka dostala jinou dimenzi, která nezůstává pouze u čtení z učebnic a učení se slovíček. Myslím si, že dobrým a smysluplným cílem každého učitele jazyka může být idea toho, že se žáci budou učit jazyk proto, aby mohli komunikovat a proto, že chtějí osvojený jazyk dále prakticky a aktivně používat.

Autoři publikací pojednávajících o CLILu (Holmes, Coyle) zdůrazňují, že nejde o preferenci nebo dominanci jazyka nad druhým předmětem ani naopak, ale že jde o přirozené propojení v jakékoli míře. Myšlenka je taková, že není důležité, zda jde o několikaminutovou aktivitu v cizím jazyce nebo hodinu vedenou převážně v cizím jazyce. [2]

Neméně důležitá je myšlenka autorů Coyla, Hooda a Marshe (2010 : 4), která zní takto: „CLIL is an approach which is neither language learning nor subject learning, but an amalgam of both and is linked to the processes of convergence. Convergence involves the fusion of elements which may have been previously fragmented, such as subjects in the curriculum. There is where CLIL breaks new ground. „

Národní institut pro další vzdělávání (dále NIDV) souhlasí s myšlenkou, že nejlepší jazykové učení je učení s obsahem, a proto přišel s projektem „Obsahově a jazykově integrované vyučování na 2. stupni ZŠ a nižším stupni víceletých gymnázií – CLIL“, který byl realizován v období 1.1. 2010 – 31.5. 2011. [3]

Podle NIDV výuková metoda CLIL představuje účinný přístup k výuce cizích jazyků na školách, významně posiluje studium cizích jazyků a jejich osvojení žáky ve školním prostředí a podstatou je integrace výuky cizího jazyka a některého z dalších vyučovacích předmětů. Vyučující tak mohou vést žáky k praktickému upevnění a procvičení si získaných jazykových dovedností v nejazykových vyučovacích předmětech. [3] S tím souvisí i snaha o zvýšení kvality studia cizích jazyků a zájmu o jazykové vzdělávání, které je důležité pro uplatnitelnost českých žáků a studentů na trhu práce v rámci zemí Evropské unie, o čemž bude podrobnější zmínka v kapitole „Proč CLIL?“.

V České republice se při Výzkumném ústavu pedagogickém (VÚP) v roce 2010 uskutečnila konference soustředící se na problematiku CLILu v českých podmínkách. Sborník z této konference pod názvem „Integrovaná výuka cizího jazyka a odborného předmětu – CLIL“ je podle Klečkové (2010) určený zejména pro 2. stupeň základních škol

a nižší stupeň víceletých gymnázií. Cílem konference bylo podpořit výuku metodou CLIL a její prolínání do podvědomí širší veřejnosti.

Na konferenci, která byla již zmíněna, Tejkalová (2011) hovoří o zkratce názvu metody CLIL, která poskytuje hned několik podnětů k zamyšlení a komplexní popisy nástrah skrývajících se v integrované výuce, kterými se ještě v této práci budu zabývat.

Tejkalová vysvětluje zkratku CLIL tímto způsobem:

C – Content, zastřešuje odborný obsah: využití je možné téměř ve všech nejazykových předmětech na různých výukových stupních, tedy vše od pracovní výchovy na prvním stupni přes zeměpis pro osmou třídu

L – Language, naplňuje funkci CLIL jako nástroje pro dosažení ideálu plurilingvní Evropy: angličtina jako „lingua franca“, přesto se však o dalších jazycích, natožpak jazycích minoritních, ve vztahu ke CLIL příliš nehovoří ani nepíše.

I - Integrated, je část, kde se CLIL chytá do pasti vlastní definice: není zcela jasný podíl mezi jazykem a obsahem a vyvstává zde otázka, zda je vůbec možné rovnováhy mezi jazykem a obsahem dosahovat.

L – Learning, učení se: má-li být integrovaným učení, musí být takové i vyučování, plánování, učební podklady, reflexe, postup přípravy učitelů. (Tejkalová 2011)

1.1 Definice pojmu CLIL

Metoda CLIL se stále vyvíjela, a proto i její definice musela být rozšířena, aby obsáhla výuku v jakémkoli jazyce, který není rodným jazykem vyučované osoby. Skupina odborníků, kteří podávají o CLILu zprávy a tipy do výuky na webových stránkách Onestopclil uvádějí, že CLIL vlastně nelze jednoznačně definovat. Dochází k závěru, že CLIL může být popsán pěti základními definicemi. (<http://www.onestopenglish.com/support/methodology/teaching-approaches/what-is-clil/156604.article>)

Five definitions of CLIL [4]

1. CLIL is a member of the curriculum club.

“Content and Language Integrated Learning (CLIL), in which pupils learn a subject through the medium of a foreign language other than that normally used.” (European Commission)

2. CLIL has a dual focus

Autoři zde zmiňují myšlenky Marshe [4] :

“CLIL refers to situations where subjects, or parts of subjects, are taught through a foreign language with dual-focused aims, namely the learning of content, and the simultaneous learning of a foreign language”.

3. CLIL buys us time.

“It [CLIL] provides exposure to the language without requiring extra time in the curriculum”.

4. CLIL causes change – and you don't need to be a genius to benefit from it.

Zde autoři zmiňují myšlenky Graddola (2006):

“...an approach to bilingual education in which both curriculum content (such as science or geography) and English are taught together. It differs from simple English-medium education in that the learner is not necessarily expected to have the English proficiency required to cope with the subject before beginning study”.

5. CLIL motivates

Tuto myšlenka autoři opět převzali ze článku Marshe [4].

“CLIL is about using languages to learn... It is about installing a ‘hunger to learn’ in the student. It gives opportunity for him/her to think about and develop how she/he communicates in general, even in the first language”.

Metodický portál RVP říká, že CLIL se brzy stal všeobecným zastřešujícím výrazem pro širokou paletu různých přístupů v různých vzdělávacích oblastech. Přesto stále zůstává otázkou, zda je výukové zaměření CLILu metodologií nebo přístupem.

1.2 Čtyři základní složky metody CLIL

Bentley (2010 : 22) uvádí, že: "Core integrated components of CLIL (also called CLIL pillars) are the '4C's': **Content, Communication, Cognition, Culture (Citizenship or Community)**. What separates CLIL from CBLL (Content Based Language Learning) or Bilingual Education are the 4C's."

Podle Bentleyho (2010) jsou základní složky metody CLIL charakterizovány takto:

- **Content** – Předměty vztahující se k učebnímu plánu vyučované metodou CLIL zahrnují umění, občanská práva a povinnosti, design a technologii, ekonomiku, studia týkající se životního prostředí, zeměpis a geografii, dějepis, informační a komunikační technologii, gramotnost, matematiku, hudbu, tělesnou výchovu, filozofii, politiku, náboženství a společenské vědy. Některé programy, zabývající se metodou CLIL, vytvářejí mezipředmětové vztahy mezi rozdílnými předměty. Ve všech CLIL kontextech je třeba analyzovat obsah pro jeho jazykové požadavky a podat obsah tak, aby byl srozumitelný.
- **Communication** – Žáci musí jazyk produkovat nejen v písemné formě, ale též ve formě mluvené. A proto je třeba žáky podpořit, aby se podíleli na smysluplné interakci ve třídě. Když během studia předmětu vztahujícímu se k učebnímu plánu žáci produkují "cílový jazyk", ukazují tím, že znalost a jazykové dovednosti jsou integrovány.
- **Cognition** – CLIL podporuje poznávací nebo uvažovací schopnosti, které žáky vyzývají a posouvají dál. Je třeba žáky podporovat aby rozvíjeli své poznávací schopnosti, aby byli schopni studia předmětů.
- **Culture** – Úloha kultury, porozumění sobě samotným i jiným kulturám, je důležitou součástí metody CLIL (Coyle, 2007). CLIL nám dává příležitosti představit širokou škálu kulturních kontextů.

Velmi důležité jsou také rozdílné modely metody CLIL, které Bentley (2010) rozděluje následovně:

- hard CLIL
- soft CLIL

Podle Bentleyho (2010) existuje rozdíl mezi „soft“ a „hard“ (neboli slabou a silnou) verzí metody. U slabé verze je hlavním faktorem jazyk a výuka, jež pravděpodobně

probíhá v rámci jazykového učebního plánu (v jazykových hodinách). Silná verze je pak zaměřena na konkrétní předmět; hlavním cílem výuky je vysvětlit a pochopit koncepty metody spojené s tímto předmětem a jazyk je v tomto případě prostředkem.

1.3 Zásady metody CLIL

Klečková (2010) uvádí, že na jedné z přednášek konference CLIL definoval Ball metodu CLIL pomocí pěti zásad, které zní následovně:

„**1. zásada – Posloupnost konceptů.** Výukové materiály musejí obsahovat významný prvek posloupnosti konceptů, podobně jako při standardní výuce daného předmětu. Tyto koncepty přitom logicky navazují jeden na druhý. Pro jazykovou výuku je naproti tomu charakteristická naprostá absence takovéto posloupnosti.

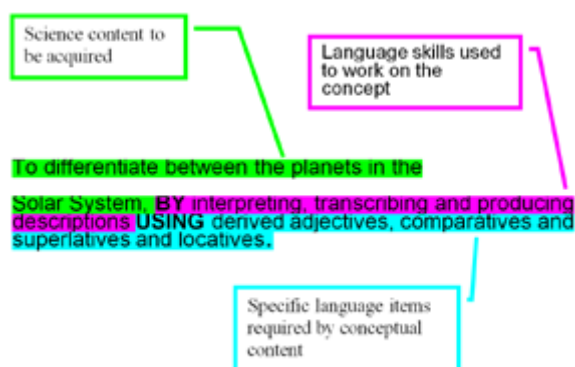
2. zásada – Upřednostňování konceptů. Kritéria hodnocení porozumění daným materiálům a osvojení si příslušných znalostí musejí být primárně založena na koncepčním nebo procedurálním obsahu (založeném na dovednostech).

3. zásada – Jazyk jako prostředek. Jazyk není hodnocen jako samostatná entita, ale jako prvek, který je klíčovým prostředkem k dosažení cílů týkajících se aktivního použití dané látky. Jazyk je přirozenou součástí projevu spojeného s konceptem obsahu. Zároveň je komunikace výsledkem činností vycházejících z tzv. task-based methodology (výuková metoda vycházející z plnění úloh).

4. zásada – Specifický návrh úloh. Didaktické materiály jsou zpracovány s použitím konkrétních/jiných vzorů návrhu úloh, v němž projde obsah rozsáhlejším procedurálním rozborem (úpravy selekce informací, vypuštění a přidání informací aj.), než jaký by byl standardně předpokládán pro materiály v rodném jazyce. Jazykoá podpora je začleněna do využití jazykových opor (=scaffolding) nebo zasazena do textu.

5. zásada – Tři základní prvky aktivity. Výsledný cíl aktivity s využitím metody CLIL musí být vyjádřen třemi základními charakteristikami: Na počátku je koncepční cíl, který je uskutečněn prostřednictvím procedurálního rozhodnutí. Jako podpůrný prostředek je využit jazyk, vycházející z daného projevu.“

Na obrázku 1 je uveden příklad CLIL aktivity, který ilustruje koncepční (conceptual), procedurální (procedural) a jazykový (linguistic) obsah.

Obrázek 1. The „trinity“ objective. Schéma převzato z [4]

“This is 'Content & Language Integrated Learning', where all the three crucial elements of education are working in harmony. The content (conceptual) is learned through a procedure (skills) which requires a certain type of framework (language). You cannot differentiate between the planets unless you can say that Jupiter is *bigger* than Mars – to quote an obvious example.”¹

¹CLIL: Onestopenglish. [online]. [2010 cit. 2012-08-07]. Dostupné z WWW: <http://www.onestopenglish.com/clil/methodology/articles/article-how-do-you-know-if-youre-practising-clil/500614.article>

1.4 Přednosti metody CLIL

Podle Müllerové (2010) metoda CLIL obohacuje výuku v mnoha směrech. Velmi důležitým aspektem je rozvíjení schopností a dovedností s ohledem na budoucí úspěšný karierní růst a uplatnění se v podmínkách migrace na světovém trhu práce.

Müllerová (2010 : 5) říká, že: „CLIL nerozvíjí pouze jazykové kompetence.

Kombinací a sloučením rozdílných „horizontů myšlení“ vycházejících z práce v cizím jazyce ovlivňuje CLIL konceptualizaci myšlení. To, že je student schopen přemýšlet o problému například v angličtině, obohacuje a rozšiřuje jeho koncepční myšlení a následně se zlepšující schopnost asociace posunuje studenta k vyšší úrovni vzdělání a chápání problémů.“

Těž podle Marshe (2010) CLIL nepodporuje pouze dovednosti jazykové. Uvažování o pojmech a řešení úloh v cizím jazyce obohacuje poznávací procesy a pomáhá v mysli žáků vytvořit bohatší pojmové mapy. CLIL umožňuje mladým lidem používat jazyk přirozeně a takovým způsobem, že brzy zapomenou na jazyk a soustředí se na téma výuky.

Podle metodického portálu je jazykové vyučování v převážné míře zaměřeno na procvičování čtyř dovedností, a to na čtení, poslech, mluvení a psaní. V hodinách neязыkového předmětu jsou tyto čtyři dovednosti prostředkem k získání nových informací a k demonstraci pochopení. Právě dovednost jednat v cizím jazyce v různých situacích může být považována za největší výhodu CLIL především pro budoucí povolání žáků. Žáci se neučí jazykovým znalostem, které možná někdy později použijí, nýbrž znalostem které aplikují bezprostředně.

NIDV uvádí, že „mezi přednosti metody CLIL patří:

- rozvíjí mezikulturní poznání a porozumění
- rozvíjí mezikulturní komunikační dovednosti
- zlepšuje jazykové znalosti a ústní komunikační schopnosti
- rozvíjí mnohojazyčné zájmy a postoje
- nabízí možnost studia předmětu z různých úhlů pohledu
- umožňuje studentům větší kontakt s cílovým jazykem
- nevyžaduje vyučovací hodiny navíc
- ostatní předměty spíše doplňuje, nekonkuruje jim

- zvyšuje motivaci a sebedůvěru studentů jak v jazyce, tak ve vyučovaném předmětu
- diverzifikuje metody a formy vyučovací praxe“ [3]

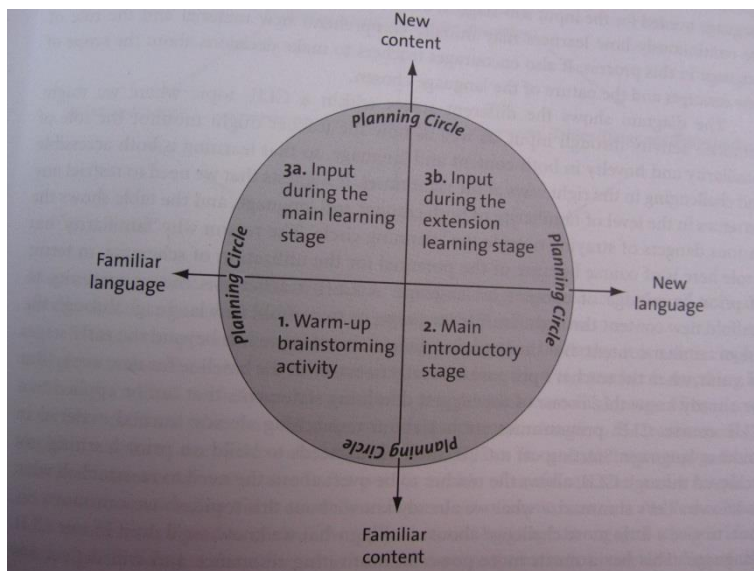
Bentley (2010 : 6) uvádí, že přednosti metody CLIL jsou v tom, že: „CLIL aims to:

- introduce learners to new concepts through studying the curriculum in a non-native language
- improve learners' production of the language of curricular subjects
- improve learners' performance in both curricular subjects and target language
- increase learner' confidence in target language and the L1
- provide materials which develop thinking skills from the start
- encourage stronger links with values of community and citizenship
- make the curricular subject the main focus of classroom materials.“

1.5 Cíle z hlediska učitele a žáka

Podle Metodického portálu RVP si výuka metodou CLIL sklade dva základní cíle: první se vztahuje k příslušnému tématu či předmětu a druhý se pak váže k cizímu jazyku. Zmíněné cíle by měly být dosaženy při každé výuce metodou CLIL.

Každý učitel, který se rozhodne pro metodu CLIL, by měl hodiny vyučovat s vědomím toho, že cílem není získat nové znalosti v cizím jazyce, ale především v neязыkovém předmětu a jazyk by zde tedy měl být pouze prostředkem. Podle autorů Marsh a Lange (2000) by měl učitel zvolit vhodné tempo prolínání dvou jazyků (mateřského a cizího), aby žáky neodradil. Zpočátku by měl být mateřský jazyk základem vyučovacích hodin a jen pozvolna by měl být vytěsňován jazykem cizím. Přechody z jednoho jazyka do druhého vycházejí z potřeb učiva a jeho osvojování. Stěžejní pojmy věcného předmětu by měly být vyloženy nejprve v mateřském jazyce a další činnosti pak mohou probíhat v cizím jazyce (viz schéma na obr. 1). Podle Coyleho, Hooda a Marshe (2010) je možné, že žáci budou zpočátku takovou výuku vnímat jako náročnější, neboť budou unaveni poslechem, čtením a mluvením v cizím jazyce, dokud si na tento způsob výuky nezvyknou. Záleží především na učiteli, aby zvolil přijatelnou míru zátěže.

Obrázek 2 Schéma převzato z: Coyle, Hood, Marshl (2010:95)

Mehisto, Marsh a Frigols (2008 : 11) uvádí, že: „ In CLIL, content goals are supported by language goals.“

Obrázek 3 Schéma převzato z: Mehisto, Marsh, Frigols (2008 : 12)

Na obrázku můžeme vidět tři cíle:

- content
- language
- learning skills

Podle Mehista, Marshe a Frigolse (2008) je nutné, aby výše zmíněné cíle byly začleněny do širšího kontextu, a proto uvádí (2008 : 12), že: „The ultimate goal of CLIL initiatives is to create conditions that support the achievements of the following:

- grade – appropriate levels of academic achievement in subjects taught through the CLIL language;
- grade – appropriate functional proficiency in listening, speaking, reading and writing in the CLIL language;
- age – appropriate levels of first language competence in listening, speaking, reading and writing;
- an understanding and appreciation of the culture associated with the CLIL language and the student’s first language;
- the cognitive and social skills and habits required for success in an ever-changing world.“

Autoři Coyle, Hood a Marsh přicházejí s myšlenkou, že: “The goal is language using as well as language learning.”

1.6 Proč CLIL?

V této podkapitole bych ráda celkově shrnula přednosti metody CLIL a proč tuto metodu volit. Můžeme říci, že metoda CLIL zatím není příliš známa, a to jak všeobecně tak bohužel ani mezi pedagogy. Proto považuji za vhodné, zodpovědět si otázku Proč používat metodu CLIL.

Víme, že v dnešní společnosti se mnoho věcí velmi rychle vyvíjí, zdokonaluje a jde dopředu. Právě jako můžeme pozorovat technický pokrok, posuny v medicíně a v chemii, stejně tak lze pozorovat školství a jeho snahy o zdokonalování a posouvání vpřed. Jednou z cest jak dělat změny ve školství je snaha o nové metody ve výuce, o nové přístupy a celkově o jiné uchopení vzdělávacího procesu. A právě metoda CLIL, kterou se tato diplomová práce zabývá, je s touto myšlenkou velmi úzce spojena. Metoda CLIL je totiž něco více než obyčejná výuka jazyka nebo jakéhokoli jiného předmětu. Dalo by se říci, že CLIL tradiční způsob výuky přesahuje. Podle Metodického portálu CLIL kombinuje metody výuky jazyka a nejazykového předmětu, a už jen tento fakt přináší rozmanitost podání učiva, protože znalosti nejsou jednostranně prezentovány učitelem, ale žáci jsou vedeni k samostatnému objevování, začleňování si nových poznatků do již známého učiva, vybízení k diskuzím a práci s různými pomůckami. Žáci přirozeně více komunikují, protože je zde nutnost upřesňování pojmů, zpětné vazby a sebereflexe. Podle Mehista

(2008 : 11) „CLIL is one innovative methodology that has emerged to cater to this new age.“

Podle NIDV se podporování vícejazyčné výuky stále více stává evropskou normou, což je následkem požadavku na flexibilitu pracovní síly, pro kterou je právě vícejazyčnost zapotřebí. A proto není s podivem, že se zde objevují nové snahy jak změnit, zdokonalit, zefektivnit výuku cizích jazyků. Stále více si totiž uvědomujeme, že bez dobré znalosti cizího jazyka se v dnešní době těžko obejdeme, a to především mladí lidé, kteří hledají práci. Mehisto (2008 : 10) říká: „In Europe today, there is a desire to improve language-learning opportunities for all young people in order to increase European cohesion and competitiveness.“ Mehisto (2008 : 10) pak dále připojuje myšlenku: “The reality of life in a mixed global society is having an impact on how we teach and what we teach - and this concerns language education, as much as any other form of subject learning.” Tato myšlenka podtrhuje realitu toho, jak velký vliv má na vzdělávací proces a jeho vývoj to, co se děje kolem nás, ve světě.

Metoda CLIL může být velmi přínosná nejen pro žáky a studenty, ale také pro samotné učitele, kteří tuto metodu zvolí. Klečková (2011 : 7) říká že, : „Díky metodě CLIL si učitelé jednotlivých předmětů více uvědomují vliv jazyka a mluveného projevu v daných předmětech.“ Dalším kladem je podle Klečkové (2011) to, že metoda převrací pořadí jednotlivých fází výuky – fáze prezentace, procvičení a aktivní použití látky (presentation, practice, production) tak, že žák používá jazyk aktivně ještě před získáním skutečné kompetence. CLIL se stává účinným, protože je efektivnější používat jazyk pro přirozenou komunikaci a je vhodný pro pochopení interkulturních vztahů.

2. RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO GYMNÁZIA [5]

Rámcový vzdělávací program (dále RVP) představuje společně s Národním vzdělávacím programem (dále NVP) systém kurikulárních dokumentů na státní úrovni.² RVP vymezuje závazné rámce vzdělávání pro jeho jednotlivé etapy, a v případě gymnázií jde tedy o etapu středního vzdělávání. Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (dále RVP ZV) a Rámcový vzdělávací program pro gymnázia (dále RVP G) vznikaly pod vedením Výzkumného ústavu pedagogického v Praze (dále VÚP), který spadá pod Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) a to jako resortní výzkumný ústav. Od školního roku 2006/2007 je součástí realizované kurikulární metody.

2.1 Postavení Anglického jazyka v RVP G

Obsah vzdělávání na čtyřletých a na vyšším stupni víceletých gymnázií je podle RVP G orientačně rozdělen do osmi vzdělávacích oblastí; každá z nich obsahuje charakteristiku vzdělávací oblasti, cílové zaměření vzdělávací oblasti a vzdělávací obsah. Anglický jazyk spadá do vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace, která je podle RVP G charakterizována takto: *„Význam vzdělávací oblasti spočívá především v rozšiřování vědomého užívání jazyka jako základního nástroje pro rozvíjení abstraktního myšlení a v prohlubování vyjadřovacích a komunikačních schopností a dovedností vytvářejících podklad pro všestranné efektivní vzdělávání. Jazykové vyučování umožňuje žákům poznávat duchovní bohatství národa a jeho tradice. Žáci se postupně učí ovládnout nejen jazyk sám, ale především principy jeho užívání v různých komunikačních situacích (a to v mluvené i písemné podobě). Jazykové a stylizační schopnosti a dovednosti a jim odpovídající komunikační kompetence žáci rozvíjejí pod vedením učitele prostřednictvím aktivního podílu na nejrůznějších komunikačních situacích.“*

² Dále se hovoří o kurikulárních dokumentech na úrovni školní. Školní úroveň představují školní vzdělávací programy (dále ŠVP), podle nichž se uskutečňuje vzdělávání na jednotlivých školách.

Domnívám se, že jak již bylo řečeno, aktivní znalost cizích jazyků je v současné době velmi důležitá jak z hlediska globálního, neboť přispívá k účinnější mezinárodní komunikaci, tak i pro osobní potřebu žáka, protože usnadňuje přístup k informacím a k intenzivnějším osobním kontaktům, čímž umožňuje vyšší mobilitu žáka a jeho rychlejší orientaci

Podle RVP G je v současné době ve výuce cizích jazyků kladen důraz na zvyšování komunikativní úrovně, aby žáci mohli v tomto jazyce účinně komunikovat na běžná témata, aby mohli navazovat společenské a osobní vztahy a naučili se porozumět kultuře a zvykům jiných lidí a respektovat je.

Cílem výuky cizího jazyka je podle RVP G vést žáky k:

- vnímání a užívání jazyka jako mnohotvárného prostředku ke zpracování a následnému předávání informací, vědomostí a prožitků
- zvládnutí základních pravidel mezilidské komunikace daného kulturního prostředí a jejich respektování
- utváření všeobecného přehledu o společensko-historickém vývoji lidské společnosti, který napomáhá k respektu a toleranci odlišných kulturních hodnot různých jazykových komunit
- porozumění sobě samému, pochopení své role v různých komunikačních situacích a k vymezení vlastního místa mezi různými komunikačními partnery

Domnívám se, že hned první zmíněný cíl může mít vztah k metodě CLIL, protože i tato metoda si klade za cíl, aby žáci užívali jazyk právě jako prostředek k získání informací, ke komunikaci a k předávání informací.

2.2 Dějiny hudby v rámci RVP G

Již v úvodu mé diplomové práce bylo uvedeno, že se žáci budou zabývat dějinami hudby, konkrétně bude pomocí metody CLIL připraven blok hodin dějin hudby. A proto jsem do kapitoly Rámcový vzdělávací program pro gymnázia zařadila i podkapitulu „Dějiny hudby v rámci RVP G“.

Dějiny hudby jsou součástí předmětu hudební výchova, který spadá do vzdělávací oblasti Umění a kultura, která je zastoupena hudebním oborem a výtvarným oborem.

Hudební obor by měl podle RVP G vést žáky k porozumění hudebnímu umění. Tento obor je tvořen třemi vzájemně provázanými a podmíněnými okruhy činností – produkce, recepce a reflexe, které žákovi umožňují hudebně se projevovat, poznávat zákonitosti hudební tvorby, seznamovat se s různými funkcemi hudby, hodnotami a normami v umění, porozumět sdělením přenášeným hudebním jazykem, vytvářet hodnotící soudy o znějící hudbě, tedy pronikat do podstaty hudby.

Ačkoli je hudební výchova a dějiny hudby součástí RVP G, je tento předmět často považován za podřadný a nedůležitý. Mohli bychom si položit otázku proč tomu tak je. Je pravdou, že některé školy, nebo vyučující předmět hudební výchova a s tím související dějiny hudby odsouvají do pozadí, nebo zcela bagatelizují, ale na druhé straně jsou školy, kde je tento předmět rovnoprávný s jakýmkoli jiným předmětem, což považují za správné. Nemyslím si, že by hudební výchova a dějiny hudby měly mít jinou důležitost, než jakékoli jiné předměty, které se na škole vyučují. Domnívám se, že i znalost hudby, hudebního jazyka a významných hudebních skladatelů by měla být nedílnou součástí základního vzdělání stejně jako znalost českého jazyka či matematiky nebo dějepisu. Při výuce hudební výchovy a dějin hudby je velmi důležité, jak je předmět pojímán, koncipován a jakou formou jsou dějiny hudby interpretovány. Ráda bych podotkla, že vyučovat hudební výchovu a dějiny hudby není lehké. Pokud chceme mít vyučující v tomto předmětu dobré výsledky, je nutné mít učební plány dobře propracovány, mít systém v rozvíjení základních dovedností jako jsou rytmus, intonace a jiné a musí mít dobře rozvržené hodiny, aby stihl opakovat naučené dovednosti, přidávat k nim nové, předat žákům potřebné znalosti z hudební teorie a také je seznamovat s různými hudebními ukázkami.

2.2.1 Hudební výchova

Hudební výchova umožňuje žákům vnímat svět jinak, než jen racionálně a hmatatelně. „Hudba je znějící smyslový výraz života.“ Eggebrecht (2001 : 13) Měla by přispívat k celkovému rozvoji žáka. Především však vede k rozvoji jeho hudebnosti a hudebních schopností. Hudebnost u žáků se projevuje sluchovým, rytmickým, pěveckým, intonačním, instrumentálním, hudebně pohybovým a poslechovými dovednostmi. Patří mezi předměty náročnější, jelikož kromě znalostí jde o jiný komunikační prostředek, procházející zážitkem, prožitkem, pocitem, estetikou. Proto je velmi důležité nepodceňovat přípravu na tyto hodiny. Chybné je chápání, že hudební výchova je jen pro lidi čistě

zpívající, rytmicky schopné, hudebně nadané. Každé dítě již odmala je schopno hudbu prožívat, vnímat, reagovat na ni. Například děti vnímají rytmus v básních, rytmických textech, při poslechu hudby v domácnosti, v písničkách, v pohádkách apod. S nástupem do školních zařízení mají děti možnost vybrat si různé kroužky. Z hudebních kroužků je to nejčastěji hra na flétnu, či sborový zpěv. V tomto období začíná mnoho talentových dětí navštěvovat základní umělecké školy.

Na základních školách je hudební výchova zařazena v učebním plánu formou jedné vyučovací hodiny za týden. Děti se učí naslouchat hudbě, vytleskat rytmus, zazpívat písničku, později se k tomu přidává i tanečně pohybový prvek. Děti mohou písňe rytmizovat i pomocí hudebních nástrojů či samy instrumentovat vlastní melodie. Samozřejmě do hodin patří i teoretická část výuky a to především v podobě nauky o tónech, stupnicích, intervalech, předznamenaní či životopisech a dílech nejznámějších hudebních skladatelů. K tomu slouží učebnice, ke kterým bývají připraveny i CD s hudebními ukázkami. Častým problémem však u tohoto předmětu bývá, že se přípravám nevěnuje moc pozornosti a tento předmět se bere jako odpočinkový, kde se jen zpívá a učí dle učebnice.

2.2.2. Poslechová činnost

Cílem poslechových činností je naučit děti porozumět hudebnímu sdělení. Dítě by mělo být v aktivním kontaktu s hudbou. Mělo by si jí všemi smysly „ohmatat“. A to prostřednictvím vyjadřovacích prostředků, což jsou barva, melodie, rytmus, tonalita, harmonie, forma, hudební nástroje. Důležitý je výběr skladeb k poslechu. Správně odhadnout náročnost, dobu, srozumitelnost hudebního jazyka. Poslechová činnost se dá zapojit i do jiných předmětů pro svou nenáročnost na přípravu, navození atmosféry, motivaci.

Podle Knopové (2005) konkrétní cíle poslechové činnosti zahrnují:

- žák se orientuje ve znějící hudbě
- popíše pocity, výrazové prostředky z poslechu
- pokouší se sám interpretovat danou skladbu
- rozlišuje hudební styly a žánry

Učivo hudební výchovy je podle RVP G rozděleno do sedmi oblastí. Dějiny hudby jsou obsaženy v těchto oblastech:

- „vznik a vývoj hudby – hudba vokální a instrumentální, periodizace hudebního vývoje, charakteristické hudební znaky jednotlivých slohů, průniky, syntézy, hledání nových cest
- hudební skladatel a interpret, interpretace v hudbě, umělecký provoz
- hudba jako způsob identifikace, sebe prezentace a druh generační výpovědi
- interpretace hudebního díla – popis hudebního díla v rovině významu, výrazu a výstavby, zařazení díla do historického a sociálního kontextu, hudební dílo jako možné poselství, vlastní hodnocení“ RVP G (2007 : 53)

2.3 Školní vzdělávací program (ŠVP)

ŠVP představuje program, podle něhož se uskutečňuje vzdělávání na jedné konkrétní škole. Tento program zahrnuje časové, organizační a obsahové vymezení každého vyučovacího předmětu. Projekt, který se v této práci připravuje, bude realizován na Biskupském gymnáziu J. N. Neumana v Českých Budějovicích, a proto se nyní budu odkazovat na Školní vzdělávací program Biskupského gymnázia J.N. Neumana České Budějovice, který je určen pro šestiletý cyklus gymnaziálního vzdělávání a zpracovaný podle Rámcového vzdělávacího programu pro dvojjazyčná gymnázia (dále RVP DG).

2.3.1 Anglický jazyk v rámci ŠVP

Již zmíněný školní vzdělávací program uvádí, že: „Anglický jazyk je zařazen do osnov šestiletého gymnázia s dotací 2-4 hodin týdně v každém ročníku. Cílem výuky je osvojit si takovou znalost jazyka, aby byl žák po absolvování gymnázia schopen dorozumět se v běžných situacích každodenního života, dokázal se orientovat v literatuře, byl v kontaktu s jazykem pomocí časopisů, a dokázal využít jazyk při dalším studiu. Studium vede rovněž k získání dostatečné slovní zásoby a její aplikaci, stejně tak jako osvojení si správné výslovnosti. Výuka probíhá v souladu s referenčním rámcem Evropského jazykového portfolia³, dle něhož je možno průběžně hodnotit pokrok studentů v základních dovednostech.

³ Evropské jazykové portfolio se stává oficiálním evropským dokladem o tom, jak ovládáme cizí jazyky. Podporuje dovednost komunikovat potřebnou pro život v moderní Evropě. Pomáhá nám zjišťovat, jaké úrovně jsme v jednotlivých jazycích dosáhli. Vede nás k tomu, abychom se učili sami sebe hodnotit podle jednotných evropských měřítek vytvořených Radou Evropy ve Společném evropském referenčním rámci. Dostupné z WWW: <http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/evropske-jazykove>

Podle ŠVP gramatické učivo, které by mělo být zvládnuto během druhého ročníku šestiletého gymnázia, pro něž je projekt připravován, obsahuje:

- opakování probraných slovesných časů
- psaní formálních a neformálních dopisů
- přítomný čas prostý x průběhový
- spojovací výrazy časové
- minulý čas průběhový
- předpony a přípony
- počitatelnost, nepočitatelnost a členy
- základní slovesné vzorce
- vyjadřování budoucnosti – will x going to
- komparativ a superlativ přídavných jmen
- předpřítomný x minulý čas + časové výrazy
- příslovce, frázová slovesa

2.3.2 Postavení Dějin hudby v ŠVP

ŠVP uvádí, že: „Hudební výchova se vyučuje od prvního do čtvrtého ročníku šestiletého studia a je dotována jednou vyučovací hodinou týdně. Na nižším stupni gymnázia se hudební výchova zaměřuje na praktické hudební činnosti, na vyšším stupni jsou pak žáci seznamováni především s dějinami hudby. Žáci by měli být schopni aktivně vnímat znějící hudbu, poznávat hudbu různých stylových období, různých žánrů, učit se hudbu analyzovat, kriticky hodnotit a obhajovat svá stanoviska. Též se od nich očekává, že si dokáží uvědomit význam hudby a hudební kultury v životě člověka a společnosti.“

2.3.2.1 Hudba romantismu v rámci ŠVP

Blok hodin, který se v této práci připravuje, bude zaměřen na hudbu romantismu, konkrétně hudbu českého romantismu. Podle ŠVP by učivo mělo obsahovat:

- ideje 19. století, programní hudba, národní hudební kultury
- klavírní a komorní tvorba, symfonie a symfonická báseň, opera a balet
- významné osobnosti hudebního života romantismu

Každá hudba je krásná, hodnotná a něčím jedinečná. Já jsem si pro svou práci a přípravu bloku hodin vybrala hudbu romantismu, konkrétně český romantismus.

Odpovědí na otázku proč právě romantismus je můj vztah k tomuto období a především k jeho velikánům, jako jsou Bedřich Smetana a Antonín Dvořák. Velmi ráda bych studenty seznámila se znaky romantické hudby, s jejím kouzlem a jedinečností a také s díly, možná bychom mohli říci poklady, již zmíněných velkých skladatelů. Mým cílem je koncipovat hodiny tak, aby informace o mistrech české romantické hudby byly studentům předány jinak, než jen přednesením životopisu a výčtem napsaných skladeb. Ať už se jedná o Smetanův cyklus *Má Vlast* nebo o Dvořákovu Symfonii *Z Nového světa*, tato hudba v sobě velmi mnoho skrývá a může nám mnoho říci, obohatit nás a rozšířit naše hudební obzory. Domnívám se, že každý Čech by měl znát základní tvorbu tak významných českých skladatelů jako byli Antonín Dvořák nebo Bedřich Smetana.

3. VÝUKOVÝ SYSTÉM, JEHO VÝVOJ A NOVÉ TENDENCE

Domnívám se, že vývoj výukového systému a jeho nové tendence souvisí s tematikou metody CLIL, protože právě v této metodě se jedná o něco více, než je pouze tradiční výuka jazyka nebo jakéhokoli nejazykového předmětu a můžeme ji tudíž považovat za novou tendenci ve výukovém systému. Má výše zmíněná domněnka je důvodem proč jsem do teoretické části zařadila i kapitolu „Výukový systém, jeho vývoj a nové tendence“.

3.1 Propojování předmětů

V současném studijním programu se s tématem mezipředmětové vztahy setkáváme běžně. Podle Průchy Walterové a Mareše (2009 : 154 - 155) lze pojem mezipředmětové vztahy definovat jako:

„Vzájemné souvislosti mezi jednotlivými předměty, chápání příčin a vztahů, přesahujících předmětový rámec, prostředek mezipředmětové integrace. V předmětovém kurikulu jsou vyjadřovány v učebních osnovách jednotlivých předmětů jako tzv. mezipředmětová témata nebo jsou realizovány v samostatných předmětech, např. v předmětu rodinná výchova).“

3.1.1 Propojování předmětů v rámci ŠVP

Podle ŠVP jsou průřezová témata nedílnou součástí vzdělávání a přispívají k rozvoji osobnosti žáka. Každé průřezové téma se skládá z několika tematických okruhů, jejichž náplň je integrována do vzdělávacích obsahů různých vyučovacích předmětů nebo je uplatňována jako součást projektů či kurzů. Tím dochází ke komplexnějšímu vzdělávání žáků. Zařazení tematických okruhů průřezových témat je součástí charakteristiky jednotlivých vyučovaných předmětů, ke kterému konkrétnímu učivu se daný tematický okruh vztahuje a jakou formou je vyučován. Zařazení tematických okruhů je zaznamenáno v tabulkách, které uvádí, v jakém vyučovacím předmětu a ročníku jsou dané tematické okruhy průřezových témat realizovány. Tabulky jsou zpracovány podle Rámcového vzdělávacího programu pro dvojjazyčná gymnázia (RVP DG).

3.2 Průřezová témata

ŠVP uvádí, že: „Průřezová témata procházejí jako důležitý formativní prvek celým vzděláváním, proto vzdělávání na gymnáziu v tomto smyslu navazuje na průřezová témata v základním vzdělávání, kde se s nimi žáci setkávají poprvé. Tato témata tvoří povinnou součást vzdělávání. Promítají se nejen svým výchovným zaměřením, ale i obsahem do vzdělávacích oblastí (oborů) a pomáhají doplňovat či propojovat, co si žáci během studia osvojili. Pojetí a funkce průřezových témat příznivě ovlivňují i proces utváření a rozvíjení klíčových kompetencí. „

Podle Metodického portálu mají všechna průřezová témata jednotné zpracování. Obsahují Charakteristiku průřezového tématu, v níž je zdůrazněn význam a postavení průřezového tématu ve vzdělávání na gymnáziu. Dále je vyjádřen vztah ke vzdělávacím oblastem a přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka jak v oblasti postojů a hodnot, tak v oblasti vědomostí, dovedností a schopností.

Metodický portál dále uvádí, že: „Obsah průřezových témat doporučený pro vzdělávání na gymnáziu je rozpracován do tematických okruhů, které obsahují nabídku témat (činností, námětů). Všechny tematické okruhy jsou povinné (škola musí zařadit do svého ŠVP všechny tematické okruhy), hloubka, rozsah (výběr témat) a formy jejich realizace jsou zcela v kompetenci školy a konkretizují se v ŠVP.“

Podle RVPG je účinnost výchovného působení průřezových témat podporována také vytvořením odpovídajícího klimatu třídy i celé školy a kromě toho i využíváním dalších vhodných příležitostí (např. divadelní a filmová představení, televizní a rozhlasové pořady, výstavy, přednášky, besedy, výukové programy), se kterými se žáci setkají mimo školu.

3.3 Mezipředmětové vztahy

Podle RVP je hudební výchova předmět, který plně rozvíjí vztah dětí k umění a kultuře. Aby byly vědomosti a dovednosti komplexní, je potřeba, abychom hudební výchovu propojovali i s ostatními předměty. Jelikož má hudební výchova vzbudit u dětí zájem, je dobré zařazovat do ostatních předmětů hudební aktivity. Nejčastější hudební aktivitou bývá zpěv. Je to také nejsnazší aktivita, která má relaxační účinky. Není potřeba příliš mnoho pomůcek, abychom si společně zazpívali. Dosáhneme tak větší soustředěnosti

u dětí. Zpěv je dobrý i jako motivační prostředek na úvod dalších aktivit nebo vyučovacích hodin. Další lehce dostupnou činností je poslech hudby. Reprodukovaná hudba se hodí do mnoha předmětů. Především však k samostatné práci dětí, jako je výtvarná činnost, pracovní činnost, skupinová práce, psaní nebo i o přestávce (nejlépe při svačtinové pauze). Hudba tak navozuje příjemné prostředí, snižuje agresivitu, navozuje dobrou náladu. Nesmíme opomenout ani hudbu při pohybových aktivitách. Hudba se dá použít i při tělovýchovných chvilkách ve výuce (protažení, krátké cvičení, ukazovací píseň, relaxační cvičení) nebo i samostatných hodinách tělesné výchovy. Výborně se hodí k podbarvení při psychomotorický hrách nebo při nácviu jednoduchých tanečků a pohybových her.

3.3.1 Jazyk a jazyková komunikace

Vzdělávací oblast Jazyk a jazyková komunikace je zastoupena snad ve všech ostatních oblastech. Slovo je důležitým prostředkem ke komunikaci. V hudební výchově přebírá částečně komunikační funkci i hudba, neboť hudba může vyjadřovat pocity, náladu, stav, ve kterém se nacházíme, a jiné. Ráda bych zde zdůraznila tu myšlenku, že hudba někdy může říct ještě více, než slova. Hudba také může charakterizovat historické období, avšak abychom toto období rozpoznali, musíme znát hudební vyjadřovací prostředky té které doby. Pak nám pouze bude stačit zaposlouchat se do hudby a na základě toho určit, kde se právě nacházíme. Proto bychom měli žáky učit hudbě naslouchat, aby jí dokázali porozumět jako jakémukoli jinému jazyku. Dále pak může jít hudba ruku v ruce se slovem, protože někdy hudba doprovází mluvené nebo zpívané slovo, v tomto případě je jejím úkolem podtrhnout, zdůraznit, to, co slova vyjadřují. Jako krásný příklad bychom mohli uvést melodram, kde slovo bez hudby nemůže být a naopak, protože sama slova by nikdy nevyjádřila tolik, kolik mohou předat, když zazní spolu s hudbou.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4. VYMEZENÍ PROJEKTU

Téma Romantismus v české hudbě ve výuce anglického jazyka prostřednictvím metody CLIL jsem si pro svůj projekt zvolila z několika důvodů. Na všech školách se vyučuje anglický jazyk i hudební výchova, méně škol už se věnuje pozornost dějinám hudby, a to alespoň v rámci předmětu hudební výchova, a velmi zřídka nebo téměř vůbec můžeme vidět, že by tyto dva předměty byly propojeny a vyučovaly se zároveň. Se začleněním CLIL výuky se na našich školách tedy setkáme jen málokdy a většinou se jedná pouze o krátkodobé projekty. Z mého pohledu je kombinace těchto dvou předmětů velmi zajímavá, a nepochybuji o tom, že může být užitečná, zajímavá a motivující jak pro žáky, tak i učitele. To je tedy první z důvodů, proč jsem volila výše uvedené téma. Zmíněná kombinace může být užitečná už jen tím, že se žáci učí zároveň nejazykový předmět a cizí jazyk a každá odučená hodina pak naplňuje více cílů. Zajímavé je pro žáky vše, co se nějakým způsobem liší od každodenní výuky, která se někdy stává i stereotypní. Vzhledem k faktu, že tento styl výuky v našem školství zatím rozšířen není, by každá hodina v tomto duchu mohla pro žáky být zajímavá už jen tím, že je to něco nového, co neznají. Domnívám se, že motivující pro žáky může být především to, že dostanou příležitost aktivně využít znalosti a dovednosti z cizího jazyka v jiném předmětu. Předpokládám, že například při učení se nové slovní zásoby bude žáky zcela jinak motivovat vidina pouhého testu na slovíčka a proti tomu vědomí toho, že díky její znalosti budou moci hovořit, diskutovat o určitém tématu jiného vyučovacího předmětu. Toto hledisko můžeme vztáhnout i na poslech, kdy žáci budou motivováni podle toho, jaký cíl za poslechem bude stát. Pokud se bude jednat o pouhé vyplnění cvičení „multiple choice“, nebo jakéhokoli jiného cvičení, jistě bude pro žáky motivace rozdílná než v případě, že se během poslechu doví něco zajímavého o významné osobnosti a budou to moci použít ať už v hudební výchově, dějepise nebo jiném předmětu. Zmíněný pohled by bylo možné aplikovat na mnoho dalších aktivit, což nepovažuji za nutné, ale chtěla bych zde podtrhnout tu myšlenku, že ať už se jedná o jakoukoli činnost, žáci se neučí jazykovým znalostem, které možná někdy později použijí, nýbrž znalostem které mohou bezprostředně aktivně aplikovat. Jinak řečeno, žáci se díky této metodě učí určitý věcný předmět nebo jeho části prostřednictvím cizího jazyka, což jim umožňuje použít získané znalosti při studiu nového cizího jazyka ihned v průběhu hodiny a ne později, jak je v jazykovém vzdělávání více než časté. Díky tomu se pak osvojování jazyka stává pouze nástrojem k dosažení určitého cíle, kterým je naučit se nejazykový předmět.

Dalším důvodem je fakt, že velmi intenzivně vnímám postavení hudební výchovy, které je v mnoha školách velmi špatné, někde je hudební výchova zcela odsouvána do pozadí a v jiných případech je vyučována neaprobovanými učiteli, kteří ve výsledku hodiny hudební výchovy naplňují zcela jiným obsahem, než by bylo žádoucí. Toto vědomí mi poskytla samotná praxe, ale také rozhovory s učiteli a v neposlední řadě se samotnými žáky. Domnívám se, jak již bylo zmíněno v teoretické části práce, že hudební výchova je předmět, který je stejně důležitý jako předměty jiné, a také je to předmět velmi hezký a může být pojímán tak, že žáky bude bavit a obohatí je. Proto jsem si vybrala jako druhý předmět hudební výchovu a chtěla bych v mém projektu ukázat, že tento předmět není zbytečný a že může být pojatý tak, aby žáky i učitele bavil a naplňoval a byl pro ně zajímavý a obohacující. Velmi se mi líbil výrok autorek Blažkové a Liškové (2010), které říkají, že učitel hudební výchovy by měl být nositelem kultury. S výše uvedenou myšlenkou také souvisí druhý důvod, proč právě hudební výchova. V kulturním vzdělání by bezesporu neměly chybět zcela základní informace o hudebních skladatelích a jejich dílech a domnívám se, že například skladatelé Antonín Dvořák a Bedřich Smetana, které jsem si pro můj projekt vybrala, si té pozornosti zaslouží mnohem více, neboť první z autorů je velmi známý a hraný nejen v celé Evropě, ale i ve Spojených státech, a proto považuji za poněkud zahanbující, pokud by čeští studenti neměli alespoň povědomí o tom, kdo Antonín Dvořák byl.

Setkání s metodou CLIL pro mě bylo velmi zajímavé, poučné a též nové. Nikdy před tím jsem se s metodou neseťkala. Už během svých studií jsem se zajímala o dějiny hudby, především o hudbu romantismu, a studovala jsem tento obor i z cizojazyčných zdrojů, ale nikdy jsem nedošla k té myšlence, že bych cizí jazyk a dějiny hudby mohla propojit přímo ve výuce na základní nebo střední škole. Od začátku jsem věděla, že bych chtěla při psaní diplomové práce propojit předměty mé aprobace, jen mi chyběla konkrétní idea, jak toho dosáhnout. Díky setkání s metodou CLIL jsem získala směr pro tvorbu mé práce. Metoda mě zaujala natolik, že jsem cítila jako velkou výzvu, právě ji pro mou práci zvolit. CLIL lze využít k propojení cizích jazyků s jakýmkoli nejazykovým předmětem. V mém případě byla volba zcela jednoznačná a rozhodla jsem se propojit anglický jazyk a hudební výchovu. Na tomto místě bych také chtěla zmínit tu skutečnost, že hudební výchova je pro metodu CLIL velmi neobvyklý předmět. Nejčastěji jsem se setkala s kombinací matematiky nebo výtvarné výchovy s cizím jazykem, dále pak s dějepisem či zeměpisem. Hudební výchova je však velmi neobvyklá a proto jsem se neseťkala téměř s žádnými

materiály zpracovanými pro realizaci této metody. S tím souvisí i další výzva pro mě. Chtěla bych připravit blok hodin pro výuku hudební výchovy pomocí metody CLIL, který by mohli využít další učitelé. A též je mým cílem ukázat, že hudební výchova je úžasný předmět pro tuto metodu, protože se zde nabízí nemalé možnosti. Můj projekt je omezen počtem hodin a mohu zde tedy zrealizovat pouze zlomek nápadů, které my během příprav hodin přišly na mysl. Nicméně je to pro mě, jako budoucího učitele, velkým povzbuzením a motivací, že tyto dva předměty lze krásně a tvůrčím způsobem propojit. Motivovala mě například už pouhá představa toho, že žákům pustím hudbu a oni budou mít příležitost tok myšlenek, které v nich poslouchaná hudba bude evokovat, anglicky popisovat a poté o nich vést diskusi. Pro tuto aktivitu a činnosti podobné je velice vhodná hudba programní, kde autor do hudby vloží mimohudební význam, se kterým lze velmi rozmanitě pracovat. Dalším pozitivním faktorem je množství kvalitní literatury o hudbě, dějinách hudby, poslechu a jiných dílčích složkách, které jsou s hudební výchovou spojeny. Literatura je dostupná jak v českém jazyce tak právě i v jazyce anglickém a učitelé mají mnoho možností, kde brát pro přípravu hodin inspiraci. Chtěla bych pak tímto povzbudit i jiné učitele a vyzvat je k tomu, aby se pokusili o propojení cizího jazyka s předmětem nejazykovým, neboť jedním z mnoha důvodů, proč se CLIL do výuky nezařazuje, je nedostatek učitelů, kteří by měli chuť a odvalu vyučovat nejazykový předmět v cizím jazyce. Díky této obavě se však u nás metoda CLIL dostává do pozadí jazykového vzdělávání.

Stěžejní úlohou tohoto projektu bude nastítnit možnost propojení dějin hudby (hudební výchovy) a anglického jazyka. Nepůjde tedy pouze o to, že se předmět bude namísto česky, vyučovat anglicky, ale budu se snažit o to, aby zmíněné dva předměty byly nenásilně propojeny, a žáci se v rámci dějin hudby budou rozvíjet i v angličtině a naopak. Když jsem sestavovala dotazníky, které žáci budou v rámci projektu vyplňovat, zahrnuje jsem zde i takové otázky, které zjišťují, jak byl projekt pro studenty přínosný a jak hodnotí výuku pomocí propojení předmětů. Na základě odpovědí žáků pak budu moci v hodnocení projektu posoudit, jak tento aspekt vnímali oni sami, jak na ně výuka působila a především to, co jim hodiny přinesly.

Projekt byl sestaven tak, aby jeho realizace splňovala rozsah tří vyučovacích hodin. Původně jsem zamýšlela, že ho budu vyučovat v rámci hudební výchovy, ale po konzultaci s vyučujícími na biskupském gymnáziu byl můj plán změněn a projekt byl realizován

v rámci hodin anglického jazyka. Hlavním důvodem bylo to, že jsme zvážili počet žáků ve skupině a jak pan učitel angličtiny, tak paní učitelka dějin hudby mi doporučili, abych hodiny učila v rámci anglického jazyka, protože jsou zde skupiny po 14 až 16 studentech a je mnohem lepší, efektivnější a pro žáky i učitele přínosnější, pracovat se skupinou malou. Sám pan učitel mi řekl, že se domnívá, že velká skupina, míněno 30 žáků, by mi jednoznačně narušila dynamiku a ztížila průběh hodin. I přesto, že výuka neprobíhala jeden den, ale byla rozdělena do tří dnů, bylo cílem mého projektu hodiny tematicky propojit a koncipovat je tak, aby na sebe navazovaly, tvořily jeden celek a aby žákům bylo poskytnuto odpovídající množství informací a zároveň byly maximálně využity možnosti stránky jazykové. Po dohodě s vyučujícím angličtiny jsme pak rozhodli, že celý projekt bude ucelen a uzavřen vědomostním testem, který žáci dostanou po probrání celé látky.

Pro můj projekt byla stanovena dotace 3 vyučovacích hodin, což je 3 x 45 minut. Snažila jsem se v přípravách na hodiny použít co nejvíce různých aktivit, které by bylo možné zrealizovat v rámci zmíněného časového omezení. Mohlo by se zdát, že v hodinách, především pak v první, bylo možná až mnoho činností. Ráda bych ale podotkla, že 45 minut je poměrně krátká doba a pokud má učitel nějaké zajímavé téma, což může nastat poměrně často, přirozeně se snaží žákům v rámci jedné hodiny předat co nejvíce. Když toto hledisko vztáhnou konkrétně na mé hodiny, o každé z nich jsem měla určitou představu a vždy mě k danému tématu napadlo mnoho aktivit a možností jak je zpracovat, ale musím přiznat, že jsem vždy musela zvažovat, které aktivity vypustím. V případě každé hodiny jsem si totiž udělal určitý koncept, ale když jsem se jej pak snažila rozložit do jedné vyučovací hodiny, musela jsem mnoho nápadů odsunout, neboť by mi mé zamýšlené aktivity zabraly mnohem více času, než byla časová dotace, kterou jsem měla k dispozici.

Při přípravě jakékoli hodiny je nezbytné přizpůsobit obsah hodin úrovni studentů, jejich znalostem, dovednostem a schopnostem. Proto jsem se snažila jednotlivé hodiny koncipovat tak, aby úroveň studentů odpovídaly a zároveň pro ně byly zajímavé a obohacující. Pro diskuse jsem raději volila otázky jazykově jednodušší, ale o to zajímavější a především takové, aby studenty přiměly k zamyšlení. Text, který jsem v hodinách používala, jsem sestavovala tak, aby zde byly nové výrazy a studenti si tak mohli obohatit slovní zásobu, ale stále jsem měla na paměti to, aby množství neznámých výrazů nebylo tak velké, že by žákům znemožnilo tomuto textu porozumět. Co se týče poslechu, v první řadě bylo velkým problémem sehnat jakoukoli nahrávku o Antonínu

Dvořákovi. Když se mi podařilo nějakou sehnat, jazyková úroveň byla příliš vysoká, abych tento poslech mohla použít pro mé účely. Musela jsem tedy hledat jiné řešení. Zvolila jsem tu cestu, že jsem si sestavila text o Antonínu Dvořákovi a nechala jsem ho nahrát rodilým mluvčím. Domnívám se, že toto řešení bylo pro mou výuku velmi dobré, už jen proto, že jsem si text mohla sestavit podle mých představ, mohla jsem do něho zahrnout ty informace, které považuji za důležité a chtěla jsem je žákům předat, a v neposlední řadě jsem tento text mohla koncipovat tak, abych s ním v další aktivitě mohla pracovat.

Celá výuka probíhala v anglickém jazyce. Pouze ojediněle, především v první hodině, se vyskytly situace, kdy studenti novému výrazu neporozuměli a nebylo možné vysvětlit ho jinak než použitím českého slova.

Mého projektu se zúčastnili studenti třídy 2N šestiletého gymnázia Biskupského gymnázia v Českých Budějovicích. Věk studentů byl v rozmezí 15 - 16 let a jejich pokročilost v anglickém jazyce byla zhruba na úrovni A2 až B1. Co se týče dějin hudby, které se vyučují v rámci hudební výchovy, žáci tento předmět měli předešlý rok jednu hodinu týdně a současný rok mají opět hodinovou dotaci. Měla jsem velké štěstí, protože jsem dostala třídu, která byla mírná, nekonfliktní a ochotná spolupracovat. Studenti byli hodní a téměř vůbec nevyrušovali, ale především jsem si velmi cenila toho, že byli chytří, bystří a nápadití a mohla jsem tak realizovat všechny připravené aktivity. Ve třídě vesměs panovala příjemná atmosféra, a když jsem zde učila poslední hodinu, velmi mě mrzelo, že se studenty nemůžeme pokračovat. Na studenty jsem si už zvykla a ráda bych s nimi touto metodou pracovala delší dobu, a také by mě velmi bavilo zpracovávat a připravovat další kapitoly z dějin hudby, především hudbu romantickou, například romantismus v ruské hudbě. V tu chvíli, kdy jsem se studenty loučila, jsem opravdu litovala, že časové možnosti mého projektu byly pouze 3 vyučovací hodiny. Při všech hodinách byl přítomen pan učitel, který mohl výuku sledovat, hodiny hodnotit a dávat mi zpětnou vazbu, která je pro začínajícího učitele velice důležitá.

Při přípravě hodin jsem stále měla na paměti, že nejde jen o to předat žákům informace, ale velmi záleží na tom, jak budou předány. Sestavovala jsem tedy hodiny tak, aby informace byly žákům podávány formou uchopitelnou, pro ně přijatelnou a zábavnou, čehož jsem se snažila docílit tím, že jsem volila různé techniky práce. Pro zpestření hodin jsem používala různé způsoby organizace řízení hodiny, například propojení individuální práce s frontální výukou. Nechyběla zde ani práce ve dvojicích nebo práce ve větších

skupinách. Též jsem do hodin zapojila soutěž, která měla beze sporu největší úspěch a žáky motivovala. Ve všech hodinách jsem usilovala o to, aby žáci byli aktivní, co nejvíce se zapojovali a aby se snažili co nejvíce věcí vymyslet sami, popřípadě si určité informace dohledali. Studenti výborně spolupracovali, vzájemně si naslouchali a pomáhali si. S touto skupinou se opravdu dobře pracovalo, což mi dělalo velkou radost.

V praktické části mé diplomové práce představím celý projekt a zaměřím se na podrobný rozbor jednotlivých hodin. Každé hodině věnuji celou kapitolu, ve které vždy pojmenuji hlavní téma, stanovím si cíle v dějinách hudby a v anglickém jazyce, popíši použité techniky práce, způsoby organizace řízení učební činnosti a dále zde uvedu materiály a pomůcky, které budou při realizaci projektu používány. Součástí každé kapitoly bude podrobně rozpracovaná příprava na hodinu a dále pak detailní popis té které hodiny. Pro přiblížení atmosféry ve třídě a toho, jak výuka probíhala, použiji výroky studentů, které budu doslovně citovat. Kapitola bude vždy uzavřena podkapitolou reflexe, kde celou hodinu shrnu a zhodnotím. V závěrečné části projektu bude prostor pro hodnocení jak pana učitele, tak i žáků. Co se týče pana učitele, dostanu od něho písemné hodnocení mého projektu, které do práce zahrnu, zpětnou vazbu od studentů získám na základě vyplnění dotazníků, přičemž tyto vyhodnotím a vyvodím z toho závěr.

Výše zmíněné dotazníky byly rozděleny na dvě části. První z nich se týkala studentů, ptala jsem se na jejich zájmy, vztah k hudbě, jakou hudbu preferují, zda hrají na nějaký hudební nástroj a dále pak na jejich vztah k angličtině a co je vede k tomu, že se angličtinu učí. V části druhé už studenti hodnotili samotný projekt. Na tomto místě bych se chtěla zmínit o první části dotazníku a uvést odpovědi studentů, druhou část dotazníku zahrnu do kapitoly hodnocení projektu. Vzhledem k absenci studentů jsem dostala zpět pouze 8 dotazníků. Domnívám se, že by bylo dobré zde prezentovat všechny odpovědi studentů, proto tak nyní učiním. Vždy nejdříve uvedu otázku, pak budu citovat odpovědi a nakonec uvedené odpovědi stručně shrnu. Citace uvádím doslovně i s chybami.

1) Describe your hobbies and interests.

„ I like sports, especially ice-hockey. I play floor-ball twice a week. I like going out with my friends. I love fun. “

„I listen to music. I play the guitar. I read books. “

„My hobbies and interests are dance, music, shopping, cycling. I like friends, fun, parties.“

„My hobbies are music and sport.“

„I like to read and I like to play the musical instrument.“

„Origami, belly-dancing, travelling.“

„I like dancing and listening to music.“

„I like singing, playing the flute and I love playing table-tennis.“

Odpovědi na první otázku byly různorodé, ale velmi mě překvapilo a potěšilo, že 6 z 8 studentů mělo ve svých zájmech uvedenu hudbu nebo hru na nástroj.

2) Do you like music? -- Why? / Why not?

„Yes, I like music very much, because music makes me happy.“

„Yes, I like music very much. I can stay calm when I listen it.“

„Yes, of course.“

„Yes, it's relaxing.“

„Yes, I like, because when I listen music, I am peaceful.“

„I love music. It's interesting to listen to music. I can't dance without music.“

„Yes, because it's funny.“

„Yes, I like music, because for example when I am sad I listen to music.“

Otázka číslo dvě zjišťovala postoj studentů k hudbě. Ten byl u všech jednoznačně kladný, což pro mě, jako učitele hudební výchovy, byla velmi pozitivní zpráva.

3) Which type of music do you prefer? Why?

„Rock and pop. I like it.“

„I prefer metal music, because it's more interesting than pop.“

„I prefer dance, pop, hip hop and rap. These songs have usually interesting and funny texts.“

„I prefer everything what I like.“

„Music without words, because the traits of the musical instruments come out.“

„I like different types of music.“

„I just don't like rap, I think it is stupid, without this style I like every kinds.“

„I like pop and rap, because it is interesting.“

V odpovědích na otázku číslo 3 mě docela překvapilo, že nikdo nezmínil vztah ke klasické hudbě, ale na druhou stranu je pochopitelné, že v tomto věku tato hudba studenty nemusí nějak zvláště oslovovat. O to více mě potěšilo, že vždy když jsem studentům pouštěla ukázkou klasické hudby, všichni v tichosti naslouchali, což nepovažuji za samozřejmé a opravdu to velmi oceňuji.

4) Can you play any musical instrument?

„Yes, I can.“

„No.“

„No, I can't.“

„Yes.“

„No, I can't.“

„I can play the flute and the guitar.“

„Yes, I can play the guitar.“

„When I was smaller, I played flute.“

V této otázce jsem se dověděla, že polovina žáků hraje na nějaký hudební nástroj. Dva z nich nástroje uvedli, dva ne, což mě mrzí, ale možná to byla moje chyba, protože jsem otázku nerozvedla a nezeptala se na konkrétní nástroj.

5) Do you like English? Why? / Why not?

„Yes, because it's a beautiful language.“

„I like English. English is very good for my future life - for my job.“

„I like English, because it's an interesting language.“

„Sometimes, it's difficult.“

„Yes, it's an interesting language.“

„Yes, I do.“

„I like easy English when I understand, but not hard or fast English.“

„I like English because it's a beautiful language.“

Odpovědi týkající se vztahu k angličtině byly většinou pozitivní. To, že mají studenti angličtinu rádi, jsem mohla vidět i v hodinách a též mi to potvrdil pan učitel. Když jsme jednou vycházeli ze třídy, konstatoval: „Dnes to byla fajn hodina. Myslím si, že oni mají angličtinu opravdu rádi.“

6) I learn English, because a) I like it. b) I find it very useful. c) my parents want it. d) I want to have good marks. e) other reasons.

Odpověď a) byla vybrána 4x. Odpověď b) zakroužkovalo 6 žáků. Velmi mě potěšilo, že odpověď c) se nevyskytla ani jednou. Jeden žák vybral variantu d). Dva studenti vybrali odpověď e), přičemž jeden z nich uvedl, že se angličtinu učí, protože chce rozumět anglickým písničkám, a druhý svou volbu zdůvodnil tím, že když bude mluvit anglicky, najde práci všude.

Práce na projektu mě bavila a byla doprovázena nadšením a především snahou předat studentům informace tak, aby to pro ně bylo přínosné a zároveň zábavné a též aby se naučili na dějiny hudby nahlížet jinak než na obyčejný dějepis a abych v nich vzbudila zájem o klasickou hudbu jako takovou. Musím ale přiznat, že se zde také vyskytly určité pochybnosti, obavy, a otázky, neboť jsem si nikdy nebyla jista, zda mnou připravená aktivita žáky zaujme, zda je danými tématy oslovím, nebo například jestli problematika cizího jazyka nebude pod velkým vlivem dějin hudby opomíjena a též jsem si kladla tu otázku, zda angličtina nebude bariérou, která by způsobila to, že žáci nebudou rozumět a nebudou se tak chtít do hodin zapojit.

5. PRVNÍ HODINA

V úvodní části první hodiny dostanou žáci za úkol vyluštit křížovku. Křížovka bude obsahovat pojmy (v angličtině) týkající se hudební výchovy a dějin hudby a získáním tajenky dojdou k tématu celého projektu, kterým je romantismus (romanticism). Bude následovat seznámení se s pojmem romantismus obecně. (*Zamysleme se i nad tím, jak se romantismus liší od klasicismu.*) Až se žáci dopracují k tomu, co vlastně romantismus znamená, pozornost bude zaměřena na romantismus v hudbě. Žáci se dovědí, jaká hudba se v romantismu psala, co je pro ni charakteristické, jaké používali skladatelé prostředky a jaké žánry jsou pro romantickou hudbu typické. Druhá část hodiny bude zaměřena na poslech. Žáci se budou snažit ve znějící hudbě najít to, co se doposud o romantické hudbě dověděli. Hodinu zakončím shrnutím a zadáním domácího úkolu.

5.1 Koncept hodiny

Téma hodiny:

Romantismus a jeho charakteristiky. Romantismus v hudbě. Poslech romantické hudby.

Délka trvání: 45 minut – běžná vyučovací hodina

Třída: 2N

Cíle předmětu dějiny hudby:

- seznámit se s pojmem romantismus obecně, seznámit se s hudebním romantismem, s charakteristickými znaky romantismu, typickými žánry a hudebními prostředky, se skladatelem a jeho postavením ve společnosti v období romantismu a s tělesy a nástroji a s jejich změnami a rozvojem v tomto období;
- porovnat romantismus a klasicismus – diskutovat o této tématice;

Cíle, které jsem zde uvedla, jsou v souladu s cíli, které uvádí ŠVP Biskupského gymnázia J.N. Neumana České Budějovice.

Cíle jazykové (anglický jazyk):

Řečové dovednosti:

- (porozumět autentickému ústnímu projevu na aktuální téma, pokusit se zachytit klíčové informace a na základě názorných ukázek porozumět novým výrazům);
- komunikovat ve skupině o zadaném tématu;
- porozumět textu a být schopen přispět do diskuze získanými poznatky;
- vyjádřit svůj názor na dané téma a obhájit ho, a to srozumitelně a bez gramatických chyb bránících porozumění;

Slovní zásoba:

- seznámit se s novými anglickými pojmy spojenými s hudbou a obdobím romantismu: **FOLK ART, DEEP ADMIRATION OF STH, NATIONALISM, THE IMPORTANCE OF, COMPOSER, MELODIOUS LINE, SYNCOPATION, TRIPLET, HARMONY, DEEPEN, VIVID CONTRASTS, WOODWIND, BRASS, APPEAL TO, SELF-EXPRESSION, SUPERNATURAL, DRAW INSPIRATION FROM, QUOTTAION, MEADOW, OPT, SUPPORT YOURSELF, MUSICALLY-INCLINED, CLARITY, ENGAGE IN STH, COURSE OF HISTORY, UNDERGO, REGISTER, DYNAMICS, PLAY A VITAL PART (ROLE), PROGRAMME MUSIC, DEPICT, SYMPHONIC POEM,**

Gramatika:

- procvičení používání přítomného času prostého (odpověďmi na otázku: *What comes to your mind when you hear the word „romanticism“?* tvoření vět z klíčových pojmů)
- procvičení slovosledu (tvořením vět z klíčových pojmů)
- procvičení tvoření minulého času čtením textu v minulém čase
- procvičit používání minulého času prostého (odpověďmi na otázku: *How would you characterize a romantic composer and his position in the society? / What would you say about romantic music? / What was typical of romantic music? / What was typical of orchestras in romanticism? What was the main instrument during the Early Romantic period? What kind of works did composers write for this instrument? What new forms did composers come with?*)

- za pomoci sloves like x dislike vyjadřit svuj postoj k romantické hudbě (možno použit i jiná slovesa vyjadřující zálibu či nelibost);
- zopakovat si tvoření druhého a třetího stupně přídavných jmen při porovnávání romantismu a klasicismu, což bude domácí úkol na další hodinu (*například: Melodies in classical music are shorter than in romantic music. Romantic melodies are warmer and more personal than classical melodies. Romantic melodies are longer, sometimes unending, whereas classical melodies are more symmetrical and divided into periods.*)

Kompetence:

- Kompetence k učení: žák vyhledává a třídí informace, žák operuje obecně užívanými termíny, znaky, symboly, uvádí věci do souvislostí.
- Kompetence k řešení problémů: žák uplatňuje při řešení problémů dříve získané vědomosti a dovednosti, kromě analytického a kritického myšlení využívá i myšlení tvořivé s použitím představivosti a intuice; žák kriticky interpretuje získané poznatky a zjištění a ověřuje je;
- Kompetence komunikativní: žák formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory; žák porozumí jednoduchému sdělení v anglickém jazyce; žák zlepšuje schopnost formulovat myšlenky; žák rozvíjí porozumění mluvenému slovu i textu v anglickém jazyce
- Kompetence sociální: žák účinně spolupracuje ve skupině a používá při tom anglický jazyk

Organizace řízení učební činnosti:

- frontální výuka, individuální práce studentů, práce ve dvojicích, práce studentů v malých skupinách

Použité techniky práce:

- warm-up aktivita – křížovka;
- brainstorming;
- (diskuze;)
- využití hudební ukázky;
- využití audiovizuální prezentace.

Pomůcky a materiály:

- pracovní listy č. 1, č. 2, č. 3, č. 4, č. 5;
- CD s romantickou hudbou;
- tabule, křídly, barevné fixy, počítač, interaktivní tabule, zvuková technika.

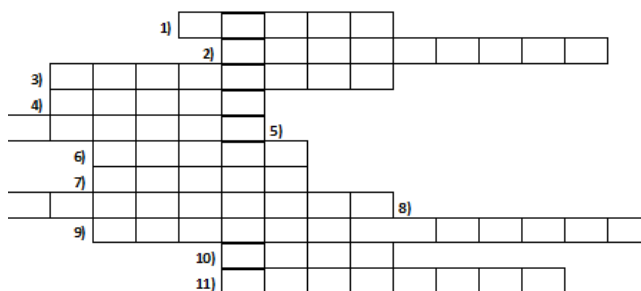
5.2 Příprava na hodinu

V této kapitole se zaměřím na přípravu, která je pro samotnou realizaci mého projektu nezbytná. Domnívám se, že pro dobrý průběh hodiny je velmi důležité věnovat přípravě náležitou pozornost. Hodinu rozdělím do jednotlivých částí podle časové dotace. Při sestavování přípravy budu brát v úvahu, že budu spolupracovat se studenty biskupského gymnázia, je tedy možné zvolit rychlejší tempo a zařadit větší množství informací. Jinak bych pravděpodobně přistupovala k žákům druhého stupně základní školy.

0.-3. minuta

V úvodní části první hodiny se představím. Nebudu ovšem nijak zmiňovat téma projektu, protože jeho zjištění bude součástí práce studentů. Pro snadnější orientaci ve třídě a možnost oslovovat studenty jménem, což považuji za velmi důležité, je poprosím, aby své jméno napsali na kartičku a umístili ji na svou část lavice. Každý student obdrží pracovní list č. 1 s křížovkou, po jejímž vyluštění se studenti dopracují k tématu projektu. Na pracovním listu bude křížovka, nápověda (clue) a políčka pro tajenku. Pro lepší představu poslouží zmenšená verze křížovky:

CROSSWORD PUZZLE

Clue:

- 1) a large complex musical keyboard instrument which possesses two or more manuals and one pedal keyboard and is played with the hands and also with the feet
- 2) a large group of musicians who play together on various instruments, usually including strings, woodwinds, brass instruments, and percussion instruments
- 3) a variation in force or intensity, especially in musical sound
- 4) a drama set to music; consists of singing with orchestral accompaniment and an orchestral overture and interludes
- 5) a stringed instrument that is the highest member of the violin family; this instrument has four strings and a hollow body and is played with a bow, and it can also be called a fiddle
- 6) a wind instrument consisting of an open tube of wood or metal having holes in the side stopped by the fingers
- 7) an organized company of singers, especially one performing church music or singing in a church
- 8) someone who leads and guides an orchestra or a group of singers in order to perform a piece to the best of their abilities
- 9) An ensemble of four musicians playing stringed instruments, usually two violins, a viola, and a cello.
- 10) a short musical composition with words written or adapted for singing
- 11) someone who plays a musical instrument (as a profession)

ANSWER:

Obrázek 4

Křížovka – Crossword puzzle (vlastní zpracování)

Definice jednotlivých pojmů byly čerpány z: <http://www.thefreedictionary.com/>

Cílem této aktivity je rozvoj slovní zásoby klíčové pro hudební výchovu.

3.-10. minuta

Studenti budou mít za úkol vyluštit křížovku. Pro tuto aktivitu zvolím individuální práci studentů. Řešení křížovky je rovněž možné pojmut jako soutěž. Studenti tak budou více motivováni pro práci. Získáním tajenky (ROMANTICISM) dojdeme k tomu, že se budeme zabývat romantismem. Upřesním žákům, že se bude jednat především o romantismus v hudbě. Po objasnění tématu plynule přejdu k využití metody brainstormingu a zeptám se žáků, co si vybaví pod pojmem romantismus obecně: *What comes to your mind when you hear the word „romanticism“? Do not hesitate to express all the ideas that have come to your mind.* Budu se snažit, aby žáci byli aktivní a pokusili se vyjádřit co nejvíce myšlenek a budeme je společně zapisovat na tabuli, ale také budu brát v úvahu to, že je vždy třeba zvážit časové možnosti, obzvláště v případě, že se pracuje se

skupinou studentů, kteří jsou komunikativní. Myšlenky necháme na tabuli, kterou zavřeme, pokud to bude možné. Bude následovat další aktivita.

10.-25. minuta

Rozdám žákům pracovní list č. 2, kde bude velká bublina se slovem „ROMANTICISM“ a kolem budou bubliny s různými pojmy či slovními spojeními, které se k romantismu vztahují. Pro lepší představu poslouží zmenšená verze pracovního listu č. 2:

Obrázek 5 Pracovní list č. 2 (vlastní zpracování)

K výše uvedeným rysům romantismu jsem dospěla na základě čtení těchto autorů: BENT, I., DAHLHAUS, C., RAEBURN, M., SCHNEIDER, J., LONGYEAR, R., HOFFER, CH.,

Žáci budou mít za úkol použít bubliny a zformulovat co nejvíce vět o romantismu: *Use the expressions in bubbles and try to make a few meaningful sentences about romanticism. You can either use the present simple or past simple.* Pro tuto aktivitu zvolím práci studentů ve dvojicích. Bylo by možné zvolit také individuální práci studentů, ale předpokládám, že vzhledem k náročnosti úkolu studentům pomůže, když budou moci spolupracovat ve dvojicích. Nechám žákům určitý čas a poté se pokusíme společně sepsat charakteristiky romantismu a to tak, že porovnáme a dáme dohromady myšlenky, se kterými žáci přišli při brainstormingu, a věty, které vytvořili pomocí klíčových pojmů, které měli na pracovním listu č. 2. Výsledkem by měla být stručná charakteristika toho, co znamená romantismus a co je pro toto období typické. Tento souhrn žáci zapíší na druhou část pracovního listu č. 2, kde bude nadpis: *Typical features of Romanticism* studenti znaky romantismu zapíší.

Cílem této aktivity je procvičení slovosledu tvořením vět z klíčových pojmů. V této aktivitě též kladu za cíl ujasnění si toho, co znamená romantismus, co je pro toto období typické a čím se vyznačuje.

25.-40. minuta

V další části hodiny přejdeme k romantismu v hudbě. Rozdělím žáky do čtyř skupin, rozdám jim pracovní list č. 3 (a, b, c, d), který bude obsahovat text v minulém čase a bude se zabývat romantismem v hudbě. Dále na těchto pracovních listech budou anglicky vysvětlena slovíčka, o kterých předpokládám, že budou pro žáky neznámá. Každá skupina bude mít jiný text. Seznámím žáky s tím, co mají za úkol. Budu po nich chtít, aby si text přečetli a ve skupinkách vypracovali odpovědi na otázky k danému textu. Dále pak budu chtít, aby žáci zapsali základní informace o svém tématu na připravenou tabuli, a mým cílem bude spojení informací od všech čtyř skupin a získání základních informací o romantické hudbě, o tom jak romantičtí skladatelé psali a kde brali inspiraci, o romantickém skladateli a jeho postavení ve společnosti, o nových formách a žánrech, které se v romantismu psaly.

Skupina číslo 1 dostane pracovní list č. 3a, na kterém bude text o romantické hudbě (výrazových prostředcích, melodii, harmonii, dynamice). Žáci budou mít za úkol odpovědět na tyto otázky: *On the basis of the information from the text answer the following questions: What would you say about romantic music? What was the melody like? What would you say about rhythm and harmony? What did composers use to express*

their emotions? Did the dynamics play any role in romantic music? Were there any changes concerning instruments? What would you say about orchestras in the romantic period?

Skupina číslo 2 dostane pracovní list č. 3b, na kterém bude text o hudebních skladatelích, o tom, jak psali a kde brali inspiraci pro svá díla. Žáci budou mít za úkol odpovědět na tyto otázky: *What was highlighted in the Romantic period? What purpose did composers use music for? Where did romantic composers find inspiration? Where did they desire to return?*

Skupina číslo 3 dostane pracovní list č. 3c, na kterém bude text o hudebních skladatelích, o jejich postavení a funkci ve společnosti v době romantismu a také o veřejnosti a jak se zajímala o hudbu v době romantismu. Žáci budou mít za úkol odpovědět na tyto otázky: *Did the status of composers change during the Romantic period? Who did they compose works for? Were there any institutions where composers were opted to work? What sort of families did romantic composers come from? How did romantic composers differ from classical composers? What was the result of people's interest in virtuosity?*

Skupina číslo 4 dostane pracovní list č. 3d, na kterém bude text o romantické hudbě, o nových formách, které toto období přineslo, o klavíru a jeho postavení v hudbě a s tím spojenou tvorbou. Žáci budou mít za úkol odpovědět na tyto otázky: *What new forms emerged during the Romantic period? What was the importance of the piano in the Romantic period and how did it influence the production of music? Were there any new symphonic forms in the Romantic period? What sort of ensembles did romantic composers write for?*

Jakmile žáci dokončí skupinovou práci a zapíší informace na tabuli, společně tyto výsledky projdeme a rozdám jim pracovní list č. 4, na kterém bude nadpis "Romanticism in music" a dále bude rozdělen na čtyři sekce s následujícími podnadpisy: **Romantic music and its artistic means of expression; Romantic composers, how they wrote and where they found the inspiration; Romantic composers and their position in the society of that time; Romantic music, its new forms, instruments and orchestras.** Žáci si do tohoto pracovního listu zaznamenají informace, které zpracovali v jednotlivých skupinách.

40.-45. Minuta

Závěrečných pět minut věnuji shrnutí a zadání domácího úkolu na další hodinu. Žáci dostanou pracovní list č. 5, kde bude krátká charakteristika klasicismu a romantismu a jejich úkolem bude si tyto dva krátké texty přečíst a porovnat romantismus a klasicismus. (Klasicismus je látka, kterou budou mít probranou z předchozích hodin). Přesné zadání tohoto úkolu je uvedeno v pracovním listě. Hlavním cílem této aktivity bude ujasnit si, jak se romantismus od klasicismu odlišuje a jazykovým cílem bude procvičení druhého a třetího stupně přídavných jmen.

5.3 Průběh hodiny

V této kapitole budu detailně popisovat průběh první hodiny. Pro přiblížení dynamiky hodiny a atmosféry ve třídě použiji některé z výroků a odpovědí studentů. Písmeno **T** jsem zvolila jako zkratku anglického výrazu pro osobu učitele (teacher); písmeno **S** bude sloužit jako zkratka pro označení jednoho studenta a **Ss** bude zkratka označující více studentů.

Byla jsem rozhodnuta, že bych se se třídou chtěla seznámit ještě před realizací mého projektu. Po dohodě s učitelem anglického jazyka jsem tedy mohla navštívit dvě jeho hodiny a udělat si představu o třídě, kterou budu učit. Hodnotím to jako velké pozitivum, protože jsem měla možnost vidět, jak žáci pracují, jak reagují, jak jsou schopni komunikovat v angličtině, a též jsem si mohla udělat alespoň zběžnou představu o tom, jaká je jejich slovní zásoba. Když jsem přišla na první náslech, vyučující studenty informoval o tom, co je čeká a tak se i oni mohli připravit na to, že je bude učit někdo jiný. Tímto jsem tedy alespoň rámcově poznala skupinu studentů druhého ročníku šestiletého gymnázia v Českých Budějovicích. Kromě návštěvy třídy jsem ještě komunikovala s panem učitelem, který s žáky tráví 6 hodin týdně při výuce angličtiny a on mě informoval o tom, že ve třídě je celkem 14 studentů; při mé návštěvě jich totiž jednou bylo 11 a jednou pouze 9; kteří jsou v angličtině na úrovni A2 (někteří případně B1), jsou šikovní a chytrí a mají dobrou slovní zásobu, ale též mě upozornil na to, že je to skupina velmi klidná, mírná a často je nutné je k nějaké aktivitě přimět, být na ně přísnější a nenechat je být, i když nevyrušují. Již při druhém náslechu jsem toto mohla vidět, protože ve srovnání s první hodinou, kterou jsem navštívila, byli studenti méně aktivní a dynamika hodiny byla

celkově pomalejší. Sám vyučující to komentoval slovy: „ Vidíte, dnes to s žáky bylo opravdu náročnější, byli nějací zamklí a málo se projevovali, ale nenechte se tím odradit. Je v nich hodně, jen to z nich musíte dostat.“ První hodina pro mě tedy neznamenal první kontakt se třídou, nicméně, bylo to poprvé, kdy jsem zde vyučovala.

Před začátkem hodiny se objevil malý problém s kopírováním pracovních listů, které pro mou výuku byly klíčové. Vzbudilo to ve mně malý neklid, ale vzápětí se nám je podařilo namnožit a já jsem měla všechny materiály pro mou hodinu připraveny. Ještě než jsme s vyučujícím vyšli z kabinetu, upozornil mě na změnu třídy. Informoval mě, že jdeme do třídy, která je velmi malá a vkročení do této třídy by mě mohlo přinejmenším překvapit. Hodiny, které jsem navštívila, totiž byly ve třídě, která byla mnohem větší a světlejší a hlavně tam byla velká rozevírací tabule. Měla jsem připravenou aktivitu, při které jsem chtěla využít celou velkou tabuli, díky této změně jsem můj plán ale musela změnit a přizpůsobit se daným podmínkám. Blíže se o náhradním řešení zmíním později.

Když jsem vešla do třídy, bylo na studentech znát určité napětí a též očekávání. Ačkoli věděli, že je budu učit a že se nebude jednat o klasickou hodinu angličtiny, nebyli informováni o tom, jak budu hodiny probíhat a co bude tématem celého projektu. Hodinu jsem začala tím, že jsem se představila a řekla jsem jim, že společně budeme mít 3 hodiny a jejich náplní budou dějiny hudby v angličtině. Konkrétní téma jsem jim neprozradila. Po představení jsem jim rozdala ze čtvrtek připravené kartičky a požádala je, aby na ně napsali svá jména a pomohli mi tím k lepší interakci a komunikaci. Podotkla jsem, že stačí pouze křestní jméno. Domnívám se, že je lepší žáky oslovovat jménem křestním. Poté jsem žákům rozdala pracovní list číslo 1, na kterém byla křížovka, a dala jim potřebné pokyny.

T: *Look at the paper. You can see the crossword puzzle on the worksheet, right?*

Ss: *Yes.*

T: *Fine. Your task is to fill the puzzle and get the right answer. If you manage it, You will know the Is it clear?*

Ss: *Yes.*

T: *So, you can start then. ☺ If you have any questions, do not hesitate to rise your hand and ask me. ☺*

Žáci začali vyplňovat křížovku a já jsem chodila mezi nimi a dívala se, jak jim práce jde. Předpokládala jsem, že křížovka pro studenty bude snadná a podaří se jim ji během

5-7 minut vyplnit. Ale v tomto jsem se poněkud zmýlila, protože když jsem lavicemi procházela, viděla jsem, že žáci v mnoha případech neví. Znovu jsem je povzbudila, aby se mě zeptali na slovíčka, která jim brání v porozumění. Po této výzvě už se několik studentů přihlásilo a ptali se na některá slova. Nejčastěji jim dělalo problém slovo ACCOMPANIMENT, WOODWIND, BRASS INSTRUMENTS. Předem jsem se s panem učitelem dohodla, že jim křížovku zadám a pokud nebudou něčemu rozumět, dám jim příležitost, aby se zeptali. Ale vzhledem k tomu, že se žáci ostýchali ptát, hodnotím toto jako můj nedostatek a příště bych určitě zvolila postup opačný a vysvětlila bych jim některá slova předem. Celkově se studentům nedařilo křížovku vyplnit a tak jsme tuto aktivitu museli udělat společně. Brali jsme jednu položku po druhé, vždy jsme si vysvětlili vše, co bylo nejasné a postupně jsme se tak dostali k tématu projektu, tedy ke slovu „ROMANTICISM“. Po „odhalení“ tématu jsem plynule přešla k aktivitě brainstormingu a zeptala se žáků, co se jim vybaví, když slyší slovo „ROMANTISMUS“.

T: *What comes to your mind if you hear the word ROMANTICISM?*

Nemile mě překvapilo, že ve třídě nastalo hrobové ticho. Pokusila jsem se žáky povzbudit.

T: *Do not hesitate to express what you think. Try to tell me whatever that comes to your mind. ☺ You can use your knowledge from literature or arts. ☺*

Stále bylo ticho a studenti nekomunikovali. Pokusila jsem se tedy některé z nich jménem oslovit, ale jejich odpověď byla následující:

S: *I don't know.*

T: *No ideas? Help us. ☺*

Viděla jsem, že bude lepší, pokročit dále, protože studenti mluvit nechtěli. Rozhodla jsem se tedy, že přejdeme k další aktivitě.

T: *Never mind. I will give you a clue. Right?*

Ss: *Yes.*

Rozdala jsem žákům pracovní list číslo 2 a vysvětlila jim, co mají dělat.

T: *Look at the paper. There is a big bubble with a word ROMANTICISM in the middle of the worksheet. The big bubble is surrounded by other bubbles with*

expressions connected with romanticism. Your task is to use these bubbles and make meaningful sentences about romanticism. Do you all understand what to do?

Ss: *Yes.*

T: *Great. Let's start. You can work in pairs if you like. If you have any questions just raise your hand and ask me.*

Žáci začali pracovat a já jsem procházela lavicemi a dívala se, jak se jim tato aktivita daří. Hned v začátku se vyskytla nejasnost týkající se slova movement. Žáci toto slovo znali ve významu pohyb, ale já jsem ho v kontextu dějin hudby použila ve významu (umělecký) směr. Tento význam byl pro žáky nový, a proto bylo nutné vysvětlení. Asi po 3 minutách jsem viděla, že jsou jejich pracovní listy téměř prázdné a tak jsem se jich neváhala zeptat, co je důvodem.

T: *Is it difficult for you?*

Ss: *Yes, it is very difficult.*

Nezbývalo mi nic jiného, než žákům pomoci a navrhla jsem jim, že věty budeme tvořit společně.

T: *Would it be better for you to do it together?*

Ss: *Yes, yes.*

T: *Right. So, we will take bubble by bubble and each of you will try to make a sentence.*

Jednotlivě jsem studenty vyvolávala, brali jsme bublinu po bublině a tvořili společně věty týkající se romantismu. Trvala jsem na tom, aby každý ze 14 studentů promluvil. Když si vyvolaný nevěděl rady, snažila jsem se mu poradit a povzbudit ho, aby se pokusil větu vytvořit.

T: *Use the second bubble with the phrase love of nature and try to use it in sentence.*

S: *Romantic people were interested in love.*

T: *Yes. It is true. And what would you say about nature?*

S: *I don't know.*

T: *Never mind. Help us. ☺*

S: *Romantic artists manifested love of nature.*

T: *Right. What about the third bubble?*

S: *Romantic works included emotions and strong feelings.*

T: *That is right. ☺ What would you say about history?*

S: *It was inspiration.*

T: *Yes. Romantic composers also found inspiration in history.*

Ve většině případů se nám podařilo větu vytvořit a dali jsme tak společně dohromady základní znaky typické pro období romantismu. Musím ale přiznat, že jsem očekávala, že budou studenti kreativnější. Věty, které tvořili, byly totiž často velmi strohé a téměř stejné. Ale nechci opomenout také to, že zde byly 3 studentky, které se snažily být tvořivější.

Tato aktivita nás velmi zdržela a já jsem si začala uvědomovat, že naplánovaný průběh hodiny možná bude nutné pozměnit. Na tomto místě bych chtěla zmínit, že jsem si byla vědoma toho, že je má první hodina poněkud předimenzovaná a připouštěla jsem tu variantu, že se mi nepodaří zvládnout naplánovanou látku odučit, a bude nutné první hodinu rozdělit do hodin dvou. Na druhou stranu jsem byla přesvědčena o tom, že studenti na Biskupském gymnáziu jsou šikovní a bystří a proto jsem věřila, že by se nám mohlo podařit můj plán zvládnout. Ale vzhledem k situaci, která nastala, mi bylo jasné, že hodinu rozdělit musím. Uplynula už totiž více než polovina hodiny. Snažila jsem se nedat na sobě znát, že se něco děje a přistoupila jsem k další aktivitě.

Řekla jsem studentům, že nyní ukončíme povídání o romantismu obecně a dále se budeme zabývat pouze romantismem v hudbě. Řekla jsem jim, aby se rozdělili do 4 skupin a vysvětlila jsem jim, co po nich při další aktivitě budu vyžadovat.

T: *Divide into four groups. I'll give you worksheets number three. Each group will have different text about romantic music. Your task is to read the text and answer questions concerning the text. We will put all the answers together then. Is the task clear?*

Ss: *Yes.*

T: *Great!*

Studenti se rozdělili do skupin a já jsem jim rozdala pracovní listy. Ve skupinách byli po třech. V každé skupině měli k dispozici dvě kopie textu s otázkami. Pan učitel mi řekl, ať se u každé skupiny zastavím a zeptám se jich na slova, která neznají, a vysvětlím jim je. Obcházela jsem jednotlivé skupiny a ptala se jich, zda všemu rozumí a nepotřebují s čímkoli pomoci. V jedné skupině byli pouze chlapci, ostatní skupiny byly složeny z dívek. První skupina dívek byla trochu slabší a bylo zapotřebí jim pomoci více. Ve zbývajících skupinách se jednalo jen o drobnosti, které bylo třeba vysvětlit. Mým plánem bylo, že až skupiny dokončí svou práci, vyberou si zástupce a ti půjdou na tabuli zapsat odpovědi na otázky. Chtěla jsem, aby výsledky všech 4 sekcí o romantické hudbě byly napsány na jedné velké tabuli ve sloupcích, a vytvoříme tak kompletní přehled, který si studenti následně zaznamenají do pracovního listu číslo 4. Ale jak jsem již zmínila v úvodu hodiny, došlo ke změně třídy, kde byla pouze velmi malá tabule, a proto nebylo možné tento plán zrealizovat. Přistoupila jsem proto k takovému řešení, že studenti budou jednotlivé odpovědi říkat ústně a já budu na tabuli zapisovat jen složitější slovní spojení. Rozdala jsem žákům pracovní list číslo 4 a vysvětlila jim, co bude následovat.

T: *Look at the paper. You can see all four headings of texts about romantic music. Right?*

Ss: *Yes.*

T: *Fine. I want you to write down all the answers of other groups as it will be your overall summary of romantic music. Each group will read questions and tell us right answers.*

V době, kdy skupiny pracovaly, jsem měla čas si jejich odpovědi procházet a byly vesměs správné. Mohli jsme tedy přistoupit ke společnému shrnutí. Trvala jsem na to, aby se každý student dostal ke slovu. Vždy jsem jednoho ze skupiny požádala, aby přečetl otázku a následně na ni odpověděl. Pokud zde byly gramatické nebo obsahové chyby, ihned jsme je společně opravovali. V této hodině jsme však měli už poměrně málo času a stihli jsme otázky projít pouze u první skupiny. Tato skupina měla text o romantické hudbě a jejích uměleckých prostředcích. Dali jsme dohromady odpovědi na všechny otázky a vysvětlili jsme si nové pojmy (REGISTER, CRESCENDO, DECRESCENDO, VIRTUOSITY POTENTIALITIES), které se v textu objevily. Aktivitu jsem tedy musela přerušit s tím, že ji dokončíme následující hodinu. Oznámila jsem studentům, že budeme pokračovat příští hodinu a rozloučila jsem se s nimi. Velkou výhodou bylo, že ten den

měla třída 2N dvě hodiny angličtiny a pan učitel mi nechal i druhou hodinu a já jsem tak v jednom dni mohla dokončit první hodinu mého projektu. První hodina skončila v 8:45 a další hodinu jsme společně měli od 11:50. Se studenty jsem se pozdravila a hned jsme pokračovali v práci z předchozí hodiny. Znovu jsme shrnuli odpovědi první skupiny a zopakovali nové pojmy. Potěšilo mě, že si je žáci pamatovali a byli schopni je anglicky vysvětlit. Dala jsem slovo druhé skupině, která měla text o skladatelích v období romantismu, o tom jak psali a kde hledali inspiraci. V tomto textu byly pro žáky neznámé následující výrazy: SELF-EXPRESSION, EXPRESS YOURSELF, SUPERNATURAL, MEADOW. Každou otázku jsem vždy shrnula, nahlas zopakovala a napsala na tabuli výrazy, které by žákům v písemné podobě mohly dělat problém. U každé skupiny jsem dbala na to, aby mluvili všichni, protože někteří studenti měli tendenci se slova zříkat a chtěli, aby mluvil jen jeden ze skupiny. Třetí skupina měla povídání o romantických skladatelích a jejich postavení ve společnosti. U toho tématu jsme se trochu zdrželi, a to z toho důvodu, že jsem viděla, že žáky určité informace zaujaly, tak jsem neváhala a řekla jsem jim ještě nějaké informace navíc. Seznámila jsem žáky s pojmy MONETARY, PARTICIPATE, MUSICALLY-INCLINED, ENGAGE a pak už jsme začali věnovat pozornost tématu poslednímu, kterým byla romantická hudba, její nové formy a rozvoj nástrojů. Bylo patrné, že toto téma žáky také velmi zaujalo, především programní hudba a s ní související nové formy. Nejprve žáci nevěděli, co výrazy PROGRAMME MUSIC a SYMPHONIC POEM znamenají. Snažila jsem se jim pojmy v angličtině vysvětlit, ale asi to pro žáky bylo příliš těžké, a tak jsem jim tyto pojmy vysvětlila v češtině. Žáci si ujasnili, o co se jedná a hned byli schopni mi i dát příklad programní hudby, což mě velmi potěšilo. Vyjmenovali jsme si pak další formy příklady programní hudby a při té příležitosti jsem zdůraznila, že programní hudba byla pro romantiky velmi důležitá. Také jsme si vyjmenovali nové formy, které souvisely s klavírní tvorbou. Formy jako rhapsody, romance, fantasy, ballade a jiné. Tyto pojmy žákům problém nedělaly, protože téměř shodují s názvy v češtině.

V této hodině nám ještě zbylo asi 15 minut a tak jsem se rozhodla, že tohoto času využiji k opakování.

T: *You have done very well students. 😊 Now we have time to summarize all the theme we have gone through. Would you be able to tell me typical features of romanticism in general?*

S: *It was movement of emotions and passions.*

T: *Yes, romanticism was a movement of emotions and passions.*

S: *It was a movement in the 18th and 19th centuries.*

T: *Very good!*

S: *Artists were interested in national.*

T: *Do you mean nationalism?*

S: *Yes.*

T: *Right!*

S: *Authors used their image.*

T: *Do you mean imagination?*

S: *Yes.*

T: *All right. Fine.*

T: *What is typical of romantic music?*

S: *It was free.*

S: *There were many contrasts.*

T: *Yes, there were many contrasts in romantic music. By the way, romantic music is based on contrasts. ☺ What else? What would say about dynamics?*

S: *Composers used pppp and ffff.*

T: *Very well!! ☺*

S: *They used crescendo and decrescendo.*

T: *Great! Tell me, where romantic composers found inspiration.*

S: *In nature.*

S: *In history.*

S: *They were inspired by supernatural and death.*

T: *Very good.*

S: *They were interested in everything exotic.*

T: *Yes, they were interested in everything that was exotic. Very good!*

T: *And finally, would you be able to list new forms that emerged in romanticism?*

S: *Miniatures for piano.*

S: *Dances.*

T: *Do you mean dance stylisations?*

S: *Yes.*

S: *Symphonic poem and programme symphony.*

T: *Very well!!*

T: *You have done wonderfully. 😊*

Zbývající dvě minuty jsem využila na zadání domácího úkolu. Dala jsem studentům za úkol, aby porovnali hudbu klasicismu a romantismu. Hlavním cílem této aktivity je, aby si žáci uvědomili rozdíl mezi klasicistní a romantickou hudbou a procvičili si stupňování přídavných jmen v angličtině. Zadání domácího úkolu bylo podrobně popsáno v pracovním listě č. 5.

5.4 Reflexe

Tato hodina byla úvodní hodinou mého projektu. Dějiny hudby se na škole v rámci hudební výchovy učí, nutno však podotknout, že jen velmi okrajově. Pokud vyučující dějiny hudby do hudební výchovy vůbec zařadí, látka, která se probírá, je velmi okrajová a studenti si v dějinách hudby osvojují jen velmi stručnou osnovu, rámec této problematiky. O něco lepší je situace na některých gymnáziích, kde se této látce věnuje více pozornosti, jako právě na biskupském gymnáziu, kde jsem realizovala můj projekt. Avšak ani na této škole nelze mluvit o tom, že by se vyučující zabývali jednotlivými kapitolami podrobně. Hlavním důvodem je asi nedostatek časový. Nicméně já jsem díky výborné spolupráci s vyučujícími na biskupském gymnáziu dostala prostor na to, abych se tématem romantismu zabývala podrobněji. Mým cílem v první hodině bylo uvést studenty do problematiky romantismu obecně a hlavně je seznámit s hlavními znaky romantismu v hudbě, s hudebním jazykem skladatelů, se vznikem nových forem v tomto období a v neposlední řadě s úlohou hudby v tehdejší společnosti. Též jsem studentům chtěla

ukázat, že znalost dějin hudby jim pak může pomoci v literatuře nebo i v jiných předmětech a naopak, do dějin hudby též mohou použít to, co již znají z jiných předmětů. Už v první hodině jsem se jich snažila ptát na některé věci z literatury, aby měli možnost propojit předměty.

Velikost třídy a její vybavení nebyly ideální. Jak jsem již zmínila, třída byla velmi malá a velkým nedostatkem bylo to, že zde chyběla klasická tabule, která by se dala rozevřít, a mohlo se na ni napsat více textu. Vzhledem k těmto podmínkám jsem musela lehce pozměnit plány mé první hodiny a musela jsem vystačit pouze s pracovními listy a s tím, že jsme můj plánovaný zápis na tabuli museli nahradit ústním projevem. I přesto, že se mi tímto práce poněkud zkomplikovala a zdrželi jsme se, nezpůsobila absence tabule takový problém, který by zásadně naboural koncept celé hodiny.

Domnívám se, že stanovené cíle dějin hudby byly v první hodině dosaženy. Ačkoli na začátku žáci nekomunikovali a nebyla jsem si jistá, jak celá hodina dopadne, v závěru byly schopni o probírané látce hovořit a shrnout základní rysy romantismu nejen obecně, ale především pak se zaměřením na hudbu. Žáci v závěru hodiny prokázali, že porozuměli a osvojili si základní poznatky. S ohledem na anglický jazyk dosažení cíle hodnotím také kladně, protože žáci byli schopni jazyk aktivně a ve většinou správně používat, zejména při používání přítomného a minulého času prostého a dále pak v oblasti správného slovosledu při tvoření vět.

Celá hodina probíhala v jazyce anglickém. Snažila jsem se mluvit zřetelně, ne příliš rychle a volila jsem taková slova, aby byli studenti schopni mému projevu porozumět. Pokud studenti nějakému slovu nebo slovnímu spojení nerozuměli, vysvětlila jsem jim je opisem, synonymem nebo jiným způsobem. V případě, že studenti stále nerozuměli, až teprve pak jsem přistoupila k vysvětlení v českém jazyce. Tato situace však nastala jen velmi zřídka, což mě mile překvapilo a potěšilo mě, že jsme byli schopni komunikovat v angličtině. V celé hodině převažovala skupinová a individuální práce a závěr hodiny byl vyplněn společným shrnutím a opakováním. Celkově jsem se snažila, aby všichni studenti byli aktivní a aby se všichni dostali ke slovu. Toto se mi podařilo, každý student se mohl projevit a já jsem tak měla od každého alespoň malou zpětnou vazbu. Studenti většinou odpovídali stručně, ale také se zde objevily odpovědi, které byly obsáhlejší. Pokud se v odpovědích objevily nějaké chyby, ať už ve slovní zásobě, gramatice nebo výslovnosti, snažila jsem se jejich odpověď zopakovat s tím, že jsem chybnou část opravila a tuto část

jsem vždy zdůraznila, aby studenti zaznamenali, že došlo k nějaké změně, nebo jsem jim řekla, že souhlasím, ale ať se ještě zkusí zamyslet a odpověď formulují ještě jednou, lépe. Pokud jsem viděla, že studentům opakovaně dělá chybu výslovnost nějakého slova, trvala jsem na tom, abychom jej všichni správně několikrát vyslovili a tím si výslovnost upevnili.

Během hodiny, především druhé poloviny hodiny, jsme mohli slyšet mnoho zajímavých nápadů, postřehů a připomínek. V průběhu hodiny jsou však zmíněny pouze některé z nich, protože nebylo možné si je všechny zapamatovat, nebo si je během hodiny zaznamenávat. Pro tento účel by byl vhodný záznam na video nebo diktafon, ale jsem přesvědčena o tom, že by to mělo negativní vliv na atmosféru v hodině a proto jsem tuto možnost nevolila.

Dalším velmi důležitým bodem, u kterého bych se ráda zastavila, jsou časové možnosti a s tím související dynamika a průběh hodiny. Předpokládala jsem, že hodinu bude provázet svižnější tempo, nicméně jak již bylo zmíněno v průběhu hodiny, na začátku hodiny nám šla práce velmi pomalu a celkově v hodině chyběla dynamika. Toto pomalé počáteční tempo přičítám jak tomu, že hodina, kterou jsem učila, byla v pondělí a byla první a studenti možná potřebovali nějaký čas na to, aby se aklimatizovali do dalšího školního týdne, tak té skutečnosti, že pro ně byl nový jak učitel, tak i téma a metoda výuky, a to způsobilo, že byli rozpačití a chyběla zde z jejich strany větší aktivita. Zdrželi jsme se a nešlo postupovat podle připraveného časového plánu. Na začátku hodiny mě mrzelo, že se nám nedaří postupovat podle mých časových plánů, ale již v průběhu této hodiny jsem situaci přehodnotila a řekla si, že situace se již změnit nedá, a bude lepší přizpůsobit se daným okolnostem a podmínkám. Již v průběhu bylo jasné, že hodinu musím rozdělit a tak jsem náležitě tomuto rozhodnutí směřovala celou hodinu. Snažila jsem se tedy studenty povzbudit a dále jsme postupovali v rozdělané aktivitě. V polovině jsme aktivitu přerušili a domluvili se, že budeme pokračovat příští hodinu. Následující hodinu jsme měli dostatek času a mohli jsme v klidu dokončit aktivitu předešlé hodiny. Dále jsme pak mohli vše shrnout a zopakovat, což považuji za velké pozitivum. Ve výsledku tedy změna mého plánu byla kladná a pro žáky jednoznačně přínosnější a příjemnější, než uspěchaná hodina. V tomto se mnou souhlasil i pan učitel, a proto bych zde ráda zmínila, že ač tato hodina byla připravena pro časovou dotaci 45 minut, bude mnohem lepší ji při další realizaci rozdělit do dvou vyučovacích hodin.

Pozitivně bych také hodnotila aktivitu v úvodu hodiny, jíž byla křížovka, neboť žáky zábavnou formou uvedla do tématu celého projektu. Žáky toto rozhodně zaujalo a namotivovalo více, než kdybych jim pouze řekla, co je naším tématem.

První hodinu celkově hodnotím kladně. I když se zde vyskytly nějaké nedostatky, mám na mysli především vybavení třídy a dále pak problém spojený s časem, mohu říci, že jsem s průběhem hodiny spokojená. Chci tímto podtrhnout tu myšlenku, že přesné nenaplnění plánu připravené hodiny a nutnost tento plán pozměnit ještě nemusí znamenat, že se hodina nepovedla a že by měla být hodnocena negativně. Jak jsem již uvedla výše, já tuto změnu hodnotím pozitivně.

6. DRUHÁ HODINA

Úvod druhé hodiny věnuji krátkému opakování z předchozí hodiny a kontrole domácího úkolu. Úkol budu kontrolovat tak, že žáci budou nahlas říkat věty, které vytvořili, a já jim budu dávat zpětnou vazbu. Podrobněji se o zpětné vazbě k domácímu úkolu zmíním v kapitole 8.2 Příprava na hodinu.

Po dokončení této aktivity se začneme bavit o prvním ze dvou nejvýznamnějších skladatelů českého hudebního romantismu, kterým je Bedřich Smetana. Studenti se seznámí s životem a dílem Bedřicha Smetany. Do této části hodiny bude zařazen i poslech hudby Bedřicha Smetany. Do druhé části hodiny zařadím diskuzi o předem daných otázkách týkajících se života a díla Bedřicha Smetany. Po diskuzi bude následovat hra piškvorky, (Noughts and crosses), která prověří získané znalosti. V závěru hodiny bude následovat shrnutí probrané látky a zadání domácího úkolu.

6.1 Koncept hodiny

Téma hodiny:

Život a dílo Bedřicha Smetany

Délka trvání: 45 minut – běžná vyučovací hodina

Třída: 2N

Cíle předmětu dějiny hudby:

- seznámit se s životem Bedřicha Smetany;
- poslechnout si a pojmenovat část jeho základní tvorby;
- být schopni velmi jednoduše charakterizovat poslouchanou hudbu.

Cíle jazykové (anglický jazyk):

Řečové dovednosti:

- odvodit význam daných slov z kontextu a na základě stávající slovní zásoby vytvořit věty;
- ověřit si v autentickém textu správnost vytvořených vět, popřípadě je opravit;
- porozumět daným otázkám a být schopen na ně v anglickém jazyce vést diskuzi;

- porozumět autentickému textu a pracovat se získanými informacemi.

Slovní zásoba:

- seznámit se s novými anglickými pojmy spojenými s životem a dílem hudebního skladatele: **ASYLUM, BREWER, KEEN AMATEUR VIOLINIST, SCHOOLING, HARMONY, COUNTERPOINT AND COMPOSITION, PIANO RECITAL, CONDUCTOR, HOMELAND, DEAF, SQUEAKS, THE MOLDAU, FROM BOHEMIA'S WOODS AND FIELDS;**

Gramatika:

- opakování tvoření a užití minulého času

Kompetence:

Kompetence k učení: žák vyhledává a třídí informace, žák operuje obecně užívanými termíny, znaky, symboly, uvádí věci do souvislostí.

Kompetence k řešení problémů: žák vyhledává informace potřebné k řešení problémů, využívá získané vědomosti a dovednosti k objevování různých variant řešení problémů.

Kompetence komunikování: žák formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory

Organizace řízení učební činnosti:

- frontální;
- individuální;
- skupinová práce.

Použité techniky práce:

- brainstorming;
- samostatná práce s textem;
- ověřování a dohledávání informací v textu;
- diskuze;
- hra ve skupinách;
- volné psaní.

Pomůcky a materiály:

- CD s nahrávkami Bedřicha Smetany;
- pracovní listy;
- slovník;
- materiály na hru „Noughts and crosses“;
- tabule, křídly, zvuková technika.

6.2 Příprava na hodinu

V této části se opět zaměřím na přípravu tentokrát druhé hodiny projektu. Veškerá činnost této hodiny bude spojena s Bedřichem Smetanou, s jeho životem a dílem. Budu pracovat se stejnou skupinou žáků a předpokládám, že už je budu o něco lépe znát. Stejně jako v první hodině, i v této rozdělím aktivity na jednotlivé části, podle času, který jim budu věnovat. Před začátkem hodiny si vyčlením dostatečný časový prostor pro přípravu technického zázemí třídy - nachystám si všechny potřebné materiály – zvukovou techniku a interaktivní tabuli pro hru „Noughts and crosses“.

0.-7. minuta

V úvodních minutách zopakují se studenty látku z předchozí hodiny, především se zaměřím na romantickou hudbu a její znaky a prostředky, na skladatele v době romantismu a na to kde brali inspiraci a na nové formy, které se v době romantismu začali psát. Součástí opakování bude i kontrola úkolu, protože žáci měli za úkol porovnat hudbu klasicismu a romantismu. (Vyvolám žáky, kteří se dobrovolně přihlásí, a poprosím je, aby nám přečetli svá srovnání.) Položím žákům pár otázek: *How would you compare the melody in classicism and romanticism? What would you say about rhythm? What are the differences between classical music style and romantic music style? Tell me how harmony differed in classical music from harmony in romantic music?* a na základě jejich odpovědí uvidím, zda domácímu úkolu porozuměli a zda jsou schopni vidět rozdíly v hudbě klasicismu a romantismu. Budu vyvolávat žáky, kteří se budou hlásit, ale pokud takových bude příliš málo, zapojím i jiné žáky.

Zpětnou vazbu studentům poskytnu tím, že mi budou číst jednotlivé odpovědi a já jim budu říkat co je správné a co není. Chybné odpovědi si opravíme a vysvětlíme si, proč tomu tak je. Mým cílem bude, aby si z této aktivity odnesli takové vědomosti,

že budou schopni rozlišit romantickou a klasicistní hudbu, že budou vědět, v čem se liší, k jakým zde došlo změnám a proč.

7.-20. minuta

Poté přejdeme k další části hodiny. Naším hlavním tématem bude život a dílo Bedřicha Smetany. Chtěla bych navázat na látku z předchozí hodiny, kterou jsme končili povídáním o programní hudbě, a proto žákům pustím část skladby z cyklu symfonických básní *Má vlast* (Šárka). Tímto poslechem tak navážu na předchozí hodinu, protože ukázka bude demonstrovat zmíněnou programní hudbu, a zároveň žáky uvedu do nového tématu. Ukázka bude znít 1 maximálně 2 minuty. Řeknu žákům, že se jedná o programní hudbu, a že hudba byla složena na základě nehudebního materiálu. Dám jim za úkol, aby se pokusili přemýšlet, o čem hudba je a kde vzal autor inspiraci, a aby tuto skladbu zkusili pojmenovat podle toho, jaký v nich vyvolala dojem. Úkol bude formulován následovně: *We are going to listen to a short example of programme music. You already know, that the music is instrumental and it is based on non-musical material. Your task is to think about what author's inspiration was and what the music is about. Try to think of a name for this piece of music. During listening, concentrate on the character of the music, especially melody, dynamics, contrasts and other features of romantic music.* Až poté se dozví, že se jedná o symfonickou báseň z cyklu *Má Vlast*, jejímž autorem je Bedřich Smetana, který nás bude provázet celou hodinu a budeme věnovat jeho životu a dílu. Rozdám jim pracovní list č. 6, na kterém bude 6 slov pojmů, které se týkají Bedřicha Smetany. Dám jim za úkol, aby se pokusili uhodnout, jak uvedené pojmy souvisí s jeho životem a dílem a napíší 6 vět nebo souvětí, v nichž daná slova použijí: *There are 6 expressions (beer, polka, Sweden, deaf, poem, bride) on the worksheet in front of you. Make sentences or compound sentences using the following expressions (try to guess how they are related to the life and work of Bedřich Smetana).* Až žáci tuto aktivitu dokončí, zeptám se některých z nich, co napsali, ale neřeknu jim, zda je to správné nebo ne, nechám tyto otázky otevřené. Dostanou totiž za úkol, aby si samostatně přečetli text o Bedřichu Smetanovi a sami si na základě tohoto textu ověřili si, zda jejich odhad byl správný či nikoli. Vysvětlím jim, co je jejich úkolem a pak jim rozdám další pracovní list (č. 7), na kterém bude text o životě Bedřicha Smetany. Text byl sestaven na základě četby těchto autorů: KITTNAROVÁ O., HOFFER, CH., RANDELL, M.

Read the biography of B. Smetana and try to find out the correct meanings of the 6 expressions from the previous worksheet.

Slovní zásoba, kterou po žácích budu aktivně vyžadovat, bude v textu tučně vyznačena. Předpokládám, že žáci nebudou znát následující výrazy: Na tato slova se zaměřím a vysvětlíme si, co znamenají, a řekneme si, jak se správně vyslovují. Po skončení práce s textem žáky rozdělím do malých skupin a vyzvu je, aby se pokusili vést diskuzi a bavit se o otázkách, které budou na pracovním listu č. 8. Na tomto pracovním listu budou rozmístěny bubliny s různými otázkami. Budou zde jak otázky, testující, co si zapamatovali z četby životopisu Bedřicha Smetany, tak otázky, kde budou studenti moci zapojit svou představivost a nápaditost. Větší množství otázek volím proto, že se domnívám, že žáci spíš uvítají možnost výběru otázek, než když dostanou pouze 2 nebo 3 otázky, které je neosloví a diskuse je pak nebude bavit. *Work in pairs (or in small groups) and discuss the following questions that you can see on the worksheet no. 8. You do not have to manage all of them. You can just choose a few questions, concentrate on them and discuss them in detail. If questions are not based on facts, please use your imagination and fantasy.* ☺ Touto aktivitou ukončím první část druhé hodiny.

20.-40. minuta

Druhou část hodiny zahájíme hrou piškvorky. (Noughts and crosses), ve které žáci uplatní své znalosti o skladateli. Rozdělím žáky do dvou skupin, jedna bude mít křížky a druhá kolečka. Na interaktivní tabuli budu mít připravenou tabulku se stejně velkými čtverci, ve kterých bude portrét Bedřicha Smetany. Řady budou označeny čísly a sloupce písmeny. Žáci si budou pomoci písmen a čísel vybírat čtverce. Pro každý čtverec bude připravena jedna otázka týkající se života a díla B. Smetany. Dám žákům přibližně 2 minuty na opětovné rychlé přečtení textu z pracovního listu č. 7. Hru vysvětlím a zadám následovně: *Let's play Noughts and crosses. I will divide you into two groups in such a way, that I will give you numbers. People with number one will stay in the left corner of the class and those with number two will move to the right corner. One group has got noughts and the other group crosses. Now, you have two minutes to scan the text about Bedřich Smetana you have already read. Then we will start the game. There is a table with squares in front of you. Each square contains one question. Your task is to choose a square with the assistance of numbers and letters. If your answer is right, you will get a nought or cross, if not, the other group will have the chance to answer it. To win the game you*

need to have three **noughts or crosses** in a vertical line or a horizontal one. I have one extra question. The group that answers the question as first will start the game. Let's start and enjoy the game. Pro lepší představu toho, jak bude hra vypadat, poslouží obrázek 6.

NOUGHTS and CROSSES game

Obrázek 6 Piškvorky – Noughts and crosses (vlastní zpracování)

Zpětná vazba bude při hře poskytnuta tím, že žáci budou nahlas odpovídat na soutěžní otázky, já je budu kontrolovat a chybné odpovědi budeme hned opravovat, resp. Pokud jedna skupina odpoví špatně, dostane šanci ještě druhá skupina a v případě, že i tato skupina nebude vědět správnou odpověď, doplním ji já.

40.-45. minuta

Zbývajících pět minut využiji pro opakování, poslech a zadání domácího úkolu. Nejdříve žáky vyzvu, abychom heslovitě zopakovali, co si pamatují z hodiny. Pokusíme se společně nakreslit myšlenkovou mapu. Pro mě to bude zpětná vazba, protože uvidím, co si žáci zapamatovali a zda to umí heslovitě shrnout. Poté žákům znovu pustím ukázkou symfonické básně Vltava a na tento poslech navážu zadáním domácího úkolu. Úkolem

bude volné psaní. Žáci dostanou pracovní list č. 8, na kterém bude popis symfonické básně Vltava, tento popis však bude velmi krátký-bude zde pouze začátek skladby, a žáci budou mít za úkol v tomto popisu pokračovat. Pro lepší představu uvádím, jak bude popis začínat: „*The beginning of the composition: There are two springs of Vltava (two flutes), that eventually merge in some romantic places of Southern Bohemia. The composition continues in the Bohemian Forest.....*”

Bude záležet pouze na jejich fantazii, co žáci napíší, ale dostanou jako vodítko několik hesel, která by se k symfonické básni mohla vázat. Zadání bude popsáno v pracovním listu. Cílem této aktivity je schopnost zapojit fantazii a na základě poslechu popisovat skladbu. Z hlediska jazykového jde o to, aby se žáci pokusili zachytit na papír své myšlenky v cizím jazyce.

Žáci budou mít možnost vyslechnout si skladbu znovu, do pracovního listu jim uvedu zdroj. Též jim řeknu, že považují za nejlepší variantu skladbu poslouchat a při tom psát. Domácí úkol si vyberu následující hodinu a pečlivě si všechny výkony žáků pročtu.

6.3 Průběh hodiny

Při popisování druhé hodiny budu postupovat obdobným způsobem jako u hodiny první. Opět do popisu hodiny vložím některé odpovědi žáků a budu proto používat stejné zkratky: písmeno S (student), písmeno T (teacher) a zkratka Ss (více studentů).

Před začátkem druhé hodiny jsem si opět připravila všechny pracovní listy a dále pak CD s nahrávkou a přehrávač. Když jsem vešla do třídy, studenti už měli na lavicích své jmenovky. Tentokrát jsme byli v jiné třídě, která byla větší, světlejší a byla zde velká tabule. Tuto změnu jsem velmi vítala. Se studenty jsem se pozdravila a pak už jsem postupovala podle přípravy. Společně jsme si zopakovali látku z předchozí hodiny a to tak, že jsem žákům kladla různé otázky a oni na ně odpovídali. Do opakování jsem také zahrнула kontrolu domácího úkolu. Každého žáka jsem požádala, aby ze svého úkolu vybral a přečetl jednu větu. Tu jsme s ostatními studenty zhodnotili, a pokud byla chybně, opravili jsme ji. Kdybychom takto kontrolovali všechny věty, které studenti napsali, ztratili bychom tím mnoho času, a proto jsem žákům navrhla, že si od nich úkol vyberu, pročtu a následující hodinu jim k němu ještě podám komentář. Požádala jsem je, aby mi domácí úkol sebrali. Mezitím jsem si napsala na tabuli výrazy, které jsem jim chtěla později

vysvětlovat a zapojila a připravila jsem si CD přehrávač, abych se tímto pak nemusela zdržovat. I přesto, že jsme domácí úkol nekontrolovali celý, došlo k malému zdržení a já jsem věděla, že budu muset nějakou část hodiny změnit, nebo zcela vypustit. Rozhodla jsem se tedy, že vyřadím poslech ukázky programní hudby, kterou by pak studenti zkusili pojmenovat, a na základě toho bychom se dopracovali k tématu naší hodiny. Trochu mě to mrzelo, ale věděla jsem, že mi časové možnosti nedovolí, aby hodina probíhala přesně podle plánů. Tuto aktivitu jsem jednoduše nahradila tím, že jsem žákům oznámila, že tématem naší hodiny je skladatel Bedřich Smetana. Hned na to jsme vznesla otázku.

T: Have you ever heard about this man? ☺

Velmi mě potěšilo, že studenti sborově odpověděli:

Ss: Yes, yes.

T: That's great and I believe that you will enjoy this lesson.

Přistoupila jsem k další aktivitě. Rozdala jsem žákům pracovní list číslo 7 a vysvětlila jim, co po nich chci.

T: *Look at the paper. There are six expressions on the worksheet. Your task is to make sentences using these expressions. I want you to guess how these words are linked to the life and work of Bedřich Smetana. Please, work on your own and you either your previous knowledge or your fantasy. ☺ Is that clear?*

Ss: Yes.

T: *Fine. Let's start. I will give you five minutes.*

Studenti začali psát. Potěšilo mě, že opravdu pracovali samostatně. Po pěti minutách jsem se jich zeptala:

T: *Are you ready?*

Ss: Yes.

T: *Very good! Let's share your ideas. ☺*

Jednotlivých studentů jsem se ptala, jaké věty vytvořili. Neříkala jsem jim ale, zda je jejich domněnka správná či ne. Jen jsem vždy odvětila: Mohlo by být. Dobrý nápad! Zajímavé!

T: *Maybe. / Good idea! / Interesting!*

Zde uvádím některé odpovědi žáků.

S: *When he was deaf he wrote beautiful music.*

S: *He was an excellent musician.*

S: *His father was „sládek“.*

S: *He danced polka.*

S: *He visited Sweden.*

S: *He wrote opera Bride.*

T: *Good. Now, you will have the opportunity to find out whether your guess was right or wrong. I'll give you the biography of Bedřich Smetana, where you find all the facts about him. Having checked your guesses read the biography again. Read it as attentively as possible, because you will need to know the facts. I will give you 7 minutes.*

Ještě než žáci začali číst, prošla jsem s nimi některé výrazy, o nichž jsem předpokládala, že pro žáky budou nové. (BREWER, A KEEN AMATEUR VIOLINIST, IMPROVISER, TUTOR, CONDUCTOR, DEAF, DEAFNESS, SQUEAK, ASYLUM) Vysvětlili jsme si jejich význam a pak už jsem je nechala pročítat text.

T: *Have you managed to read all the biography?*

Ss: *Yes.*

T: *Great!*

Poprosila jsem žáky, aby se rozdělili do dvojic. Poté jsem jim oznámila, že bude následovat diskuze. Vysvětlila jsem jim, jak bude aktivita probíhat. Řekla jsem jim, že dostanou pracovní list č. 8, kde bude mnoho bublin s otázkami a že jejich úkolem je vybrat si některé z nich a diskutovat o nich. Znovu jsem je zřetelně upozornila na to, že není nutné, aby se dostali ke všem otázkám, že bude lepší, když si vyberou ty, které jsou jim sympatické a budou se o nich bavit více do hloubky. Též jsem se jim zmínila o tom, že jsou tam jak otázky zaměřené na obsah předešlého textu, tak otázky, při nichž mohou použít svou představivost a fantazii. Nakonec už jsem je jen vyzvala k tomu, aby se snažili

být co nejvíce aktivní a upozornila jsem je, že budu třídou procházet a budu naslouchat jejich diskusím.

T: *Now, we are going to have discussions in pair. Please, make pairs. I 'll give you a worksheet no. 8, where you can see several bubbles including various questions. Some of them are based on facts from Smetana's biography, but there are also questions that you can answer by using your imagination. So, do not hesitate to be active and inventive! Your task is to choose questions you like and discuss them. It means that you do not have to manage all of them. I will be walking through the class and I will listen to your discussions. Is everything clear?*

Ss: *Yes.*

T: *Fine! Let's start.*

Rozdala jsem žákům pracovní listy s otázkami a nechala je diskutovat. Procházela jsem třídou a vždy jsem se u nějaké dvojice zastavila a poslouchala jejich rozhovor. Někteří se zaměřili na otázky faktické, jiní si naopak vybrali druhý typ otázek. Bylo velmi zajímavé žáky poslouchat. Velkou radost mi udělalo to, že si pamatovali poměrně hodně informací z textu, a když diskutovali o jiných otázkách, nebáli se použít svou fantazii. Bohužel jsem se nemohla zastavit u všech dvojic, protože mi to nedovolovaly časové možnosti hodiny, ale ráda bych zde podotkla, že kdyby se čas dostával, bylo by výborné všechny dvojice vyslechnout a poté některé z nich požádat, aby svůj rozhovor přednesli před třídou. Co se týče výběru otázek, nejčastěji žáci diskutovali na následující: *Imagine that Bedřich Smetana could have three wishes. What would he wish? / Would you like to have met Bedřich Smetana? / What questions would you like to have asked Bedřich Smetana? / What did you learn from the text about Bedřich Smetana?* Když jsme diskusi ukončili, oznámila jsem studentům, že si zahrajeme hru. Rozdělila jsem žáky do dvou skupin a to tak, že jsem jim rozdala čísla 1 a 2, přičemž ti, kteří měli číslo 1, zůstali v jedné části třídy a ti, kteří dostali číslo 2, šli na druhý konec třídy. Toto opatření jsem udělala proto, aby byly skupiny promíchané a alespoň trochu vyvážené, a také proto, aby se žáci nedohadovali, kdo s kým bude a také aby nedošlo k tomu, že některý z nich zbude a žádná skupina hod nebude chtít. Všimla jsem si totiž, že ve třídě dva jedinci, kteří stáli trochu stranou a tak jsem se snažila udělat vše pro to, aby se nedostali do nepříjemné situace. Když byli žáci rozděleni do skupin, prozradila jsem jim, jakou hru budeme hrát.

T: *We are going to play a game called Noughts and Crosses. Do you know the game?*

Ss: *No!*

T: *I am sure that you know the game. ☺*

Nakreslila jsem na tabuli názornou ukázkou (kolečka a křížky) a znovu jsem se žáků zeptala:

T: *Do you know this game?*

Ss: *Yes! It is piškvorky.*

T: *Great. In English we call this game „Noughts and crosses“ ☺*

T: *So this group will have a nought and you will have a cross. Right?*

Ss: *Yes.*

Rozdala jsem skupinám čtvrtku, na které byla připravená hra. Na čtvrtce bylo 16 čtverců. V každém z nich byl portrét Bedřicha Smetany. Sloupce byly označeny písmeny abecedy a řádky byly označeny čísly. Vysvětlila jsem, jak bude hra probíhat.

T: *You can see a table in front of you. The table consists of 16 square. Each square contains one question. Your task is to choose a square using a number for rows and a letter for columns. If your answer is right, you will get a nought or cross, if not, the other group will have the chance to answer it. To win the game you need to have three **noughts or crosses** in a vertical line or a horizontal one. I have one extra question. The group that answers the question as first will start the game. Is everything clear students?*

Ss: *Yes.*

T: *Fine! We can start then. ☺*

Hru jsem začala otázkou, která měla rozhodnout o tom, kdo začne.

T: *Define the expression “programme music”*

Překvapilo mě, studenti vůbec nevěděli odpověď, protože jsme si tento pojem vysvětlovali na konci předchozí hodiny. Pokusila jsem se jim připomenout, že jsme se o této hudbě bavili na konci minulé hodiny.

T: *We have spoken about this kind of music at the end of the previous lesson. Try to explain it in a simple way. ☺*

Ale studenti si stále nevěděli rady, tak jsem jim řekla, ať si „střihnou“, protože jsem nechtěla, abychom se déle zdržovali. (To, že nevěděli odpověď na tuto otázku, pro mě bylo znamením, že pojem možná nebyl dostatečně vysvětlen a řekla jsem si, že se k němu na konci hodiny ještě vrátím a ujasníme si jej.) Měli jsme tedy skupinu, která začne. Tato skupina si vybrala první otázku. Dále se pak skupiny střídaly. Nikdy nedošlo k tomu, že by jedna ze skupin nevěděla odpověď na otázku. To mě velmi potěšilo, protože jsem mohla vidět, že si žáci zapamatovali hodně informací a byli schopni je ve hře použít. Na druhou stranu byla škoda, že hra byla poměrně rychle u konce. Ale i za tu krátkou chvíli, kdy jsme hráli, jsem mohla vidět, že to studenty baví a potvrdilo se mi to, co říkal pan učitel. Hned na začátku mě informoval, že tato třída je soutěživá a vždy je jakákoli soutěž motivuje k aktivitě.

Brzy jsme tedy měli vítěze. Pogratovala jsem této skupině a povzbudila jsem poražené. Také jsem studentům řekla, že mi udělali velkou radost, protože věděli odpovědi na všechny otázky, které jim byly položeny. Díky tomu, že hra proběhla tak rychle, měli jsme čas navíc. Využila jsem toho a vrátila jsem se k pojmu programní hudba.

T: *Would you be able to explain me what programme music is?*

Ss: *No.*

T: *What happened? We spoke about it last lesson?*

Ss: *We do not remember.*

T: *Never mind. I will explain it again. ☺*

T: *Programme music is a music that is intended to depict or evoke a scene or idea. It is instrumental music that is based on non-musical material.*

T: *Do you remember any form of programme music?*

S: *Symphonic poem.*

T: *Very good!*

S: *Programme symphony.*

T: *Great!*

Stále nám ještě zbývalo pár minut a tak jsem rozhodla, že aktivitu free writing, která měla být za domácí úkol, začneme už v hodině. Rozdala jsem žákům pracovní list číslo 9 a nechala je, aby si přečetli zadání.

T: *Is the task clear?*

Ss: *Yes.*

T: *Let's start. And please, be inventive, use your imagination and fantasy. It is important to write without mistakes, but what I will evaluate at first is the content.*

CD i přehrávač jsem měla připravené, tak už jen zbývalo pustit hudbu. Symfonická báseň Vltava má přes 12 minut. Nám už v hodině zbývalo necelých 6 minut, ale nechala jsem žáky 5 minut poslouchat a tvořit a poté jsem aktivitu přerušila a oznámila jim, že budou mít za úkol psaní dokončit doma. Upozornila jsem je na to, že na konci pracovního listu mají webovou stránku, kde mohou hudební ukázkou poslouchat. Hodina byla u konce a tak jsem se s žáky rozloučila a řekla jim, že se těším na další hodinu s nimi.

6.4 Reflexe

Druhá hodina mého projektu navazovala na hodinu úvodní, kde jsme se zabývali romantismem, jeho základními znaky a především pak romantismem v hudbě. Hned na začátku hodiny mě velmi potěšilo, že když jsem žákům začala klást otázky na látku z minulé hodiny, na všechny otázky mi odpověděli. Mě mě překvapilo také to, že mi všichni odevzdali vypracovaný domácí úkol. V této hodině jsme se zaměřili na druhého nejvýznamnějšího skladatele českého romantismu, jímž je Bedřich Smetana. Základně jsme se seznámili s jeho životem a dílem. Na jeho díle jsme si mohli znovu ujasnit romantickou hudbu, především hudbu programní, její formy a charakter. Toto byly stanovené cíle dějin hudby, které byly bezesporu dosaženy. Co se týče cílů jazykových, kladla jsem si takové, aby žáci byli schopni porozumět textu v minulém čase, používat při mluvení tento čas a aby si osvojili výrazy spojené s tématem a dokázali je aktivně použít. Toto všechno bylo splněno, a proto o splnění jazykových cílů také není pochyb.

První část hodiny byla zaměřena na získání a osvojení poznatků týkajících se života a díla hudebního skladatele. V úvodní aktivitě bylo mým záměrem, aby se studenti

zamysleli a pokusili se rozpomenout na to, co o skladateli již ví. Bylo vidět, že toto téma pro ně není zcela nové, což jsem předpokládala, a proto jsem také zvolila aktivitu „try to guess“, která je podrobně popsána jak v kapitole příprava na hodinu tak v té, která pojednává o průběhu hodiny. Druhá část hodiny pak byla věnována diskusi a hře, kde studenti mohli získané poznatky aplikovat v praxi. Moje představa byla v tomto směru maximálně naplněna. Studenti byli opravdu aktivní a snažili se získané poznatky uplatnit jak při diskusi, tak při hře. Mohla jsem vidět, že hra, kterou jsem pro opakování zvolila, žáky motivovala nesrovnatelně více, než kdybych jim pouze kladla otázky a ptala se jich, co si o skladateli zapamatovali. Nepochybuji o tom, že když se vyučovací hodina čas od času proloží aktivitou jako je hra či soutěž, vždy je to pro žáky příjemná změna, motivuje je to, stimuluje k mnohem větší aktivitě a má to tak kladný přínos pro dynamiku hodiny.

Třídu jsme tentokrát měli jinou. Nechyběla zde ani velká tabule ani dostatek prostoru. Celkově tedy práce byla lepší a příjemnější než ve třídě, kde jsme byli předešlou hodinu. Co mě ale mrzelo, bylo to, že jsme neměli možnost být ve třídě s interaktivní tabulí. Můj původní plán totiž byl, že hru piškvorky budeme hrát na interaktivní tabuli. S využitím interaktivní tabule by hra probíhala tak, že by studenti vždy vybrali políčko a zobrazila by se na tabuli otázka, kterou pole skrývalo. Také by všichni viděli, jak hra pokračuje, kdo kde má kolečka a křížky, ale den před výukou jsem se dověděla, že tabule k dispozici nebude a proto jsem hru musela připravit trochu jinak. Nicméně i přesto hra piškvorky měla velký úspěch a všichni jsme si ji užili.

Hodina opět celou dobu probíhala v anglickém jazyce. Studenti komunikovali a mě hodně potěšilo, že ve většině případů neměli problém jazyk používat. I tuto hodinu bylo třeba vysvětlovat nové pojmy, ale až na jednu výjimku jsme vždy zůstali u angličtiny. Výjimkou bylo slovo „COUNTERPOINT“, které studenti neznali ani v češtině a bylo nutné jim jeho význam vysvětlit česky. Domnívám se, že téma této hodiny pro studenty bylo celkově jednodušší a přístupnější, a proto jim nedělala problém ani stránka jazyková. Především mám na mysli slovní zásobu, která byla v první hodině mnohem náročnější. Nicméně musím přiznat, že studenti občas měli tendenci použít český výraz. Tuto situaci jsem řešila tak, že jsem jim řekla, že jim nerozumím a vyzvala jsem je, aby se to pokusili vysvětlit anglicky, nějak výraz opsat nebo nahradit synonymem. Téměř pokaždé na tuto

„hru“ studenti přistoupili, a proto výše uvádím, že jsme vždy zůstali u angličtiny. Též bylo přínosem to, že téma nebylo zcela nové, ale tato informace už byla uvedena výše.

Stanovená časová dotace jedné vyučovací hodiny byla hezky rovnoměrně vyplněna. Měla jsem pocit, že studenty hodina opravdu baví. Byli aktivní, pilně pracovali a neměli potřebu jakkoli vyrušovat a vše, s čím jsem přišla, s nadšením vítali. Kdyby se toho podařilo dosáhnout v každé hodině, hodnotila bych to jako velký úspěch. Celkově v této hodině byla lepší atmosféra a hodina měla větší dynamiku. Myslím si, že to bylo dáno jak tématem, tak i tím, že už jsme společně měli druhou, resp. třetí hodinu. Aktivity, které jsem pro tuto hodinu vybrala, hodnotím velmi kladně, především pak zmíněnou hru piškvorky. Celá hodina probíhala až na malé drobné změny podle připraveného plánu, proto si myslím, že pro další použití této hodiny může zůstat stanovená dotace jedné vyučovací hodiny, tedy 45 minut.

Hodina nadmíru splnila mé očekávání. Až na to, že jsem neměla k dispozici interaktivní tabuli, což jsem ale věděla předem a mohla se na to připravit, se nevyskytly žádné problémy ani jiné nedostatky, a mohu říci, že jsem s průběhem hodiny byla opravdu spokojená.

7. TŘETÍ HODINA

Úvod třetí hodiny opět věnuji krátkému opakování z předchozí hodiny. Zadaný domácí úkol si tentokrát vyberu, jak již bylo zmíněno v přípravě na druhou hodinu, a pročtu si jednotlivé výkony žáků. Následující hodinu bych jej s žáky ráda konzultovala. Tuto aktivitu s žáky uskutečním proto, že v domácím úkolu se jednalo o činnost, která rozvíjí více kompetencí, a žáci se sdílením svých výkonů mohou obohatit a inspirovat a posunout se dále, jak už ve psaní v anglickém jazyce, tak i v poslechu klasické hudby a s tím spojeným využitím fantazie a tvořivosti.

Po dokončení opakování o Bedřichu Smetanovi se s žáky začneme věnovat Antonínu Dvořákovi. Dotací pro můj projekt jsou pouze 3 vyučovací hodiny. Mohu tedy probrat opravdu jen zlomek z celého romantismu, a proto zahrnu pouze dva nejvýznamnější skladatele českého romantismu. Tito dva autoři jsou velmi výjimeční, už jen proto, že Bedřich Smetana byl první, kdo povznesl českou hudbu na evropskou úroveň a Antonín Dvořák ji pak takzvaně vyvezl do světa.

Stěžejním bodem třetí vyučovací hodiny bude poslech v angličtině. V této aktivitě si žáci procvičí porozumění autentickému jazyku a zároveň si osvojí základní informace o Antonínu Dvořákovi. Mým cílem je, aby tato aktivita neskončila u fáze poslechnutí a porozumění textu. Další aktivitou se budu snažit přimět žáky k tomu, aby informace, které vyslechli, dále aktivně použili. Ráda bych v této části zmínila také tu myšlenku, že nechci, aby se žáci pouze naučili odříkat životopis autora, ale mnohem více mi půjde o to, aby si z hodiny odnesli podstatu toho, jakou osobností Antonín Dvořák byl, kde bral inspirace pro svá díla a jaké byly zásadní mezníky v jeho životě a s ním spojené tvorbě.

V první části hodiny se tedy budeme věnovat poslechu, jehož obsah byl sestaven autorkou na základě četby těchto autorů: RANDEL, M., HOFFER, CH., BECKERMAN, N., KITTNAROVÁ, O., WYBURD A., a následně namluven rodilým mluvčím. Podrobněji se o poslechu a s ním spojených aktivitách zmíním v kapitole 9. 2 Příprava na hodinu. Druhou část hodiny věnuji významnému období, které Antonín Dvořák prožil v Americe. Toto období vybírám nejen proto, že v jeho průběhu napsal autor pozoruhodná díla, ale také proto, že se nacházíme v hodině, kde si žáci zároveň osvojují dějiny hudby a cizí jazyk, a proto považuji za dobrou příležitost zaměřit se na tvorbu, kterou autor

uskutečňoval právě v anglicky mluvící zemi. Konkrétně se budeme zabývat 2. větou Novosvětské symfonie, kterou Antonín Dvořák napsal, když přijel do Ameriky.

7.1 Koncept hodiny

Téma hodiny:

Život a dílo Antonína Dvořáka

Délka trvání: 45 minut – běžná vyučovací hodina

Třída: 2N

Cíle předmětu dějiny hudby:

- seznámit se s životem Antonína Dvořáka;
- seznámit se s dílem A. Dvořáka;
- být schopni komentovat Novosvětskou symfonii, především 2. Větu - Largo

Cíle jazykové (anglický jazyk):

Řečové dovednosti:

- Porozumět autentickému mluvenému textu
- vyhledávat konkrétní informace z poslechového textu a následně pracovat se získanými informacemi
- porozumět autentickému textu a pracovat se získanými informacemi
- aktivně použít nově získané poznatky při rozvoji mluvení
- rozvoj mluvení prostřednictvím diskuse

Slovní zásoba:

- seznámit se s novými anglickými pojmy spojenými s životem a dílem hudebního skladatele: **RUN A VILLAGE INN, FORMAL SCHOOLING, COMPOSE, COMPOSER, HOMESICK, BE APPOINTED A DIRECTOR, IDENTIFY YOURSELF;**

Gramatika:

- opakování tvoření a užití minulého času

Kompetence:

Kompetence k učení: žák vyhledává a třídí informace, žák operuje obecně užívanými termíny, znaky, symboly, uvádí věci do souvislostí.

Kompetence k řešení problémů: žák vyhledává informace potřebné k řešení problémů, využívá získané vědomosti a dovednosti k objevování různých variant řešení problémů.

Kompetence komunikativní: žák formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory

Organizace řízení učební činnosti:

- frontální;
- individuální;
- skupinová práce;

Použité techniky práce:

- poslech;
- samostatná práce s textem;
- ověřování a dohledávání informací v textu;
- diskuse ve skupinách;

7.2 Příprava na hodinu

V této části se opět zaměřím na přípravu tentokrát poslední hodiny projektu. Většina činnosti a aktivit bude spojena s životem a dílem Antonína Dvořáka. Již třetí hodinu budu pracovat se stejnou skupinou žáků, a proto předpokládám, že komunikace a interakce se žáky bude opět o něco lepší. Stejně jako v první a druhé hodině, i v této rozdělím aktivity na jednotlivé části, podle času, který jim budu věnovat. Před začátkem hodiny si vyčlením dostatečný časový prostor pro přípravu technického zázemí třídy - nachystám si všechny potřebné materiály, včetně přehrávače pro poslech hudby i autentického anglického textu.

0. - 5. minuta

V úvodních minutách si od studentů vyberu domácí úkol a zeptám se studentů, jak se jim tato aktivita líbila, co shledávají jako pozitiva, co pro ně bylo nejzajímavější, a zda by

obdobnou aktivitu chtěli zkusit i při poslechu jiné skladby. Též se jich zeptám, jestli si myslí, že právě romantická hudba je pro zmíněnou aktivitu nejvhodnější.

5. - 10. minuta

Po, již zmíněné, kratičké diskuzi přejdeme k další části hodiny. Seznámím žáky s novým tématem, jímž bude život a dílo velmi významného autora Antonína Dvořáka. V této části hodiny opět použiji aktivitu „brainstorming“. Dvořák opravdu velmi známý autor, a proto předpokládám, že žáci už budou mít určité znalosti z předchozích let studia. Proto se jich tedy zeptám, co ví o Antonínu Dvořákovi.

10. - 30. minuta

Následující část hodiny bude zaměřena na poslech, tentokrát to ovšem nebude poslech hudby, ale textu v anglickém jazyce. Žáci budou mít za úkol poslouchat povídání o životě a díle Antonína Dvořáka. Aktivitu uvedu tím, že žákům vysvětlím, co po nich chci. Řeknu jim tedy, že budeme poslouchat povídání o Antonínu Dvořákovi a jejich úkolem bude, aby pozorně poslouchali a vyplnili kvíz, který jim předem rozdám a dám jim čas na to, aby se v něm zorientovali. Jelikož jsou otázky kvízu zaměřeny na konkrétní informace, je nutné, aby žáci měli kvíz před sebou, ještě než začnou nahrávku poslouchat, protože není možné, aby si všechny potřebné informace zapamatovali. Nutnost zadání úkolu před poslechem se ale netýká pouze tohoto konkrétního poslechu a s ním spojenou aktivitou, neboť před každým poslechem je nutné žáky předem motivovat, a toho dosáhneme právě tím, že jim zadáme úkol, na který se mají soustředit. Žáky tato informace pak nejen motivuje, ale také jim pomůže se lépe zorientovat v textu a zaměřit se na to, co potřebují, protože, jak již bylo zmíněno, není možné si zapamatovat všechny informace. Ještě než nahrávku pustím, upozorním žáky také na to, že se jim budou hodit nejen základní informace o skladateli, ale také zajímavosti, které v poslechu budou uvedeny, a též ji dám informaci o tom, že po skončení poslechu jim ještě poskytnu potřebný čas pro dokončení kvízu. Dále žákům sdělím, že si celou ukázkou vyslechnou dvakrát za sebou a nakonec je ještě důrazně vyzvu, nebo spíše povzbudím k tomu, aby pracovali opravdu samostatně, také je seznámím s tím, že kvíz není na známky, ale je pro ně, aby oni sami uplatnili to, co se během poslechu dověděli: *Now, we are going to listen to the story about Antonín Dvořák. Your task is to listen as attentively as possible and complete a quiz that I am going to give you in a moment. (kvíz bude rozdán) Now, you have time to go through the quiz. Try to catch not only the basic information but also something interesting that*

will be mentioned at the end of the listening - it may come in handy. After listening, you will be given few minutes to finish your quiz. And finally, the recording will be played twice. Please, try to work on your own. The quiz will not be marked, it is just for you to see, how good you are at listening. All instructions are included in the quiz. If there is anything in the text that you do not understand, please, raise your hand and ask me.

Kvíz bude na pracovním listu č. 9 a bude rozdělen na dvě části, přičemž první bude nazvána „BASIC“ a druhá „BONUS“. Otázky kvízu budu koncipovat tak, aby byly srozumitelné, a žáci byli schopni na ně odpovědět. Kvíz bude zjednodušen ještě tím, že zde budou možnosti, ze kterých budou žáci vybírat. Cílem této aktivity je, především to, aby žáci mohli ihned po poslechu aktivně využít získané informace, a s tím související zpětná vazba pro ně, aby si ověřili, že skutečně úkol splnili a požadované informace v poslechovém textu vyhledali. Kvíz budou žáci vyplňovat samostatně. Potřebné pokyny budou mít žáci v úvodu kvízu. Vyčkám, až budou žáci zcela připraveni a koncentrováni na poslechovou aktivitu, a poté spustím nahrávku a nechám žáky pracovat. Po skončení poslechu nechám žákům potřebný čas na dokončení a poté si společně řekneme správné odpovědi.

30. - 40. minuta

Zbývající část hodiny věnuji poslechu hudební ukázky a s ní spojené aktivitě. Budeme poslouchat 2. Větu (Largo) z Dvořákovy Novosvětské symfonie, též nazývané „Symfonie z nového světa“. Poslechneme si ukázku a budeme s žáky uvažovat o okolnostech, za kterých tato symfonie vznikla, o tom, kde autor bral inspiraci a také o tom, zda symfonie odráží pouze pocity, které autor prožíval v Americe, nebo zda je ovlivněna i jeho národním cítěním a steskem po domově, nebo dokonce, zda toto dílo souvisí už s autorovou cestou do Spojených států. Aktivita bude nazvána: „Try to guess“. Žáky rozdělím do skupin po pěti. Po poslechu ukázky zadám žákům pracovní list č. 10, na kterém budou nedokončené věty, které žáky přimějí, aby uvažovali o vyslechnuté ukázce. Nic žákům k této skladbě neřeknu a nechám je, aby zapojili své předešlé znalosti a především svou fantazii. Předešlými znalostmi mám na mysli to, že už žáci budou vědět, že dílo, jehož část vyslechli, vzniklo v Americe. Budou mít za úkol, aby dokončili neúplné věty, kterých bude pět, přičemž každá z nich obsahuje nějakou myšlenku a žáci ji mají rozvinout. O dokončení vět budou diskutovat ve skupinách a každá skupina si připraví odpovědi (nápady), které poté přednese skupinám ostatním. 5 položek v aktivitě a 5 žáků

ve skupině jsem zvolila záměrně, aby každý z žáků mohl promluvit před zbylými skupinami. Dám žákům za úkol, aby si návrhy připravili společně a poté si jednotlivé položky rozdělili a každý jednu z nich prezentoval před svými spolužáky. Předpokládám, že nápady budou různé a žáci se tak navzájem mohou obohatit. Poté, co se všechny skupiny podělí o své nápady, o nich budeme diskutovat společně a dáme dohromady závěr. Mým cílem bude, aby žáci diskutovali co nejvíce samostatně, a já jsem byla pouze koordinátorem této diskuse.

7.3 Průběh hodiny

Třetí hodinu studenti opět měli příležitost, podělit se o své nápady, především ve druhé části hodiny, kdy jsme diskutovali na téma Symfonie z nového světa. Studenti do diskuse přispěli výbornými nápady a komentáři, a proto některé z výroků studentů budu doslova citovat. Použiji tedy znovu již zmíněné zkratky. S (student), Ss (students) a T (teacher).

Na třetí hodinu jsme opět byli v jiné třídě. Tentokrát to byla třída zeměpisu, kde byla i interaktivní tabule, nicméně tuto hodinu jsme ji už nepotřebovali. Před začátkem hodiny jsem si připravila všechny pracovní listy a dotazníky a dále jsem si nachystala hudební ukázky a přehrávač. Když jsem vešla do třídy, žáci už byli na svých místech, připraveni na hodinu, a nechyběli ani jejich jmenovky, což mi vždy usnadnilo naši komunikaci a interakci. S žáky jsem se pozdravila a řekla jim, že toto je naše poslední společná hodina a že věřím, že se jim bude líbit a užijí si ji. Ještě než jsme začali pracovat, vybrala jsem si od žáků úkol a zeptala se jich, jak se jim aktivita líbila, co shledávají jako pozitiva, co pro ně bylo nejzajímavější a zda by si podobnou aktivitu chtěli někdy zopakovat. Níže uvádím mé otázky a některé z výroků žáků.

T: *Did you like this activity?*

S: *Yes. It was very interesting listen and write about it. I liked it very much.*

S: *Yes. It was the best activity.*

S: *Yes. It was very interesting but I don't know some words that I needed.*

T: *Does this activity have any advantages?*

S: *Certain. You can write what you want.*

S: *Yes. You can use your image.*

T: *Do you mean imagination?*

S: *Yes.*

T: *Very good.*

S: *Yes, because there is no restriction.*

T: *Yes, I agree with you! And does it have any connection to romantic music?*

S: *Yes, romantic music is free.*

T: *Great! So, do you think that romantic music is suitable for this activity.*

S: *Yes, yes, because this music is free. You can be free too.*

T: *Any other ideas? ☺*

S: *Yes, because there are many contrasts and it is interesting write it.*

T: *Very well!! ☺ Would you be able to give us any examples of contrasts?*

S: *In dynamics, tempo.*

T: *Brilliant.*

Odpovědi, kterými studenti na mé otázky reagovali, mě mile překvapily a opravdu mi tím udělali radost. Mohla jsem vidět, že je tato aktivita zaujala, což naznačila už jen ta skutečnost, že mi vypracovaný úkol opět všichni odevzdali. Též si myslím, že pro ně volné psaní bylo nejen zábavné, ale také obohacující, protože zde mohli rozvíjet hned několik kompetencí.

Diskusi jsem ukončila a položila jsem žákům ještě pár otázek k tématu Bedřich Smetana. Jak jsem již zmínila v popisu průběhu druhé hodiny, při hře piškvorky jsme zdaleka nevyčerpaly všechny otázky, a proto jsem tyto využila k opakování na začátku třetí hodiny. Znovu jsem byla velmi potěšena, protože studenti věděli odpovědi na všechny otázky. Podařilo se nám v rychlosti projít všechny otázky, které jsem si připravila a pak už jsem přešla k novému, v této hodině stěžejnímu tématu, jímž byl Antonín Dvořák. Jako předešlou hodinu jsem opět vznesla otázku, zda studenti o tomto skladateli už někdy slyšeli. A odpověď byla jednoznačně kladná. Oznámila jsem studentům, že budeme dělat poslech. Rozdala jsem jim kvíz, který byl na pracovním listu číslo 10 a týkal se poslechu, a vysvětlila jsem, co je jejich úkolem.

T: *We are going to do listening. The listening will be about life and work of Antonín Dvořák. You can see a quiz in front of you. Your task is to listen to the biography of Antonín Dvořák and answer the questions. Before we start, I am going to explain you some expressions that might be new for you.*

Vysvětlila jsem žákům následující výrazy: RUN A VILLAGE INN, FAMILY TRADE, GRADUATION, WIN AN AWARD, ENTITLE, A SCALE OF G MAJOR/MINOR, BE APPOINTED A DIRECTOR, BE HOMESIC FOR.

T: *Is everything clear? Do you have any questions?*

Ss: *No.*

T: *Fine. You will hear the recording twice. Right?*

Ss: *Yes. Let's start.*

Pustila jsem poslech a nechala žáky pracovat. Snažila jsem se, aby byl ve třídě co největší klid, aby se žákům dobře pracovalo. Proto jsem si nic nepřipravovala, ani nedělala zbytečný hluk chozením po třídě. Když skončil první poslech, zeptala jsem se žáků, zda se nevyskytl nějaký problém a není v textu něco zásadního, čemu by nerozuměli. Nic takového nebylo a tak jsem nahrávku pustila podruhé. Po skončení poslechu jsem se žáků zeptala, jaký poslech byl, a společně jsme si prošli odpovědi na otázky.

T: *Was it difficult for you?*

S: *No. A bit.*

T: *Fine! Let's check your answers. We'll go one by one. I will call you out to answer individual questions. Right?*

Ss: *Yes.*

Prošli jsme si takto všechny otázky a výsledek byl výborný. Žáci odpověděli správně na všechny otázky. I přesto, že jsem věděla, že poslech nebyl těžký, mi tento výsledek udělal velkou radost.

T: *I can see that it was quite easy for you. Wasn't it?*

Ss: *No. Yes. A bit.*

T: *Anyway, I believe that you have remembered basic facts about Antonín Dvořák.*

T: *Is that true? ☺*

Ss: *Yes.*

T: *Great! Now we are going to do another activity. I think that this activity is very interesting and I believe that you will enjoy it.*

Přistoupila jsem tedy k další aktivitě, kterou byl poslech Symfonie z Nového světa a dále pak diskuse o tomto díle. V přípravě na hodinu jsem uvedla, že studenty rozdělím do skupin po 5, ale vzhledem k tomu, že ve třídě bylo pouze 12 žáků, zvolila jsem skupiny menší, a to po 3. Rozdělila jsem žáky do skupin, rozdala jim pracovní list číslo 11 a vysvětlila jim, co bude obsahem této aktivity.

T: *I will divide you into groups of three.*

Jako předešlou hodinu jsem žáky rozdělila tím způsobem, že jsem jim rozdala čísla. Opět jsem chtěla, skupiny byly namíchané a alespoň trochu vyrovnané.

T: *We are going to listen to the Symphony From the New World. Your task is to listen to the music and finish the uncompleted sentences that you can see on the worksheet in front of you. Discuss these sentences in your groups and then we will share all your ideas together. I will want each group to present its ideas in such a way that each member of group will speak.*

T: *We will listen to the second movement of the symphony which is called „Largo“. Listen and try to think about questions you are going to discuss.*

T: *I have just one more comment. Try to keep in mind the situation that Dvořák was in.*

Pustila jsem nahrávku a nechala žáky, aby se do hudby zaposlouchali. Asi po 4 minutách jsem hudbu zastavila a vyzvala studenty, aby začali diskusi.

T: *Let's start your discussions. ☺ Try to be active and inventive.*

Nechala jsem žáky, aby diskutovali a procházela jsem třídou, abych žákům mohla naslouchat. Ale nic jsem neslyšela. Žáci totiž šeptali a nebyli moc aktivní. Snažila jsem se je povzbudit.

T: *You do not have to whisper. Speak aloud please. And be more active.*

Potěšilo mě, že žáci dali na mou připomínku a začali se bavit nahlas a byli aktivnější. Celkově jsem v této třídě pozorovala, že je nutné žáky k aktivitě více povzbudit, tedy kromě situací, kdy se soutěží, protože v tomto případě aktivitu zvýší jejich soutěživost. Nechala jsem žákům ještě nějaký čas a pak už jsem je vyzvala ke společnému sdílení jejich nápadů. Jejich názory byly zajímavé, a proto opět doslovně některé z nich uvedu. Vždy jsem přečetla nedokončenou větu a poté dala prostor jednotlivým skupinám, aby se k ní vyjádřili.

T: *Symphony No. 9 is nicknamed From the New World because.....*

S: *.....because Antonín Dvořák visited a new continent.*

S: *..... because Dvořák visited the United States and everything was new.*

S: *.....because Dvořák wrote it when he was in America.*

T: *The symphony was inspired by his experiences in*

S: *He had inspiration in America. He could see new people, new culture.*

S: *....American music.*

S: *..... in his homeland, because he missed his home.*

T: *Very good! What about the third question?*

S: *Dvořák described his journey to America.*

S: *Dvořák went by ship. It is in symphony.*

S: *In symphony, he described all these things.*

T: *I think that music evokes.....*

S: *His feelings.*

S: *That he wanted to go home.*

S: *All trip in America.*

T: *Very good. And the last question. Which musical instrument plays the best-known melody you could hear in „Largo“?*

Ss: *We don't know.*

T: *Never mind, I will tell you what the instrument is. ☺ It is oboe. Do you know the instrument?*

Ss: *No.*

T: *It is „hoboj“. Do you know this instrument?*

Ss: *Yes.*

T: *Fine. ☺*

T: *I think that it's all for this topic.*

T: *We still have some time left. I would like to ask you to complete a questionnaire for me. Do not sign the paper as it is anonymous. Please, be honest and write what you really think. If you are not able to express your ideas in English, use your mother tongue.*

Když bylo asi 2 minuty před zvoněním a viděla jsem, že studenti stále píší, přerušila jsem je, protože jsem jim ještě potřebovala oznámit, že následující hodinu budou psát test a nechtěla jsem, aby nám do toho vstoupilo zvonění. Požádala jsem je, aby mi dotazníky vyplnili doma a přinesli je na příští hodinu. Poté už jsem studentům poděkovala za jejich pozornost a skvělou spolupráci, řekla jsem, že mě velmi bavilo a těšilo pracovat s jejich skupinou a popřála jim vše dobré v další studiu angličtiny i jiných předmětů. Projekt byl u konce.

7.4 Reflexe

Celá třetí hodina byla věnována životu a dílu Antonína Dvořáka. Hodinu jsem koncipovala tak, aby se žáci nejen seznámili se základními údaji o skladateli, ale aby také měli možnost, zamyslet se nad touto osobností, především nad jeho cestou do Ameriky avšim, co s ní a následným pobytem v této zemi bylo spojeno. Nebojím se říci, že Antonín Dvořák je natolik významná osobnost, že by si zasloužil mnohem více pozornosti a dovedu si představit, že bychom tohoto skladatele probírali třeba celý týden a o každém jeho významném díle diskutovali celou hodinu. Nicméně já jsem měla k dispozici pouze 45 minut a proto jsem se snažila vyzdvihnout to nejdůležitější. Cíle, které jsem si v dějinách hudby kladla, byly obdobné jako v hodině předchozí. Myslím si, že byly opět naplněny. V angličtině jsem si též kladla stejné cíle jako v hodině druhé a vzhledem k průběhu

hodiny i výsledku kvízu, který studenti na základě poslechu vyplňovali, bych jejich dosažení také hodnotila jako úspěšné.

Na začátku hodiny studenti nezklamali a opět byli na hodinu připraveni a všichni mi odevzdali svůj domácí úkol. Velmi mě potěšilo, to že se na hodinu poctivě připravili a také mě opravdu mile překvapil jejich postoj k této aktivitě. Kdybych hudební výchovou mohla učit touto metodou, rozhodně bych tuto aktivitu do hodin zařadila častěji, třeba i s drobnými variacemi. Než jsme se začali zabývat novým tématem, vrátila jsem se ještě k Bedřichu Smetanovi. Studenti mě ubezpečili v tom, že si základní informace o tomto skladateli opravdu zapamatovali, věděli totiž odpovědi na všechny otázky. Touto cestou jsem si ověřila, že druhá hodiny mého projektu byla pro studenty skutečně přínosná.

Poslední hodinu projektu jsme opět měli v jiné třídě. Tentokrát to byla třída největší a nechyběla zde ani interaktivní tabule, já jsem ji však v této hodině už nepotřebovala. Pan učitel mi na začátku projektu oznámil, že tabule k dispozici asi nebude, tak jsem se náležitě tomu snažila přizpůsobit. Když jsem však tuto hodinu vešla do třídy a tabuli tam uviděla, trochu jsem toho litovala, protože má hodina už byla naplánována jinak a neměla jsem čas ani možnosti to změnit. Vyplývalo z toho pro mě poučení, že by bylo lepší tyto technické záležitosti dopředu projednat lépe, aby k podobným situacím už příště nedošlo.

První část hodiny byla zaměřena na získání a osvojení poznatků o životě a díle Antonína Dvořáka; k tomu nám posloužil poslech o Antonínu Dvořákovi, jež byl připraven tím způsobem, že mnou připravený text nahrál rodilý mluvčí. Osvojené poznatky mohli studenti ihned aplikovat při vyplňování kvízu.

Druhou část této hodiny jsem věnovala Novosvětské symfonii. Symfonie z Nového světa je tak důležité dílo, že když jsem se rozhodovala, na kterou skladbu se v poslední hodině projektu zaměřím, má volba byla jasná. Skladbu jsem vybrala nejen kvůli její důležitosti, ale také kvůli mimohudebnímu obsahu, který v sobě skrývá a v neposlední řadě pak kvůli místu, prostředí a okolnostem, za kterých vznikla. Celkově mě symfonie oslovila právě díky možnostem, které nabízela pro práci ve výuce. Myslím si, že žáky toto dílo mohlo zaujmout právě proto, že jsme se o něm mohli bavit a neskončili jsme jen u strohého poslechu. Velmi mě potěšilo to, jak žáci o tomto díle uvažovali a přispěli svými nápady do společné diskuse. Když jsem si aktivitu spojenou s Novosvětskou symfonií připravovala, měla jsem jakousi představu, jak by studenti mohli odpovídat, reagovat a co by je mohlo napadnout. S potěšením mohu říci, že se má představa z velké části

naplnila a odpovědi studentů byli někdy obsahově téměř totožné s tím, co bych řekla já sama.

Celá hodina probíhala v anglickém jazyce. Ze všech tří hodin projektu byla tato po stránce jazykové nejplynulejší a nebylo ani jednou nebylo nutné použít češtinu. Žáci rozuměli a byli schopni na dané téma diskutovat v cílovém jazyce. I když v průběhu diskuse občas došlo k tomu, že se v jejich projevu objevovaly chyby, které jsme vždy společně odstranili, vždy jsme porozuměli tomu, co studenti chtěli sdělit. Celkově jsem mohla vidět, že tato hodina byla připravena tak, že pro žáky nebyla ani příliš jednoduchá, což by způsobilo, že by je nebavila, ani příliš složitá, což by je mohlo odradit a neměli by chuť spolupracovat a více se zapojit.

Domnívám se, že se žákům hodina líbila a užili i ji. Myslím si, že to opět bylo dáno sympatickým tématem a také druhem aktivit, které se v této hodině objevily. Poslech (v angličtině) byl něčím, co se v projektu objevilo poprvé a pro studenty to bylo milé zpestření.

Ve třídě byla opravdu velmi milá atmosféra a interakce a komunikace s žáky byla ve srovnání s první hodinou mnohem lepší. Pozitivně bych hodnotila i dynamiku hodiny, která v první hodině tak trochu chyběla. Jednoznačně to bylo tím, že už jsme spolu měli třetí, resp. čtvrtou hodinu. Shodli jsme se na tom i s panem učitelem. Když jsme vycházeli ze třídy, konstatoval toto: „Vidíte, už ta hodina byla úplně jiná. Žáci si na vás zvykli a také si zvykli na jiný druh práce.“ Naprosto jsem s panem učitelem souhlasila. Též mi řekl, že z této hodiny měl dobrý pocit.

Poslední hodina byla opět zamýšlena pro časovou dotaci 45 minut. Vzhledem k tomu, že hodina krásně postupovala podle připraveného plánu a dokonce nám zbylo pár minut a mohla jsem žákům zadat dotazník, který byl zamýšlen na jinou hodinu, kterou už bude vést pan učitel, doporučovala bych pro další použití tuto dotaci ponechat. V případě této hodiny by nebylo nutné ji rozdělovat na více hodin. Nicméně jak jsem již výše uvedla, tématu Antonín Dvořák by se mohlo věnovat více času, a proto by bylo dobrou alternativou připravit si dvou až tří hodinový blok, který by zahrnoval více aktivit a látka by tak mohla být o něco více rozšířena.

Tato hodina opět naplnila mé očekávání a hodnotím ji jako velmi zdařilou. To, jaký měla pro žáky přínos, uvidím, ve výsledcích testu, které budou žáci psát a také

v dotaznících, kde se na to budu ptát. Budu to pak moci celkově posoudit v hodnocení projektu.

8. HODNOCENÍ PROJEKTU

Tato kapitola bude obsahovat hodnocení celého projektu. Prostřednictvím připravených hodin jsem se snažila dokázat, že metoda CLIL je velmi dobrá a efektivní cesta, jak vyučovat. V mém případě jsem se to snažila ukázat na hodinách, kde se zároveň vyučovala hudební výchova a anglický jazyk. Považuji za nesmírně důležité a cenné, získat při jakékoli činnosti, zpětnou vazbu. Zpětná vazba by měla být neopomenutelnou součástí učitelské profese, neboť jejím získáním učitel může zjistit, co žákům dělá problém, co jim v hodinách chybí, co se jim naopak líbí, vyhovuje jim a oceňují to. V každém případě pak může učitel na sobě pracovat a zvyšovat tak kvalitu výuky a zlepšovat to, v čem se projeví nedostatky. I v mém projektu považuji zpětnou vazbu za stěžejní bod. Zajímalo mě, jak mé hodiny hodnotí pan učitel, který celému projektu přihlížel, a ještě více mě pak zajímaly názory studentů. Tomu, jak samotní studenti a pan učitel výuku hodnotili, věnuji následující dvě podkapitoly.

8.1 Hodnocení učitele

Již před tím, než se školní vzdělávací plány staly současností českého vzdělávacího systému, probíhala spousta debat na téma, zda je vůbec možné vyučovat v rámci vzdělávacího plánu, ve kterém se naskýtá jedinečná, však časově velmi náročná možnost vyučování – a tedy propojování více předmětů do jednoho většího celku, ve kterém by si studenti mohli osvojit znalosti z obojí a zpětně je v obojím aplikovat. S výzvou toho, zda je takovéto vyučování vůbec možné a nakolik se jeví jako efektivní, se vyučování tří hodin, ve kterých se propojovali anglický jazyk a hudební výchova, chopila studentka Pavla Urbanová.

Pochybovat nad významem výuky cizího jazyka, obzvláště takové moderní lingvi francy, jakým je jazyk anglický, nemá v rámci dnešní společnosti žádný smysl. Ovšem, s jiným hlediskem se můžeme setkat, pokud budeme uvažovat nad smyslem obsahově zaměřené stránky předmětu, jakým je hudební výchova. Z tohoto hlediska se nám jeho praktičnost a účelnost v moderní době může jevit jako poněkud zastaralá, ovšem pokud ho spojíme s cizím jazykem, jeho praktičnost se nám může ukázat ve zcela novém světle. Hlavním tématem látky, kterou slečna Urbanová ukazovala z nového prizmatu, byl romantismus v hudbě, včetně jeho prvků, hlavních představitelů a naznačení dobového

kontextu. Díky tomuto pohledu si studenti uvědomili, že i látka pro mládež nezajímavá, může prostřednictvím cizího jazyka vypadat naprosto jinak, o čemž také svědčí jejich zpětná vazba.

V první hodině se sl. Urbanová zaměřila na obecnou stránku hudebního romantismu, jeho hlavní prvky a rozdíl mezi předchozími hudebními styly. Zaměřovali se na původ skladatelů, změnu ve způsobu jejich živobytí a také zdroje jejich inspirací. V této a každé další hodině si žáci také pouštěli hudební ukázky, na kterých jednotlivé prvky hledali. V dalších hodinách pak studenti ve skupinkách pracovali s textem a vyměňovali informace, jež prostřednictvím odpovídání na otázky získali, poslouchali text namluvený rodilým mluvčím a uplatnili získané znalosti ve hře.

Slečna Urbanová v těchto hodinách předvedla velice slušný výkon. Celý projekt byl výborně připraven. Používala nejrůznější pomůcky – vytištěné kopie, audionahrávky. Změna učitele a odlišný přístup ve vyučování byly pro studenty i pro mě vítaným zpestřením.

Pokud bych měl zmínit i nějaké slabé stránky, řekl bych, že na 3 vyučovací hodiny toho bylo naplánováno příliš. Je zřejmé, že Pavla je zvyklá na vyučování na pedagogické fakultě, kde většina hodin trvá hodinu a půl. Třída kvarta je poměrně komunikativní, což se po úvodní, přizpůsobovací hodině, také projevilo.

Skvělá příprava i pomůcky pomáhaly slabším studentům porozumět tématu, ale přesto bych okrajové zapojování českého jazyka u vysvětlování specifické slovní zásoby (např. notová osnova) neshledal v dané situaci jako nedostatek.

Pokud se zaměříme na stránku, kterou by studentka mohla vylepšit, určitě by to mohla být její ráznost, ke které se skrze učitelkou praxi jistě dopracuje, a také vysvětlování slovní zásoby za pomocí zjednodušených synonym, v čemž je však nutné podotknout, že slečna Urbanová během těchto vyučovacích hodin udělala značný pokrok. Jako velice silnou stránku pro další vývoj bych ocenil její sebereflexi a schopnost rychle implementovat vylepšení nedostatků, proto se domnívám, že po získání nezbytné praxe, zůstanou u studentky samé kladné stránky.

Slečna Urbanová nám ukázala, že hudební výchova se dá vyučovat nejen v českém, ale také v anglickém jazyce, a to způsobem, který rozšiřuje obzory za rámec uměle vytvořených učebnicových textů.

Mgr. Marko Jandrič

8.2 Hodnocení studentů

Poslední hodinu projektu jsem žákům dala vyplnit dotazníky, o nichž jsem se již zmínila v kapitole Vymezení projektu. Jak již bylo uvedeno, první část dotazníků se týkala žáků a druhá byla zaměřena na samotný projekt. Žáci projekt hodnotili tak, že odpovídali na předem připravené otázky. Dotazník byl zadán v angličtině z toho důvodu, že celá výuka probíhala v tomto jazyce, a považovala jsem za vhodné i v tomto případě cílový jazyk ponechat. Výhodou zde bylo beze sporu to, že si studenti mohli procvičit hodnocení a psaní v anglickém jazyce. Co se týče nevýhod dotazníku v anglickém jazyce, mohlo dojít k tomu, že by studenti nebyli schopni se v tomto jazyce vyjádřit a nevyplnili by tak odpovědi. Tomu jsem se ale snažila předejít tím, že jsem studentům řekla, že pokud budou opravdu bezradní, mohou použít český jazyk. Velice mě ale potěšilo, že všichni studenti odpovídali pouze anglicky. Domnívala jsem se, že žáci budou otevřenější, když bude dotazník anonymní, a proto jsem jim řekla, že netrvám na tom, aby se podepisovali, že mi jde hlavně o to, aby upřímně napsali, co si myslí. V prezentování odpovědí budu postupovat stejně jako v předešlé kapitole, pouze s tím rozdílem, že odpovědi žáků už nebudu dále komentovat.

1) Did you like the lessons of Music in English? Why? / Why not?

„Yes, it was something new.“

„Yes, I did.“

„Yes, I was the best.“

„It was interesting, but I didn't know much about topic, so I didn't talk as much not because I didn't understand but because I had nothing to say.“

„It was interesting, because I learned more about music and also I learned some new words in English.“

„Yes, it was very interesting. I like Czech composers and now I know everything about them.“

„Yes, it was interesting study about Czech composers in English.“

„Yes, because it was interesting and entertaining.“

2) Did you find it useful to learn English and another subject together? Why?

„I think, it is very good idea, I can learn many new words.“

„Yes.“

„Yes, because I learned more than in music lessons.“

„Yes, because it's not the same over and over like in normal English classes.“

„I found it useful, because I learn English and also another subject together.“

„Yes, it's very useful. You haven't got two lessons but only one.“

„It's very good idea.“

„Yes, because we can learn more than in normal lessons.“

3) Were the lessons difficult for you? Why? / Why not?

„It was sometimes difficult, because I couldn't understand the questions.“

„No. Sometimes I can't understand some words.“

„There are lots of words which I don't know.“

„The lessons were sometimes a bit difficult because I didn't understand it.“

„No, because I already knew most of vocabulary.“

„A little bit. I didn't understand something.“

„Sometimes I didn't understand some words.“

„Sometimes, I can't understand some words, because they were new.“

4) Did you understand? (the teacher, texts, listening)

„Yes, I mostly understand.“

„Usually.“

„Yes, mostly,“

„Yes.“

„Most of the lessons I understood, but sometimes I didn't understand.“

„Yes, but sometimes there are words that I don't understand.“

„Mostly.“

„Yes, but sometimes I couldn't understand some words.“

5) Did you miss anything during lessons? What?

„No.“

„Some details.“

„I missed more funny games.“

„I think, I didn't miss anything.“

„No.“

„No!“

„I don't know.“

„Some details and extra words.“

6) Was the project beneficial for you?

„Yes!“

„Yes. It was very beneficial.“

„Yes! I learned more than in regular music lessons.“

„I think certainly yes.“

„Yes, of course.“

„Yes. It was the best lessons in music.“

„Yes. I think I learned a lot of new things.“

ZÁVĚR

Cílem diplomové práce bylo poskytnout vhled do možností užití metody CLIL v propojení předmětů anglický jazyk a hudební výchova, konkrétně dějiny hudby, a tuto metodu prakticky použít tak, že bude připraven blok hodin pro výuku dějin hudby pomocí metody CLIL, který studentům umožní osvojovat si jak vzdělávací obsah nejazykového předmětu, tak i cizí jazyk. Realizací projektu pak mělo být dosaženo integrované výuky, která propojí tyto dvě oblasti - cizí jazyk a nejazykový předmět. Bylo důležité se zamyslet nad významem a pozicí metody CLIL v současném školství. Ačkoli má metoda mnoho předností a může být velmi přínosná jak pro žáky tak i pro samotné učitele, což jsem komentovala v kapitole Proč CLIL, není často používána. Možné příčiny, proč tomu tak může být, byly uvažovány v teoretické části práce. Podporování vícejazyčnosti se stále více stává evropskou normou a v souvislosti s tím se objevují nové snahy jak změnit, zdokonalit a zefektivnit výuku cizích jazyků. Metoda CLIL je bezpochyby jednou z cest, jak tohoto dosáhnout, a proto jsem se snažila v přípravě a realizaci mého projektu ukázat, že metoda opravdu přesahuje tradiční způsob výuky, přináší rozmanitost podání učiva a může pro zúčastněné být velkým užitekem, příležitostí k velkému posunu a obohacením, které je mnohem větší než v hodinách tradiční výuky. V dnešním celoevropském kontextu se bez dobré znalosti cizího jazyka a především schopnosti komunikovat velmi těžko obejdeme, snažila jsem se proto při přípravách hodin, aby žáci byli nuceni o věcech v cizím jazyce přemýšlet, komunikovat a vědomosti, které získali, aktivně používat.

Při práci na mém projektu jsem se snažila ze zmíněných skutečností vycházet. Měla jsem k dispozici omezenou časovou dotaci tří vyučovacích hodin, které jsem se snažila co nejefektivněji využít, předměty propojit a koncipovat hodiny tak, aby žákům daly co nejvíce jak po stránce jazykové, tak i co se týče nejazykového předmětu. Cílem projektu bylo ukázat možnost propojení předmětů, což se na Biskupském gymnáziu neobjevilo poprvé, neboť se zde předměty jako dějepis a zeměpis vyučují v německém jazyce. Toto gymnázium si tedy uvědomuje, jak je důležité předměty propojovat a vést k tomu i studenty, a možná právě proto jsem se setkala s kladným přístupem školy a byly mi poskytnuty podmínky pro to, abych můj projekt uskutečnila.

Ačkoli vše neprobíhalo přesně podle plánů, projekt se vydařil a věřím, že studenty vtáhl do světa romantismu a romantické hudby. Studenti se do jednotlivých činností intenzivně zapojovali a aktivně spolupracovali. Nebyli tedy pouze pasivními pozorovateli

toho, co se v hodinách dělo, ale díky jejich přístupu se stali aktivními spolutvárci celého projektu, neboť bez jejich účasti bych tohoto dobrého výsledku nikdy nedosáhla. Velmi jsem si pak cenila i otevřenosti studentů při závěrečném vyplňování dotazníků, neboť vlastní hodnocení studentů považuji za to nejcennější, co mi tento projekt mohl přinést. V celkovém hodnocení projektu pro mě toto hodnocení bylo podstatnější než samotná realizace. Od studentů jsem získala cenné a konstruktivní odpovědi hodnotící nejen samotné hodiny, ale také základní myšlenku metody CLIL a tedy i myšlenku celého projektu. Většina studentů hodnotila myšlenku propojení předmětů jako velmi dobrou a zajímavou. Někteří spatřovali největší přínos v tom, že se prostřednictvím této metody naučili hodně nových slovíček. Jiní si hodnotili jako největší pozitivum to, že se v těchto hodinách naučili z dějin hudby mnohem více, než v běžných hodinách. Další student vyzdvihl právě to, že měl jednu hodinu, během níž se mohl učit dva předměty. Kromě toho se ve zpětné vazbě vyskytlo to, že se studentům líbila změna, kterou tento projekt přinesl. Změna ve smyslu tom, že byla hodina angličtiny pojata zcela jinak. Celkově bych to tedy shrnula tím, že jsem mohla vidět, že myšlenka propojení studenty celkově oslovila.

V každé hodině byly stanoveny cíle jazykové a cíle v dějinách hudby. Do jaké míry bylo těchto dílčích cílů dosaženo, jsem se snažila zhodnotit v každé hodině. Když bych se vrátila zpět k mým představám o tom, jak by měl projekt probíhat, a srovnala jsem je se samotným průběhem realizovaného projektu, jistě se zde najdou nějaké odlišnosti, což již bylo výše zmíněno, ale domnívám se, že mnohem důležitější je hlavní cíl, který jsem si po dobu celého projektu kladla. Šlo mi především o to vytvořit takové hodiny, které by i jiným učitelům ukázaly, že předmět hudební výchova a anglický jazyk lze propojovat, daly jim návod, jak témata z hudby pojmout a především pak dokázaly to, že i když je příprava náročnější, může přinést velký užitek, neboť se v rámci jedné hodiny vyučují dva předměty a hlavně tento způsob práce žáky i učitele posouvá dál. V každé reflexi jsem také komentovala časovou dotaci, přičemž u první hodiny jsem doporučovala, že by časová dotace měla být větší, zatímco u druhé a třetí hodiny by stačila, ale určitě by nebylo na škodu celkově hodin věnovat více. Já jsem měla k dispozici pouze tři hodiny, a právě proto jsem se snažila ukázat, že téma se dá zpracovat i na jednu hodinu a metoda se dá užívat i v případě, že jsme časově limitováni.

Co se týče skutečného osvojení poznatků, není vůbec jednoduché hodnotit, do jaké míry byly stanovené cíle opravdu naplněny. To bych mohla hodnotit tehdy, kdybych

se třídou pracovala intenzivně a dlouhodobě a mohla si tak tuto otázku postupně prověřit. Nicméně v této chvíli bychom za uspokojivé mohli považovat to, co jsme se dozvěděli z hodnocení studentů, neboť se všichni k projektu vyjádřili kladně a všichni uvedli, že pro ně byl přínosný. Ať už pro ně byl přínosný jakkoli, stále toto hodnotím jako velmi pozitivní zpětnou vazbu. Podle mého názoru byly cíle, které jsem si v této diplomové práci stanovila, splněny. Viděla jsem, že tímto způsobem pojatá výuka hudební výchovy studenty oslovila a věřím, že právě toto může být podnětem v této cestě pokračovat. Jako učitel hudební výchovy a anglického jazyka jsem si jista tím, že se budu snažit, pokud mi to podmínky mé budoucí praxe budou umožňovat, předměty propojovat.

Myslím si, že pokud by se tento projekt upravil a zjednodušil, bylo by reálné jej použít i na některých základních školách. Též jsem přesvědčena o tom, že by se touto metodou dala zpracovat i jiná témata než jsou samotné dějiny hudby.

Jsem velmi ráda, že se mi podařilo můj projekt na gymnáziu zrealizovat a velmi si vážím toho, že v závěru bylo dosaženo pozitivního hodnocení, což pro mě je tím největším oceněním, protože jsem mohla vidět, že úsilí, které hodinám bylo věnováno nebylo zbytečné, ale mělo velký smysl.

SUMMARY

This diploma thesis consists of two main sections - theoretical and practical. Each section is divided into subordinate chapters related to a particular issue which is described there in detail. The theoretical section consists of three parts. The first one introduces CLIL in general. It lists the definition of CLIL and tells us what CLIL is, what this method is based on, and what its main components, principles and advantages are. This section also describes aims from the points of view of both teachers and students.

The second part of this diploma thesis is focused on Framework Education Programme for Secondary Education (Grammar Schools). The position of English and History of Music in the Framework Education Programme for Secondary Education is studied in this part. The second part also deals with School Education Programme and the position of English and History of Music in this programme. Music in Romanticism within the School Education Programme is studied in this section.

The third part handles the education system, its developments and new trends. The section concentrates on the linking of subjects, its possibilities and advantages. This issue is studied not only in general but also within the particular School Education Programme. This last part also deals with inter-subject relations.

The practical section includes five parts. They are all focused on a project which was prepared for three English language lessons and was called Romanticism in Czech Music. The first part introduces the project itself, specifies what it is about and who the project is intended for. Next three parts deal with three lessons of the project. Each of them includes the structure and aims of lesson and techniques used as well as lesson plans, the description of the progress of each lesson and reflections of the process of lessons which are described there in detail. The final part of the second section of this diploma thesis is devoted to students' and teacher's evaluations of the whole project.

The practical part provides very important and precious results from which we can draw conclusions for the whole project.

The aim of my diploma thesis was to prepare and carry out such project which could help me provide an insight into possibilities of the usage of CLIL by linking the English language classes and Music lesson classes. My attempt was to create such lessons that could

provide students with the acquisition of the content of the foreign language as well as the content of the History of music at the same time.

The aim of this diploma thesis also included the idea to offer students different points of view on the subjects and to change their attitudes to them and to schooling in general. My aim was to prepare such lesson that would be not only beneficial as for knowledge but also entertaining, dynamic and motivating.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- BALL, P. *One Stop English*. Oxford: Macmillan, 2009.
- BECKERMAN, N. *Dvořák and His World*. Princeton: Princeton University Press, 1993.
- BENT, I. *Music Theory in the Age of Romanticism*. Cambridge: Cambridge University Press, 1996.
- BENTLEY, K. *The TKT Course CLIL Module*. Cambridge: Cambridge University Press, 2010.
- BLAŽKOVÁ, O., LIŠKOVÁ, Y. *Metodika výuky hudební výchovy na 2. stupni základních škola a středních škol z pohledu pedagogické praxe - náměty pro začínajícího učitele*. Ostrava: Synergie, 2010
- COYLE, D., HOOD, P., MARSH, D. *Content and Language Integrated Learning*. Cambridge: Cambridge University Press, 2010.
- DAHLHAUS, C. *Nineteenth-Century Music*. California: University of California Press, 1989. (Translated by J. Bradford Robinson)
- EGGEBRECHT, H: *Hudba a krásno*. Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2001.
- GRADDOL, D. *English Next*, British Council Publications, 2006.
- HOFFER, CH. *Music Listening Today*. Connecticut: Cengage Learning, 2009.
- KITTAROVÁ, O. *A History of Music in Outlines*. Praha: Karolinum, 2007.
- KLEČKOVÁ, G. *Integrovaná výuka cizího jazyka a odborného předmětu - CLIL - Sborník z konference*. Praha: Výzkumný pedagogický ústav v Praze. 2011.
- KNOPOVÁ, B. *Činnosti hudebně pohybové v systému hudebního vzdělávání na ZŠ a SŠ*, Brno: Pedagogická Fakulta Masarykovy univerzity, 2005.
- LONGYEAR, R. *Nineteenth-century romanticism in music*. New Jersey: Prentice Hall, 1988.
- MEHISTO, P., MARSH, D., FRIGOLD, M. *Uncovering CLIL*. Oxford: Macmillan, 2008.
- MÜLLEROVÁ, A. *Foreign language and lessons in a foreign language*. Brno: Univerzita obrany v Brně, 2010.

RAEBURN, M. *Heritage of Music: The Romantic Era*. Oxford: Oxford University Press, 1989.

RANDEL, M. *The Harvard Biographical Dictionary of Music*. Harvard: Harvard University Press, 1996.

RANDEL, M. *The Harvard Dictionary of Music*. Harvard: Harvard University Press, 2003

SCHNEIDER, J. *The Age of Romanticism*. Westport: Greenwood Press, 2007.

Školní vzdělávací program Biskupského gymnázia J.N. Neumana České Budějovice, České Budějovice, 2007.

WYBURD, A. *Dvořák*. London: Hause Publishing, 2004.

Internetové zdroje:

[1] Pojetí CLIL a bilingvní výuky. *Metodický portál RVP*. [online]. [2010 cit. 2012-08-07]. Metodický portál rvp. Dostupné z WWW: <<http://clanky.rvp.cz/clanek/c/ZUK/8879/POJETI-CLIL-A-BILINGVNI-VYUKY.html/?rate=4>>.

[2] Obsahově a jazykově integrované vyučování na 2. Stupni základních škol a nižším stupni gymnázií. Metoda CLIL: Krátký pohled do historie, využití metody CLIL v Evropě, přínosy a úskalí používání metody CLIL ve výuce. *Národní institut pro další vzdělávání*. [online]. [2010 cit. 2012-08-07]. Dostupné z WWW: <http://clil.nidv.cz/dokument_2.html>.

[3] Obsahově a jazykově integrované vyučování na 2. Stupni základních škol a na nižším stupni víceletých gymnázií. *Clil.nidv.cz* [online]. [2010 cit. 2012-08-07]. Dostupné z WWW: <http://clil.nidv.cz/dokument_11.html>.

[4] Co je CLIL? *One stop English*. [online]. [cit. 2012-08-07]. Dostupné z WWW: <<http://www.onestopenglish.com/support/methodology/teaching-approaches/what-is-clil/156604.article>>.

[5] *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia* [on-line]. Výzkumný ústav pedagogický, Praha, 2007. [cit. 7. července 2012]. Dostupný na WWW: <http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPG-2007-07_final.pdf>.

SEZNAM OBRÁZKŮ

<i>Obrázek 1. The „trinity“ objective. Schéma převzato z [4]</i>	<i>16</i>
<i>Obrázek 2 Schéma převzato z: Coyle, Hood, Marsh (2010 : 95).....</i>	<i>19</i>
<i>Obrázek 3 Schéma převzato z: Mehisto, Marsh, Frigols (2008 : 12)</i>	<i>19</i>
<i>Obrázek 4 Křížovka – Crossword puzzle (vlastní zpracování).....</i>	<i>46</i>
<i>Obrázek 5 Pracovní list č. 2 (vlastní zpracování).....</i>	<i>47</i>
<i>Obrázek 6 Piškvorky – Noughts and crosses (vlastní zpracování).....</i>	<i>67</i>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 – Pracovní listy k hodinám projektu (+klíč k řešení)

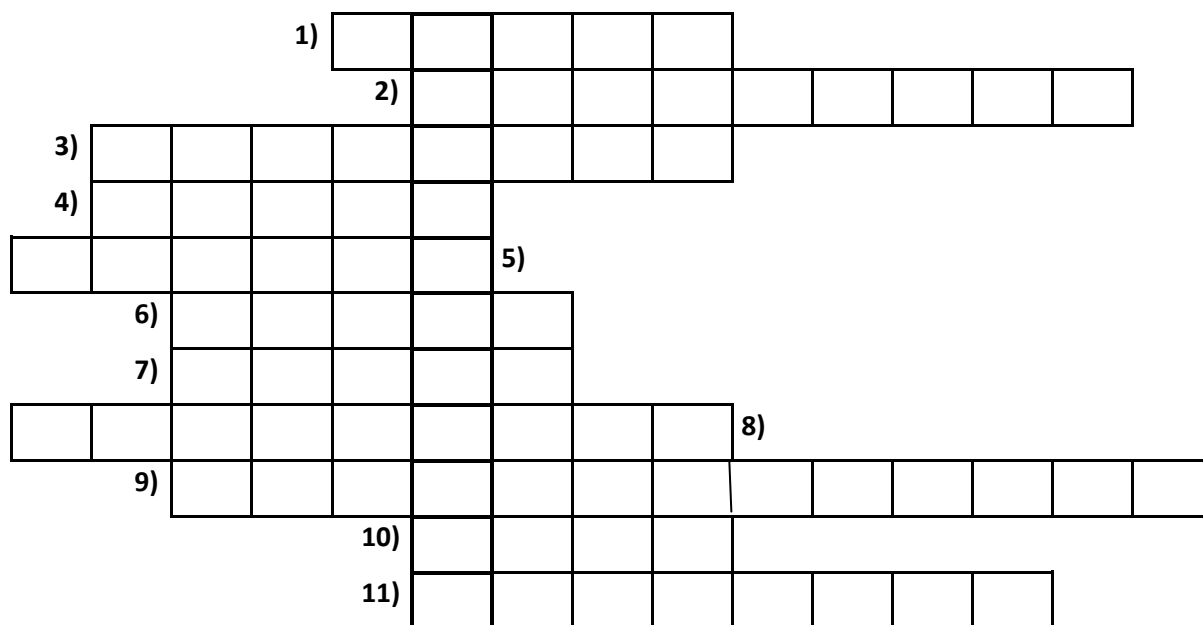
Příloha č. 2 – Hra Piškvorky - Noughts and Crosses game

Příloha č. 3 – Typescript k poslechu

Příloha č. 4 – Dotazník - Questionnaire

Příloha č. 5 – Závěrečný test - Final test

Worksheet No. 1 - CROSSWORD PUZZLE

Clue:

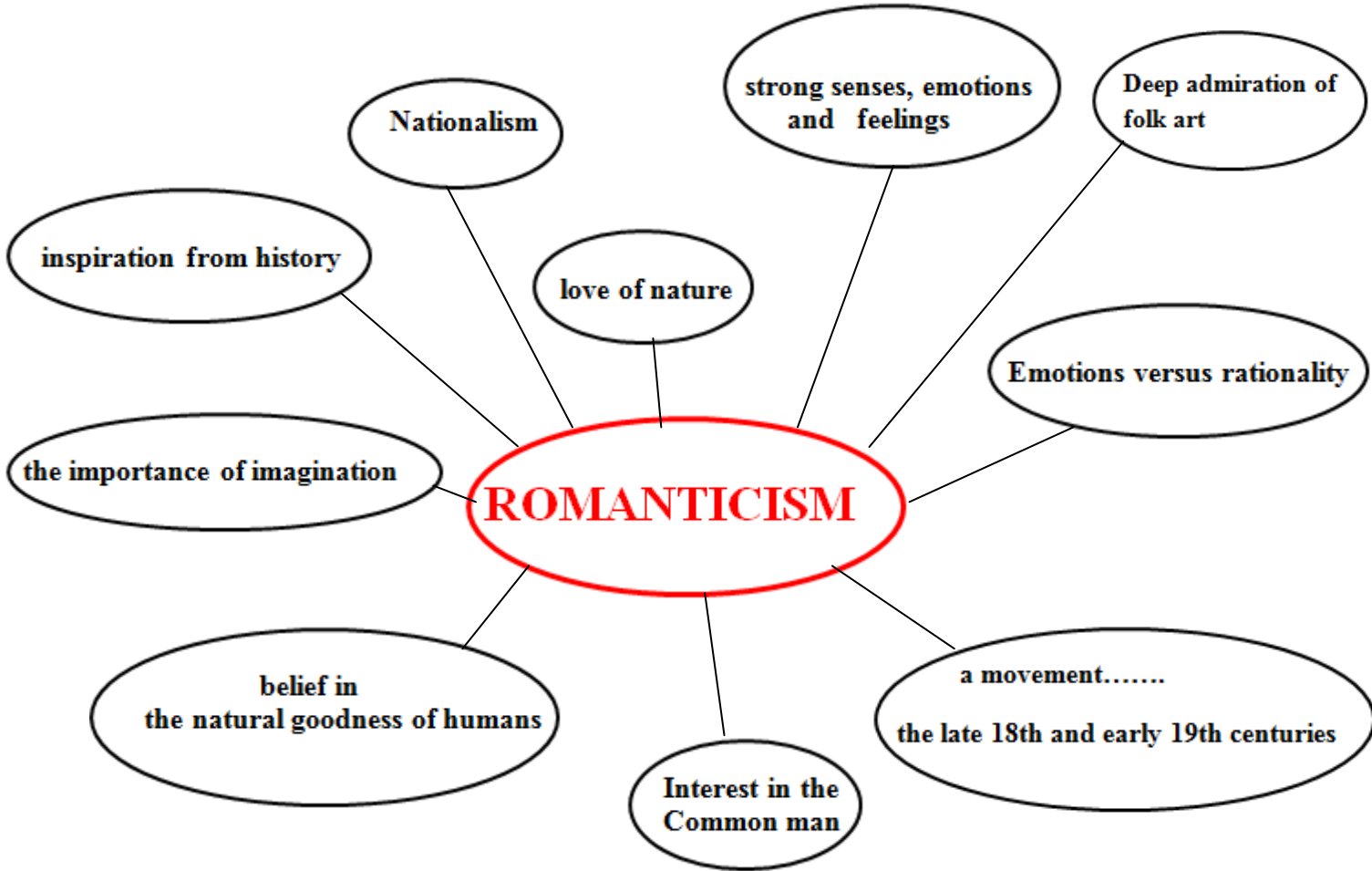
- 1) a large complex musical keyboard instrument which possesses two or more manuals and one pedal keyboard and is played with the hands and also with the feet
- 2) a large group of musicians who play together on various instruments, usually including strings, woodwinds, brass instruments, and percussion instruments
- 3) a variation in force or intensity, especially in musical sound
- 4) a drama set to music; consists of singing with orchestral accompaniment and an orchestral overture and interludes
- 5) a stringed instrument that is the highest member of the violin family; this instrument has four strings and a hollow body and is played with a bow, and it can also be called a fiddle
- 6) a wind instrument consisting of an open tube of wood or metal having holes in the side stopped by the fingers
- 7) an organized company of singers, especially one performing church music or singing in a church
- 8) someone who leads and guides an orchestra or a group of singers in order to perform a piece to the best of their abilities
- 9) an ensemble of four musicians playing stringed instruments, usually two violins, a viola, and a cello.
- 10) a short musical composition with words written or adapted for singing
- 11) someone who plays a musical instrument (as a profession)

ANSWER:

If you get the right answer, you will know the topic of our project.

Worksheet No. 2

Use bubbles below, and try to write meaningful sentences about romanticism.

Typical features of Romanticism:

- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

Worksheet No. 3a

Read the text below and answer the following questions:

- 1) *What would you say about romantic music?*
- 2) *What was the melody like?*
- 3) *What would you say about rhythm and harmony?*
- 4) *What did composers use to express their emotions?*
- 5) *Were there any changes concerning instruments?*
- 6) *What would you say about orchestras in the romantic period?*

Romantic music and its artistic means of expression

The music of romantic period was an art expressing emotions and passions, and its most important feature was the freedom of composing. The music mostly contained warm, personal melodies. The romantic melody was longer sometimes it seemed to be “unending”, reflecting the complex and variable emotions of the creator. Composers wrote their pieces to appeal more to personality and emotions rather than fitting in a structured form within boundaries. The melodious line was modelled by the specific rhythms using syncopation, triplets and other irregular patterns or typical elements of dances. Also harmony was deepened and made richer. Descriptions of extreme high and low dynamics were typical for the musical language of romanticism. Vivid contrasts of the dynamics from pppp to ffff, crescendos, decrescendos and other possible changes, were also introduced within the genre to express the broader range of emotions. Its performance was enabled by the newly improved instruments. The instruments were improved in their register and virtuosity potentialities. The size of the standard orchestra increased dramatically during the Romantic period. Woodwind and brass sections of the orchestra increased and many special orchestral effects were introduced.

- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____
- 4) _____
- 5) _____
- 6) _____

Worksheet No. 3b

Read the text below and answer the following questions:

- 1) *What was highlighted in the Romantic period?*
- 2) *What purpose did composers use music for?*
- 3) *Where did romantic composers find inspiration?*
- 4) *Where did they desire to return?*

Romantic composers, how they wrote and where they found the inspiration

During the Romantic period, emotions, individualism of style and self-expression of the composers were highlighted. Composers used music to express themselves; it became more emotional and subjective. Composers were inspired by romantic love, the supernatural and even dark themes such as death. Some composers drew inspiration from the history and folk songs of their native country. Many composers collected and harmonised the folk songs or used the quotations of national melodies. The composers of romanticism also manifested a great love for nature. They desired to return to the forests, meadows, rivers and lakes after leaving the dirty and grey towns. Besides nationalism there also appeared a sense for everything that was exotic; it was connected with the increase of colonialism, and an awareness of unknown lands and foreign countries. Therefore composers also drew influences from foreign lands.

1)

2)

3)

4)

Worksheet No. 3c

Read the text below and answer the following questions:

- 1) *Did the status of composers change during the Romantic period?*
- 2) *Who did they compose works for?*
- 3) *Were there any institutions where composers decided to work?*
- 4) *What sort of families did romantic composers come from?*
- 5) *How did romantic composers differ from classical composers?*
- 6) *What was the result of people's interest in virtuosity?*

Romantic composers and their position in the society of that time

There was a huge shift in the status of composers during the Romantic period. Due to the ongoing wars, aristocrats could no longer financially support composers-in-residence and orchestras. It became hard for rich people to maintain private opera houses too. As a result, composers suffered huge monetary losses and had to find other means of earning. They composed works meant for the middle class and participated more in public concerts. During this time, more conservatories were added and some composers opted to become teachers there. Other composers supported themselves financially by becoming music critics or authors. Unlike Classical composers who often came from musically-inclined families, some Romantic composers came from non-musical families. Composers were more like “free artists;” they believed in their imagination and passion and wanted to interpret it through their works. This was different from the Classical belief of logical order and clarity. The public became quite interested in virtuosity; many of them bought pianos and engaged in private music-making.

- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____
- 4) _____
- 5) _____
- 6) _____

Worksheet No. 3d

Read the text below and answer the following questions:

- 1) *What new forms emerged during the Romantic period?*
- 2) *What was the importance of the piano in the Romantic period and how did it influence the production of music?*
- 3) *Were there any changes concerning this instrument?(piano)*
- 4) *What new kind of music appeared in symphonic music? Define this kind of music and list its new forms.*

Romantic music, its new forms, instruments and orchestras

Romantic music developed over the course of a hundred years. During this time, many new forms emerged and romantic composers used many kinds of forms from the smallest to the most monumental. As with the Classical period, the piano was still the main instrument during the early Romantic period. However, the piano underwent many changes, primarily in its register and virtuosity potentialities. The instrument played a vital role in the society of that time. Composers came with many lyrical miniatures for piano, poetic pieces or dance stylisations such as the waltz, polka or mazurka. They also wrote etudes for piano and piano music in free form such as the fantasy, rhapsody, romance, ballade and nocturne. In the field of vocal music there arose the art songs which combined Romantic poetry with voice and piano. As far as symphonic music is concerned, composers came with new interest in programme music. **(Programme music is instrumental music associated with non-musical ideas, images or stories.)** Composers used this music to depict nature, characters from literature or other stories. Programme music brought new forms such as a programme symphony, a programme overture or a symphonic poem.

1) _____

2) _____

3) _____

4) _____

Romanticism in music

- **Romantic music and its artistic means of expression**

- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

- **Romantic composers, how they wrote and where they found the inspiration**

- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

- **Romantic composers and their position in the society of that time**

- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

- **Romantic music, its new forms, instruments and orchestras**

- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

Worksheet No. 6

BEDŘICH SMETANA

Make sentences using the following expressions. (Guess how they are related to the life of Bedřich Smetana).

- beer
- polka
- Sweden
- deaf
- poem
- bride

1)

2)

3)

4)

5)

6)

Worksheet No. 7

Bedřich Smetana

Bedřich Smetana was born in the small town of Litomyšl into the family of a **brewer**. He was the 11th child, but the first boy. His father was a **keen amateur violinist** and family activities included playing string quartets at home. Bedřich learned the violin from his father and the piano from local teachers. At six he was introduced as a young pianist. He studied at grammar schools in several Czech towns including Prague, Jihlava. During this time he earned some money by teaching in rich families and he began to **compose**.

From his youth Smetana was known as an excellent **improviser**. He played music for dance at private parties. At that time a new dance - the polka appeared. Polka became Smetana's fate. The author loved dancing and he often danced with a girl called Kateřina Kolářová. Later they got married. Smetana came to Prague in 1843, and he became the piano **tutor** for rich families. Smetana still had very little money so he left his homeland and settled in Sweden, where he gained much respect as a composer, pianist, piano teacher, director and **conductor**. After three years in Sweden he decided to return to Prague because of his wife's health but she died on the way, so he spent two more years in Sweden, and he remarried, then he returned to his native land.

Known as father of the Czech opera, Smetana wrote *Libuše*. It deals with the legendary founding of the Premyslid Dynasty. In 1866 he wrote an opera, *The Brandenburgers In Bohemia* (Braniboři v Čechách) which was his first work based on national themes. Second opera is called *The Bartered Bride* (Prodaná nevěsta). In the remaining years of his life Smetana wrote six more operas all on national subjects, for example *The Kiss* or *The Secret*. Smetana's life was full of **sorrow**, and in eighties his physical and mental state got worse.

Deafness and continuous noises in his head made his creative work bitter. But even in that time decided to fulfil his old dream and complete the remarkable cycle of his symphonic poems called *My Country*. The cycle consists of six movements, inspired by Czech history, nature and legends. - *The High Castle* (Vyšehrad) - *The Moldau* (Vltava) - *Šárka* - *Fields and Groves* (Z českých luhů a hájů) - *Tábor* - *Blaník*. While composing the cycle he was troubled by his deafness, and it led him to write his autobiographical string quartet *From My life*.

In his last years Smetana became totally deaf. He heard terrible high **squeaks** in his ears. He became very depressed and his mental state got worse. He did not recognize his own family. He was put in an **asylum** in Pratur, where he died in 1884.

Worksheet No. 8

BEDŘICH SMETANA - Discussion

What else would you like to know about Bedřich Smetana?

What did you learn from this text about Bedřich Smetana?

What do you know about Bedřich Smetana?

Would you like to have met Bedřich Smetana?

What did you know about Bedřich Smetana before you started reading his biography?

**What questions would you like to have asked Bedřich Smetana?
What would his answers have been to those questions?**

What did you learn from the text about Bedřich Smetana?

**Imagine that Smetana could have had three wishes.
What would he wish?**

**Imagine that Smetana had won lots of money.
What would he buy?**

Place the letter of the correct answer in the space provided.

For True/False questions, write True or False in the space provided.

BASIC

1) Antonín Dvořák was born in _____

- A) Lomnice C) Nelahozeves
B) Lahozeves D) Netolice

2) True or false: Dvořák showed his early talent as a violinist. _____

3) Finally Dvořák studied at _____.

- A) Prague Piano School C) Prague Violin School
B) Prague Organ School

4) One of Dvořák's most popular works is

- A) African Dances C) Dance of the Sugar Plum Fairies
B) Slavonic Dances D) British Dances

5) In the United States Dvořák composed his Symphony No. 9 entitled _____.

- A) From the New Land C) From the New World
B) From the New View D) From the New Part

6) Dvořák was the director of the National Conservatory of Music in _____.

- A) New York City C) Venice, Italy
B) Ames, Iowa D) London, England

7) One of Dvořák's most famous piano compositions was entitled _____.

- A) Impressionist C) Humoresque
B) Sotto voce D) Jazzy

8) True or false: Antonín Dvořák was a highly regarded composer, both in Europe and the United States. _____

9) True or false: Dvořák's Passions were locomotive engines and pigeons ____.

BONUS☺

1) Dvořák once said that he was influenced by R. Wagner, Johannes Brahms, and ____.

- A) folk music C) military music
B) band music D) jazz music

2) True or false: Throughout his life Dvořák identified himself as a Czech composer and his music as Czech music. _____

3) Which famous composer was a judge at a composition competition that Dvořák entered? _____ (*Write the right answer!*)

SYMPHONY FROM THE NEW WORLD - TRY TO GUESS 😊

Work in small groups. Try to finish the following sentences. You can use your imagination and fantasy 😊 and your previous knowledge, of course. Discuss each of 5 items below and prepare your group's ideas.

1) Symphony No. 9 is nicknamed *From the New World* because

2) The symphony was inspired by his experiences in

3) JOURNEY TO THE NEW WORLD, SHIP, HIS COUNTRY.....

How are these words connected with Dvořák and his Symphony?

4) I think that the music evokes

5) The *New World Symphony*'s best-known melody is in the "Largo".

Which musical instrument plays the melody? Do you know it? 😊

Klíč k řešení:

Worksheet No. 1 - CROSSWORD PUZZLE

1)organ, 2)orchestra, 3)dynamics, 4)opera, 5)violin, 6)flute, 7)choir, 8)conductor, 9)string quartet, 10)song, 11)musician

ANSWER: **ROMANTICISM**

Worksheet No. 2

Possible answers:

Romanticism was an artistic, literary and intellectual movement in the late 18th and early 19th centuries.

The art of romanticism turned its interest towards questions of nationality and authors wanted to create works with national spirit.

Very important feature of Romanticism was a deep admiration of folk art.

The authors of Romanticism manifested a great love of nature. Nature was described in their works.

Romantic authors began to focus less on rationality and more towards emotions, and their works were full of strong senses, feelings and emotions.

Author's imagination was of great importance to the era of Romanticism.

Artists believed in the natural goodness of humans and they were interested in the common man.

Romantic authors also drew inspiration from history/found inspiration in history.

Worksheet No. 3a

1) The music expressed emotions, passions and its most important feature was the freedom in composing.

2) The melody was warm, personal and longer, sometimes it seemed to be unending, reflecting the complex emotions of the creator.

- 3) Composers used specific rhythms including syncopation, triplets and other irregular patterns. Harmony was deepened and made richer.
- 4) Warm personal melodies, vivid contrasts of the dynamics from pppp to ffff, crescendo, decrescendo, and other possible changes.
- 5) The instruments were improved, especially in their register and virtuosity potentialities.
- 6) The size increased dramatically, especially woodwind and brass of the orchestra were added.

Worksheet No. 3b

- 1) Emotions, individualism of style and self-expression of the composers were highlighted.
- 2) Composers used music to express themselves; it became more emotional and subjective.
- 3) Composers were inspired by romantic love, the supernatural and even dark themes such as death. Some of them drew inspiration from history and folk songs of their native country, foreign countries and exotic countries.
- 4) They desired to return to the nature, to forests, meadows, rivers and lakes after leaving the dirty grey towns.

Worksheet No. 3c

- 1) The status of composers changed, because aristocrats could no longer support them and composers suffered from huge monetary losses and had to find other means of earning.
- 2) They composed works meant for the middle class and participated more in public concerts.
- 3) They opted to teach at conservatories.
- 4) They came from non-musical families, but some of them also came from musically inclined families.
- 5) They didn't believe in logical order and clarity, there were like "free artists", and believed in their imagination and passion and wanted to interpret it through their works.
- 6) People bought a piano and engaged in private music-making.

Worksheet No. 3d

- 1) Composers came with many lyrical miniatures for piano, poetic pieces or dance stylizations, etudes for piano, nocturnos and art-songs.
- 2) Piano played a vital part in the romantic period and it lead to the increase of music production.
- 3) The piano underwent many changes, primarily in its register and virtuosity potentialities.
- 4) Programme music. Instrumental music associated with non-musical ideas, images or stories. Composers used this music to depict nature, characters from literature or other stories. New forms: a programme symphony, a programme overture, a symphonic poem.

Worksheet No. 4 - viz worksheets No. 3a - 3d

Worksheet No. 6 - viz worksheet No. 7 (a text about Bedřich Smetana)

Worksheet No. 10

BASIC

- 1) C, 2) True, 3) B, 4) B, 5) C, 6 A, 7) C, 8) True, 9) True, 10)

BONUS

- 1) A, 2) True, 3) Johannes Brahms

Worksheet No. 11

Possible ideas:

- 1) Symphony No. 9 is nicknamed From the New World because Dvořák wrote it during the time he spent in the United States.
- 2) The symphony was inspired by his experiences in America - including his discovery of African-American and Native American melodies and his homesickness.

3) As symphony opens.....Dvořák embarks a ship....the shift carries him to America away from his country.

4) Dvořák's journey to America/getting to know its people/Dvořák's own emotional journey from his intense longing for his beloved Bohemia/Dvořák's adventure in America

5) oboe/English horn

Příloha č. 2 – Hra Piškvorky - Noughts and Crosses game

Students

NOUGHTS and CROSSES game

NOUGHTS and CROSSES game

Teacher

NOUGHTS and CROSSES game

1A What was Smetana's father job?

3A Where did he gain much respect?

1B Where was Smetana born?

3B What was Smetana known as?

1C What was his father keen on?

3C What kind of composition is The Secret?

1D Which type of school did he study?

3D What dream did Smetana decide to fulfil?

2A Where did he study?

4A What is the cycle of six symphonic poems called?

2B Where did he teach?

4B Where did Smetana spend his last days?

2C What was Smetana excellent at?

4C What musical instrument did Smetana play?

2D What was his wife's name?

4D What did Smetana suffer from?

(Key: brewer/Litomyšl/violin/grammar school/Praha, Jihlava/ in rich families/improvisation/
Kateřina Kolářová/ Sweden/father of Czech opera/opera/to complete the cycle of symphonic
poems/My Country/asylum/violin, piano/deafnes.)

Antonín Dvořák

Antonín Dvořák was born in the small village of Nelahozeves near Prague where he spent most of his life. He was one of seven children. His parents ran a village inn, and his father was also a butcher. Although his father intended him to learn the family trade, Dvořák showed early talent as a violinist. Music was a part of his life from an early age. His father played the violin in a village band and encouraged his son to take violin lessons. Young Antonín also played at village events as a child. He was sent to Zlonice at the age of twelve for formal schooling and learning viola, organ and piano; then he studied German in Česká Kamenice and continued music lessons. Finally he studied at Prague Organ School. After his graduation from the organ school Dvořák spend 11 years playing in the Orchestra of the Czech National Opera. During these years he began composing. He wrote his first symphony and won an award from the Austrian government. In 1875 Dvořák began to compose works with Bohemian folk melodies, including a set of Slavonic dances for orchestra. In 1884 he travelled to London to conduct his works. This trip was a success and several of his works were published by a British Publisher. In 1892 Dvořák was invited to become director of the National Conservatory of Music in New York City. He agreed and moved to New York. Here he wrote a symphony entitled The New World Symphony, which contained several African-American and Native American melodies. Other works from this period include the String Quartet in F major 'The American', the Biblical Songs, and the Cello Concerto in B minor. He also wrote other works based on the music of Native Americans. Homesick for his native Bohemia, Dvořák left New York and returned to Prague. Just after the return he composed his most famous work for piano, Humoresque. Eventually he was appointed a director of the Prague Conservatory. He held the position for the rest of his life. Antonín Dvořák was a highly regarded composer, both in Europe and the United States. Dvořák was a colourful personality. In addition to music, there were two particular passions in his life: locomotive engines, and the breeding of pigeons.

Something interesting

- Dvořák was a hard worker, who slowly but methodically created some of the finest orchestral music of the late nineteenth century.
- By using melodies based on African-American songs, Dvořák influenced American composers to use American folk music and melodies.
- He once stated that his major influences were Richard Wagner, Johannes Brahms, and folk music.
- Dvořák met Brahms when he was one of the judges in composition competition which Dvořák entered. Dvořák won and Brahms recommended his music to Publisher Simrock. This was a real success for the young composer.
- Throughout his life Dvořák identified himself as a Czech composer and his music as a Czech music.

QUESTIONNAIRE =====> *Answer the following questions*

Please, be honest and do not hesitate to express what you think. ☺

ABOUT YOU:

1) Describe your hobbies and interests.

2) Do you like music? -- Why?/ Why not?

3) Which type of music do you prefer? Why?

4) Can you play any musical instrument?

5) Do you like English? Why? / Why not?

6) I learn English, because (choose the right answer)

a) I like it.

b) I find it very useful.

c) my parents want it.

d) I want to have good marks.

e) other reasons.....

ABOUT LESSONS:

1) Did you like the lessons of music in English? Why? / Why not?

**2) Do you find it useful to learn English and another subjects together?
Why?**

3) Were the lessons difficult for you? Why? / Why not?

4) Did you understand? (the teacher, texts, listening)

5) Did you miss anything during lessons? What?

6) Was the project beneficial for you?

ROMANTICISM - Final Test

1) List 5 typical features of romanticism

/ 5 points

2) What would you say about romantic music? (Write at least 3 sentences.)

/ 3 points

3) Where did romantic composers find inspiration? (Write at least 5 examples.)

/ 5 points

4) Which instrument played a vital part?

/ 1 point

5) What new forms emerged during the romantic period? (Write at least 3 examples.)

/ 3 points

6) “ programme music” - Define this expression.

/ 2 points

BEDŘICH SMETANA

- 7) Where was Smetana born? _____
/ 1 point
- 8) Smetana was a composer, pianist and also _____.
/ 1 point
- 9) Where did Smetana go to (abroad)? _____
/ 1 point
- 10) What is the cycle of six symphonic poems called? _____
/ 1 point
- 11) In his last years Smetana became totally _____.
/ 1 point

ANTONÍN DVOŘÁK

- 12) Where was Antonín Dvořák born? _____
/ 1 point
- 13) One of Dvořák's most popular works is called "_____ Dances".
/ 1 point
- 14) Dvořák's Symphony No. 9 is entitled _____
/ 1 point
- 15) Dvořák was the director of the National Conservatory of Music in _____.
/ 1 point
- 16) One of Dvořák's most famous piano compositions was entitled _____.
/ 1 point
- 17) Dvořák's passions were _____.
/ 1 point

/ 30 points

SEZNAM PŘÍLOH NA CD

Příloha č. 1 – Poslech - Antonín Dvořák

Příloha č. 2 – Diplomová práce – Romantismus v české hudbě ve výuce Anglického jazyka prostřednictvím metody CLIL